Mietintöjä ja lausuntoja
Betänkanden och utlåtanden

1/2013

Terrorismityöryhmän mietintö

oikeusministeriö
justitieministeriet

Mietintöjä ja lausuntoja
Betänkanden och utlåtanden

1/2013

Terrorismityöryhmän mietintö

Oikeusministeriö, Helsinki 2013

KUVAILULEHTI

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

9.1.2013

Julkaisun nimi	Terrorismityöryhmän mietintö
Tekijä	Puheenjohtaja: Janne Kanerva Sihteeri: Jussi Matikkala
Oikeusministeriön julkaisu	1/2013 Mietintöjä ja lausuntoja
OSKARI numero	OM 8/41/2012 HARE numero OM025:00/2012

ISSN-L	1798-7105
ISSN (PDF)	1798-7105
ISBN (PDF)	978-952-259-261-3
URN	URN:ISBN:978-952-259-261-3
Pysyvä osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-261-3
Asia- ja avainsanat	Terrorismirikos, koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten, terrorismin rahoittaminen, salaiset pakkokeinot, salaiset tiedonhankintakeinot

Tiivistelmä

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi rikoslain (39/1889) 34 a luvun 4 b §:ssä koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Uuden rangaistussäännöksen mukaan mainitusta rikoksesta tuomittaisiin sakkoon tai enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen se, joka tehdäkseen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen ottaa koulutusta räjähteiden, ampumaaseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla. Tästä rikoksesta ei erikseen tuomittaisi, jos rikoksentekijä samalla syyllistyy muuhun rangaistussäännöksessä viitattuun terrorismirikokseen taikka muuhun yhtä ankarasti tai ankarammin rangaistavaan rikokseen. Uudessa rangaistussäännöksessä koulutuksen ottaminen sidottaisiin koulutuksen antamiseen, joka on säädetty rangaistavaksi koulutuksen antamista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevassa rangaistussäännöksessä.

Terrorismin rahoittamista koskevaa rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momenttia täydennettäisiin niin, että terrorismin rahoittamisena rangaistaisiin jonkin toisen luvussa rangaistavaksi säädetyn terrorismirikoksen rahoittaminen. Lisäksi terrorismin rahoittamisen piiriin tulisi se, että suoraan tai välillisesti annetaan tai kerätään varoja terroristiryhmälle tietoisena sen luonteesta terroristiryhmänä. Nykyisin kyseisessä säännöksessä säädetään rangaistavaksi ainoastaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen rahoittaminen.

Vuoden 2014 alussa voimaan tulevia uutta pakkokeinolakia (806/2011) ja uutta poliisilakia (872/2011) ehdotetaan täydennettäväksi niin, että salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää myös selvitettäessä, paljastettaessa ja estettäessä koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten.

PRESENTATIONS-BLAD

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

9.1.2013

Publikationens titel	Terrorismarbetsgruppens betänkande (Terrorismityöryhman mietintö)
Författare	Ordförande: Janne Kanerva Sekreterare: Jussi Matikkala
Justitieministeriets publikation	1/2013 Betänkanden och utlåtanden
OSKARI nummer	OM 8/41/2012 HARE nummer OM025:00/2012
ISSN-L ISSN (PDF) ISBN (PDF)	1798-7091 1798-7105 978-952-259-261-3
URN Permanent adress	URN:ISBN:978-952-259-261-3 http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-261-3
Sak- och nyckelord	Terroristbrott, mottagande av utbildning för ett terroristbrott, finansiering av terrorism, hemliga tvångsmedel, hemliga metoder för inhämtande av information

Referat

I betänkandet föreslås att i 34 a kap. 4 b § i strafflagen kriminaliseras mottagande av utbildning för ett terroristbrott. Enligt den nya straffbestämmelsen döms det för nämnda brott till böter eller fängelse i högst tre år den som i avsikt att begå ett brott som begåtts i terroristiskt syfte tar emot utbildning i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, skadliga eller farliga substanser, eller på något annat motsvarande sätt. För detta brott döms inte särskilt, om gärningsmannen samtidigt gör sig skyldig till något annat terroristbrott som det hänvisas till i straffbestämmelsen, eller till något annat brott som straffas lika strängt eller strängare. I den nya straffbestämmelsen knyts mottagande av utbildning till meddelande av utbildning som utgör brott enligt straffbestämmelsen om meddelande av utbildning för ett terroristbrott.

Strafflagens 34 kap. 5 § 2 mom. om finansiering av terrorism kompletteras så att som finansiering av terrorism bestraffas finansiering av något annat terroristbrott som är kriminaliserat i kapitlet. För finansiering av terrorism döms även den som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar till en terroristgrupp med vetskap om dess karaktär som terroristgrupp. För närvarande kriminaliseras i bestämmelsen i fråga endast finansiering av ett brott som begåtts i terroristiskt syfte.

Det föreslås att den nya tvångsmedelslagen (806/2011) och den nya polislagen (872/2011) som träder i kraft vid ingången av år 2014 kompletteras så att hemliga tvångsmedel och hemliga metoder för inhämtande av information får användas också när man utreder, avslöjar och förhindrar mottagande av utbildning för ett terroristbrott.

Oikeusministeriölle

Oikeusministeriö asetti 31 päivänä toukokuuta 2012 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin tarkastella tarvetta säätää rangaistavaksi kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja muuttaa terrorismin rahoittamista koskevaa rikoslain (39/1889) 34 a luvun 5 §:ää sekä tarpeen ilmetessä valmistella lainsäädäntötäydennykset ja -muutokset.

Työryhmän toimikausi oli 1.6.–30.11.2012. Työryhmä kokoontui 9 kertaa.

Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva oikeusministeriöstä sekä jäseniksi lainsäädäntöneuvos Jussi Matikkala oikeusministeriöstä, poliisiylitarkastaja Keijo Suuripää sisäasiainministeriöstä, valtionsyyttäjä Ritva Sahavirta Valtakunnansyyttäjänvirastosta, rikostarkastaja Laura Niemi keskusrikospoliisista, ylitarkastaja Jan Sjöblom suojelupoliisista, käräjätuomari Tarja Airakorpi Helsingin käräjäoikeudesta, asianajaja Maija Häyrinen Suomen Asianajajaliitosta ja professori Kimmo Nuotio Helsingin yliopistosta. Matikkala toimi myös työryhmän sihteerinä.

Työryhmän kokouksissa on asiantuntijoina kuultu tutkija Thomas Jokinen suojelupoliisista, lainsäädäntösihteeri Aleksi Pursiainen ulkoasiainministeriöstä ja ylitarkastaja Mika Susi suojelupoliisista.

Mietintöön sisältyy Kanervan, Häyrisen, Matikkalan ja Nuotion eriävä mielipide.

Saatuaan työnsä valmiiksi työryhmä kunnioittavasti luovuttaa mietintönsä oikeusministeriölle.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 2012

Janne Kanerva

Tarja Airakorpi

Maija Häyrinen

Jussi Matikkala

Laura Niemi

Kimmo Nuotio

Ritva Sahavirta

Jan Sjöblom

Keijo Suuripää

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ 11

YLEISPERUSTELUT 12

1 Johdanto 12

2 Nykytila 14

2.1 Koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten 14

2.2 Terrorismin rahoittamiseen liittyvät rangaistussäännökset 18

2.3 Kansallinen terrorismin torjunnan strategia ja lakialoite LA 15/2011 vp 21

2.4 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö 23

2.4.1 Terrorismin rahoituksen kriminalisoimista koskevat kansainväliset velvoitteet 23

2.4.2 Ulkomaiden lainsäädäntö 26

2.5 Nykytilan arviointi 35

2.5.1 Koulutuksen ottamisen säätäminen rangaistavaksi 35

2.5.2 Terrorismin rahoittamista koskevan pykälän muuttaminen 47

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset 55

4 Esityksen vaikutukset 56

5 Asian valmistelu 57

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT 58

6 Lakiehdotusten perustelut 58

6.1 Rikoslaki 58

6.1.1 34 a luku. Terrorismirikoksista 58

6.2 Pakkokeinolaki 63

6.2.1 10 luku. Salaiset pakkokeinot 63

6.3 Poliisilaki 64

6.3.1 5 luku. Salaiset tiedonhankintakeinot 64

7 Voimaantulo 65

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys 66

LAKIEHDOTUKSET 70
RINNAKKAISTEKSTIT 78
LAGFÖRSLAG 91
ERIÄVÄ MIELIPIDE 99

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Uuden rangaistussäännöksen mukaan mainitusta rikoksesta tuomittaisiin sakkoon tai enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen se, joka tehdäkseen terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen ottaa koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla. Tästä rikoksesta ei erikseen tuomittaisi, jos rikoksentekijä samalla syyllistyy muuhun rangaistussäännöksessä viitattuun terrorismirikokseen taikka muuhun yhtä ankarasti tai ankarammin rangaistavaan rikokseen. Uudessa rangaistussäännöksessä koulutuksen ottaminen sidottaisiin koulutuksen antamiseen, joka on säädetty rangaistavaksi koulutuksen antamista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevassa rangaistussäännöksessä.

Terrorismin rahoittamista koskevaa rangaistussäännöstä täydennettäisiin niin, että terrorismin rahoittamisena rangaistaisiin jonkin toisen terrorismirikoksen rahoittaminen. Lisäksi terrorismin rahoittamisen piiriin tulisi se, että suoraan tai välillisesti annetaan tai kerätään varoja terroristiryhmälle tietoisena sen luonteesta terroristiryhmänä. Nykyisin kyseisessä säännöksessä säädetään rangaistavaksi ainoastaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen rahoittaminen.

Vuoden 2014 alussa voimaan tulevia uutta pakkokeinolakia ja uutta poliisilakia ehdotetaan täydennettäväksi niin, että salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää myös selvitettäessä, paljastettaessa ja estettäessä koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden tultua hyväksytyiksi ja vahvistetuiksi.

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Terrorismirikoksia koskevat rangaistussäännökset ovat rikoslain (39/1889) 34 a luvussa. Luvussa säädetään rangaistaviksi tiettyjen rikosten tekeminen terroristisessa tarkoituksessa (1 §), terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu (2 §), terroristiryhmän johtaminen (3 §), terroristiryhmän toiminnan edistäminen (4 §), koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten (4 a §), värväys terrorismirikoksen tekemiseen (4 b §) ja terrorismin rahoittaminen (5 §). Luvun 6 §:n 1 momentissa määritetään se, missä tapauksissa rikoksentekijällä on terroristinen tarkoitus. Rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentissa puolestaan määritellään terroristiryhmä.

Rikoslain 34 a luvun säännökset perustuvat kansainvälisiin velvoitteisiin. Rikoslakiin otettiin vuonna 2002 Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen terrorismin rahoituksen vastaisen yleissopimuksen (SopS 74/2002; jäljempänä ”YK:n yleissopimus”) voimaansaattamisen yhteydessä terrorismin rahoittamista koskeva rangaistussäännös. Sijoituspaikaksi tuli tuolloin rikoslain 34 luvun 9 b §.

Terrorismin torjumisesta tehty neuvoston puitepäätös (EYVL, L 164, 22.6.2002, s. 3–7; jäljempänä ”vuoden 2002 puitepäätös”) johti siihen, että vuonna 2003 rikoslakiin (rikoslain muuttamisesta annettu laki 17/2003) lisättiin terrorismirikoksia koskeva 34 a luku. Uuden luvun 5 §:ään otettiin eräiltä osin muutettuna aikaisemmin säädetty rangaistussäännös terrorismin rahoittamisesta.

Terrorismin rahoittamista koskevan pykälän lisäksi rikoslain 34 a luvussa oli sen alkuperäisessä muodossa rangaistussäännökset terroristisessa tarkoituksessa tehdyistä rikoksista (1 §), terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen valmistelusta (2 §), terroristiryhmän johtamisesta (3 §), terroristiryhmän toiminnan edistämisestä (4 §) ja terrorismin rahoittamisesta (5 §).

Jotta Suomi olisi voinut liittyä vuonna 2005 tehtyyn, Euroopan neuvostossa valmisteltuun eurooppalaiseen yleissopimukseen terrorismin ehkäisemisestä (SopS 49/2008; jäljempänä ”EN:n yleissopimus”), rikoslain 34 a lukua muutettiin 1.5.2008 voimaan tulleella rikoslain 34 a luvun muuttamisesta annetulla lailla 1370/2007 ensinnäkin siten, että rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohtaan lisättiin terroristisessa tarkoituksessa tehtävien rikosten joukkoon 17 luvun 1 §:ssä rangaistavaksi säädetty julkinen ke-

hottaminen rikokseen. Lisäksi rikoslain 34 a lukuun lisättiin uudet koulutuksen antamista terrorismirikoksen tekemistä varten (4 a §) ja värväystä terrorismirikoksen tekemiseen (4 b §) koskevat rangaistussäännökset. Aikaisemmin kouluttamista ja värväämistä koskevia tekomuotoja oli terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevassa rikoslain 34 a luvun 4 §:ssä.

Vuonna 2008 tehtyjen muutosten yhteydessä terroristiryhmän toiminnan edistämisen kriminalisointia (rikoslain 34 a luvun 4 §) laajennettiin niin, että rangaistavuus ei enää edellytä terrorismirikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemistä. Tämä koskee myös uusia kouluttamis- ja värväämispykäliä. Lisäksi uusien pykälien kautta rangaistavuus on saatettu koskemaan myös yksittäisten terroristien kouluttamista ja värväämistä.

Joulukuun 9 päivänä 2008 tuli voimaan neuvoston puitepäätös terrorismin torjumisesta tehdyn puitepäätöksen muuttamisesta (EUVL, L 330, 28.11.2008, s. 21–23; jäljempänä ”vuoden 2008 puitepäätös”). Eräs uuden puitepäätöksen tarkoituksista on yhdenmukaistaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainsäädäntö kriminalisointivelvoitteiden osalta Euroopan neuvoston yleissopimuksen kanssa. Joitakin sanonnallisia eroja lukuun ottamatta puitepäätöksen kriminalisointivelvoitteet pitkälti vastaavat yleissopimuksen kriminalisointivelvoitteita. Yrityksen kriminalisoimisen osalta yleissopimus kuitenkin menee uutta puitepäätöstä pidemmälle velvoittaessaan kriminalisoimaan myös koulutus- ja värväysrikosten yrityksen (yleissopimuksen 9 artiklan 2 kappale).

Koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten ei ole Suomessa säädetty rangaistavaksi. Tällaista kriminalisointia koskevaa kansainvälistä velvoitetta ei ole.

Eri yhteyksissä on kiinnitetty huomiota tarpeeseen arvioida sitä, tulisiko koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säätää rangaistavaksi. Huomiota on kiinnitetty myös terrorismin rahoittamista koskevan rikoslain 34 a luvun 5 §:n mahdollisiin muutostarpeisiin. Nämä kysymykset on nostettu esiin kesäkuussa 2010 valmistuneessa kansallisessa terrorismin torjunnan strategiassa. Rikoslain 34 a luvun 5 §:n sisältöön on kiinnitetty huomiota OECD:n yhteydessä toimivan kansainvälisen toimintaryhmän (FATF eli the Financial Action Task Force) ja Yhdistyneiden Kansakuntien terrorismin vastaisen komitean toimeenpanevan elimen (CTED eli Counter-Terrorism Committee Executive Directorate) Suomea koskevissa arvioinneissa. Mainittu pykälä pääosin perustuu YK:n yleissopimukseen, jossa ei ole otettu huomioon myöhempien asiakirjojen eli puitepäätösten ja Euroopan neuvoston yleissopimuksen mukaisia muita terrorismirikoksia. Tämänkin vuoksi pohtimisen arvoinen seikka on se, minkä tekojen tulisi olla rangaistavia nimenomaan terrorismin rahoittamisena. Terrorismirikokseen kouluttautumisen kriminalisoimista koskee lakialoite LA 15/2011 vp. Terroristileireillä hankittavalla aseellisella koulutuksella ja räjähdysainekoulutuksella on terrorismin nykymuotojen kannalta tärkeä merkitys. Jo nykyisin rikoslain 34 a luvussa säädetään rangaistavaksi terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten valmistelua koskevia ja niiden tekemistä edistäviä tekoja.

2 Nykytila

2.1 Koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Suomessa ei ole säädetty rangaistavaksi koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten.

Vuoden 2002 puitepäätökseen ja EN:n yleissopimukseen perustuen rikoslain 34 a luvun 4 a §:ssä säädetään kylläkin rangaistavaksi *koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten*. Pykälä antaa jonkinlaista viitettä siitä, minkälaisia elementtejä koulutuksen ottamista koskeva pykälä voisi sisältää, jos sellainen säädetään. Koulutuksen antamisrikokseen syyllistyy se, joka edistääkseen 1 tai 2 §:ssä tarkoitettua toimintaa (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tai terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu) taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä tai muulla vastaavalla tavalla toimeenpanee, yrittää toimeenpanna tai antaa koulutusta, jollei teko ole 1 tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta. Kyseisestä rikoksesta on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Koska koulutuksen ottamisen kriminalisoimista koskevaa kansainvälistä velvoitetta ei ole, koulutuksen ottamisen suhdetta muihin rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyihin rikoksiin ei ole käsitelty lainvalmisteluasiakirjoissa. Avoimeksi näin ollen jää esimerkiksi se, voidaanko koulutuksen ottamisen katsoa sisältyvän johonkin nyt rangaistavaksi säädettyyn terrorismirikokseen tilanteissa, jos tällainen terrorismirikos tai sen rangaistava yritys tehdään, jolloin kyseeseen tulevia rikoksia olisivat lähinnä terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos tai terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevassa pykälässä (rikoslain 34 a luvun 4 §) ei vaikuta olevan tekotapoja, joiden voisi katsoa pitävän sisällään samalla koulutuksen ottamista. Edellä todetun mukaisesti rikoslain 34 a luvun 4 a §:n mukaan koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten voi sisältyä terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen tai terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun.

Terrorismikoulutukseen osallistumisen tavoitteena on hankkia valmius yhteiskunnallisesti vahingollisten ja ankarasti rangaistavien rikosten tekemiseksi. Koulutettava henkilö ei ole passiivinen opetuksen vastaanottaja, vaan aktiivinen toimija, joka omasta päätöksestään on hakeutunut yleensä muussa maassa ja usein vielä toisessa maanosassa

järjestettävään koulutukseen. Kynnys hakeutua koulutukseen on yleensä jo fyysisten esteiden vuoksi korkea ja edellyttää koulutettavalta tietoista päätöksentekoa ja korkeaa motivaatiota. Keskeisenä motivaatiotekijänä on pyrkimys saada myöhemmässä vaiheessa toteuttaa rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia.

Kymmenet terroristijärjestöt maailmanlaajuisesti antavat koulutuskeskuksissaan ja -leireillään koulutusta terrori-iskujen tekemiseen. Koulutusta antavat muun muassa useat YK:n päätöslauselmien 1267(1999) ja 1989(2011) nojalla pakotelistaamat ja EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikkansa puitteissa talouspakotteiden kohteeksi asettamat uskonnolliset ja separatistis-nationalistiset terroristijärjestöt ja -ryhmät. Maantieteellisesti koulutusleirejä sijaitsee laajalla alueella, ja niiden sijainnit painottuvat usein sen mukaan, missä kulloinkin vallitsee aseellinen konflikti.

Terrorismikoulutuksen sisältö vaihtelee jossain määrin alueellisesti ja koulutusta antavan tahon mukaan. Useimmin koulutuksen pohjan kuitenkin muodostaa vahva ideologinen kultivointi, johon kuuluu koulutettavien viholliskuvan vahvistaminen päivittäisen propagandaopetuksen avulla. Käytännön koulutus pitää lähes poikkeuksetta sisällään aseenkäsittely- ja ampumakoulutusta käsiaseiden, rynnäkkökiväärien, konekiväärien, sinkojen ja raketinheitinten käytössä. Useimmat koulutettavat saavat sellaista opetusta omatekoisten räjähteiden rakentamiseen, joka antaa valmiudet valmistaa tuhovoimaisia pommeja tavanomaisista kotitaloustarvikkeista ja -aineista. Lisäksi koulutusleireillä yleensä annetaan vastatiedusteluopetusta sekä taktista ja operatiivista suunnittelukoulutusta sopivien iskukohteiden valitsemiseen. Omatekoisten räjähteiden valmistamiseksi annetussa koulutuksessa ja suunnittelukoulutuksessa hankittuja taitoja on laajasti hyödynnetty Euroopassa viime vuosina toteutetuissa terroriteoissa ja niiden yrityksissä. Vakavimmissa tapauksissa koulutusleireillä on pyritty kehittämään kemiallisia ja biologisia aseita sekä kouluttauduttu niiden käyttöön. Koulutusleirien maantieteellinen painottuminen kriisialueille merkitsee sitä, että leirejä ylläpitävät tahot yleisesti käyttävät koulutettaviaan alueellisissa taisteluissa, jotta nämä saisivat hankittua arvokkaaksi koettua taistelukokemusta. Taistelukokemuksen arvioidaan antavan paremmat valmiudet terroritekojen toteuttamiseen myös konfliktialueen ulkopuolella, koulutettavan palattua kotimaahansa.

Terroristileireillä hankittavalla aseellisella koulutuksella on nykyterrorismin kannalta erittäin suuri merkitys. Euroopan komission alainen terrorismintorjunnan työryhmä ICCT arvioi heinäkuussa 2012 julkaisemassaan raportissa, että noin 70 prosentissa vuoden 2004 jälkeen Euroopassa paljastuneista uskonnollisesti motivoiduista iskuhankkeista tekijät olivat saaneet terroristikoulutusta konfliktialueilla sijaitsevilla leireillä. Vuoden 2011 alun jälkeen paljastuneista iskuhankkeista vain yhdessä osalliset eivät olleet kouluttautuneet terrorismiin. Terrorismiin kouluttautumisen ja iskuhankkeiden laadun välillä on myös nähtävissä selkeä syy-yhteys. Toteutuneiden ja paljon ihmisuhreja vaatineiden iskujen tekijät ovat lähes poikkeuksetta saaneet edeltävää koulutusta iskujen tekemiseen, kun taas epäonnistuneissa ja amatöörimäisissä hankkeissa kouluttautuminen on ollut olematonta tai vähäistä.

Euroopassa viime vuosina tapahtuneita iskuja ja iskuyrityksiä, joiden tekijät on kytketty koulutusleireillä annettuun koulutukseen, ovat muun muassa seuraavat:

- Ns. kenkäpommimiehen tapaus joulukuussa 2001. Tekijän uskotaan saaneen tekoon valmentavaa aseellista ja räjähdysainekoulutusta al-Qaidan leirillä Pakistanissa vuosina 1999 ja 2000.

- Madridin pommi-iskut maaliskuussa 2004. 191 ihmistä tappaneen iskun useiden tekijöiden uskotaan valmentautuneen tekoon Afganistanissa ja Pakistanissa sijaitsevilla al-Qaida-kytkentäisillä leireillä.

- Lontoon itsemurhaiskut heinäkuussa 2005. Iskut toteuttaneen solun johtaja osallistui aseelliseen ja räjähdysainekoulutukseen Pakistanissa vuonna 2003 ja saamansa koulutuksen perusteella ilmeisesti valmensi solun muita jäseniä iskuun.

- Saksassa vuonna 2007 pidätetty ns. Sauerland-ryhmä, jonka tarkoituksena oli iskeä useisiin maassa oleviin kohteisiin (mm. Ramsteinin ilmatukikohtaan). Neljä ryhmän jäsenistä sai aseellista ja räjähdysainekoulutusta ääri-islamistisen IJU-järjestön leirillä Pakistanissa vuonna 2006. Käsky iskujen toteuttamiseksi saatiin tiettävästi leirillä.

- Ns. alusvaatepommimiehen tapaus joulukuussa 2009. Tekijä yritti räjäyttää Amsterdamista Detroitiin matkalla olleen lentokoneen alusvaatteisiinsa sijoitetulla pommilla. Al-Qaidan uskotaan kouluttaneen, ohjeistaneen ja varustaneen henkilön terroritekoa varten hänen osallistuessaan koulutusleirille Jemenissä vuonna 2009.

- Toukokuun 2010 yritys iskeä autopommilla New Yorkissa. Tekijä sai vuonna 2009 iskun toteuttamiseksi tarvittavaa koulutusta Talibanin leirillä Pakistanissa. Taliban myös rahoitti iskua.

- Joulukuun 2010 iskuyritys Tukholmassa, jossa tekijä yritti räjäyttää autopommin sekä sen jälkeen itsensä kaupungin keskustassa. Tekijän uskotaan kouluttautuneen tekoonsa terroristileirillä Irakissa vuonna 2009.

- Maaliskuun 2012 hyökkäys juutalaiseen kouluun Ranskan Toulousessa. Tekijä osallistui terroristiseen koulutukseen Pakistanissa vuosina 2010 ja 2011.

Edellä mainittujen esimerkkien ja muiden tiedossa olevien tapausten perusteella on todettavissa, että koulutukseen osallistuneet ja sittemmin terrori-iskua yrittäneet henkilöt usein ovat saaneet iskun suorittamista koskevan määräyksen leiriä hallinnoivalta tai sillä koulutusta antavalta taholta. Leireillä on todettu esiintyvän laajasti myös sellaista koulutettavien keskinäistä verkostoitumista, joka mahdollistaa iskujen myöhemmän toteuttamisen. Yleensä iskut on toteutettu tai yritetty toteuttaa kahden vuoden kuluessa koulutuksesta palaamisesta.

Vaikka terroritekojen uhan on arvioitu viime vuosina jossain määrin kasvaneen Suomessakin, ei täällä toistaiseksi ole iskuja yritetty toteuttaa. Siten ei ole mahdollista Suomen osalta arvioida kouluttautumisen ja toteutuneiden terroritekojen välistä yhteyttä esimerkiksi siitä näkökulmasta, onko koulutuksen hankkiminen ollut edellytys iskun toteuttamiselle tai onko päätös iskun toteuttamisesta tehty ennen koulutukseen hakeutumista, koulutuksen aikana vai sen päättymisen jälkeen. Periaatteellinen syy-yhteys kouluttautumisen ja myöhemmän terroriteon välillä lienee kuitenkin sama kuin muissa länsimaissa. Terroristiseen koulutukseen hakeudutaan tarkoituksena hankkia tarpeelliset valmiudet iskun myöhempää toteuttamista varten.

Terrorismiin kouluttautumista on Suomenkin osalta pidettävä merkittävänä turvallisuushaasteena. Vastuuviranomaisten tietojen mukaan Suomessa asuu kasvava määrä henkilöitä, jotka ovat tällä hetkellä konfliktialueilla osallistumassa väkivaltaiseen toimintaan tai siihen valmentavaan koulutukseen taikka ovat ilmaisseet halukkuutensa hakeutua tällaiseen koulutukseen. Viranomaistietojen mukaan samoin niiden henkilöiden lukumäärä, jotka koulutukseen osallistuttuaan ovat jo palanneet Suomeen, on kasvanut ja kasvaa edelleen. Terroristiseen koulutukseen ja/tai aseelliseen konfliktiin jo osallistuneiden tai sellaiseen lähitulevaisuudessa pyrkivien kokonaislukumäärän arvioidaan Suomen osalta nousevan muutamiin kymmeniin henkilöihin. Vahvoja viitteitä on toisaalta myös siitä, että Suomessa toimii henkilöitä ja pienryhmiä, jotka pyrkivät radikalisoimaan ja rekrytoimaan yhteisöihinsä kuuluvia yksilöitä sekä tukemaan näiden matkustamista konfliktialueille terroristiseen koulutukseen.

Koulutuksesta tai aseellisesta konfliktista Suomeen palaavat henkilöt ovat turvallisuusuhka, koska heillä on väkivaltaiseen toimintaan ryhtymiseen tarvittava erityinen tietotaito. Suomen yhteiskunnalliset kehitykset ja tapahtumat saattavat merkittävästi vaikuttaa siihen, ryhtyvätkö nämä henkilöt ja millä aikataululla saamansa koulutuksen mahdollistamiin ja taustaideologiansa motivoimiin terrorismirikoksiin täällä. Muiden Pohjoismaiden osalta ns. pilakuvakriisit ovat toimineet sellaisena ratkaisevana ärsykkeenä, joka on saanut ko. maihin palanneet terrorismiin kouluttautuneet henkilöt ryhtymään terroritekojen toteuttamisyrityksiin. Pilakuvakriisiin verrattavat yksittäiset tapahtumat saattavat tulevaisuudessa toimia laukaisevana tekijänä Suomessakin.

Kouluttautuneiden välillistä uhkapotentiaalia niin Suomessa kuin muissakin maissa nostaa lisäksi se, että he hankkimansa koulutuksen ja taistelukokemuksen ansiosta saattavat saavuttaa korkean statuksen viiteryhmässään. Tällaisten henkilöiden vaikutusvalta on usein riittävä uusien koulutusleireille lähtijöiden radikalisoimiseksi ja rekrytoimiseksi.

2.2 Terrorismin rahoittamiseen liittyvät rangaistussäännökset

Terrorismin rahoittamisen kriminalisointi otettiin ensin rikoslain 34 luvun uuteen 9 b §:ään vuonna 2002 Suomen liittyessä YK:n yleissopimukseen. Koska yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat Suomessa lakina voimassa, rikoslain rahoituspykälää tulkittaessa on otettava huomioon yleissopimuksen määräykset (LaVM 24/2002 vp, s. 7/II). Kriminalisointivelvoitteen kannalta merkityksellisiä yleissopimuksen artikloja käsitellään lähemmin jäljempänä jaksossa 2.4.

Sen lisäksi, että rikoslain 34 luvun 9 b §:n säätämisellä täytettiin YK:n yleissopimuksen 2 ja 4 artiklasta johtuva kriminalisointivelvoite, samalla toteutettiin turvallisuusneuvoston päätöslauselmasta 1373 (2001) aiheutuva velvoite säätää terrorismin rahoittaminen rangaistavaksi (esityksen s. 3/I). Hallituksen esityksessä viitattiin (esityksen s. 11/II) terrorismin rahoittamisen rangaistavaksi säätämisen taustan osalta myös tuolloisiin FATF:in terrorismin rahoituksen vastaisiin erityissuosituksiin I ja II, jotka edellyttivät YK:n yleissopimuksen ratifioimista ja täysimittaista täytäntöönpanoa, YK:n turvallisuusneuvoston terrorismin vastaisten päätöslauselmien, erityisesti päätöslauselman 1373 (2001) täytäntöönpanoa sekä terrorismin, terrorististen tekojen ja terroristijärjestöjen rahoittamisen kriminalisoimista.

Kun vuonna 2003 rikoslakiin lisättiin vuoden 2002 puitepäätöksen vuoksi terrorismirikoksia koskeva 34 a luku, siinä yhteydessä luvun 5 §:ksi otettua terrorismin rahoittamispykälää muutettiin niin, että sen soveltamisalaan kuuluvat rikokset paremmin vastaavat YK:n yleissopimuksen edellyttämää kriminalisointia. Lisäksi tuolloin rahoittamispykälään otettiin toissijaisuuslauseke (4 momentti), jonka mukaan rahoittamisesta ei erikseen rangaista tietyissä tilanteissa (esimerkiksi jos tekijä jo osallisena osallistuu 1 §:n mukaiseen terroristisessa tarkoituksessa tehtävään rikokseen). Vuonna 2005 rikoslain 34 a luvun 5 §:ään tehtiin vähäinen teknisluonteinen ihmiskaupparikosten rangaistavaksi säätämiseen liittyvä muutos (rikoslain muuttamisesta annettu laki 1161/2005).

Rikoslain 34 a luvun 5 §:ssä säädetään rangaistavaksi terrorismin rahoittaminen seuraavasti:

5 §

Terrorismin rahoittaminen

Joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan

1) panttivangin ottamista tai kaappausta,

2) sellaista tuhotyötä, törkeää tuhotyötä tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelua, jota on pidettävä terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa (SopS 60/2002) tarkoitettuna rikoksena,

3) sellaista tuhotyötä, liikennetuhotyötä, törkeää tuhotyötä tai yleisvaarallisen rikoksen valmistelua, jota on pidettävä siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 56/1973), kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskevassa lisäpöytäkirjassa (SopS 43/1998), merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa yleissopimuksessa (SopS 11/1999) tai mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevassa pöytäkirjassa (SopS 44/2000) tarkoitettuna rikoksena,

4) sellaista ydinräjähderikosta, terveyden vaarantamista, törkeää terveyden vaarantamista, ydinenergian käyttörikosta tai muuta ydinaineeseen kohdistuvaa tai ydinainetta välineenä käyttäen tehtyä rangaistavaksi säädettyä tekoa, jota on pidettävä ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimista tehdyssä yleissopimuksessa (SopS 72/1989) tarkoitettuna rikoksena, tai

5) murhaa, tappoa, surmaa, törkeää pahoinpitelyä, vapaudenriistoa, törkeää vapaudenriistoa, törkeää ihmiskauppaa, panttivangin ottamista tai törkeää julkisrauhan rikkomista tai niillä uhkaamista, kun teko kohdistuu henkilöön, jota tarkoitetaan kansainvälistä suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskevassa yleissopimuksessa (SopS 63/1978),

on tuomittava *terrorismin rahoittamisesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Terrorismin rahoittamisesta tuomitaan myös se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia.

Yritys on rangaistava.

Mitä edellä tässä pykälässä säädetään, ei sovelleta, jos teko on rangaistava 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sellaisen yrityksenä tai osallisuutena sellaiseen rikokseen taikka 1 tai 2 §:n mukaan tai siitä säädetään muualla laissa ankarampi rangaistus.

Terrorismin rahoittamista koskevan pykälän soveltamisalaa käsitellään lähemmin sen perusteluissa (HE 43/2002 vp ja 188/2002 vp). YK:n yleissopimuksen 2 artiklan 3 kappaletta käsiteltäessä todetaan (HE 43/2002 vp, s. 15/I), että koska rangaistava rahoitusteko on määritelty rikollisen tarkoituksen tai tietoisuuden avulla, suoraa yhteyttä tiettyyn terroristiseen rikokseen ei edellytetä. Seuraava perustelujakso on saman hallituksen esityksen sivuilla 28/II ja 29/I:

”Ehdotetun pykälän mukaan rangaistavaa olisi suoraan tai välillisesti tapahtuva varojen antaminen tai kerääminen, kun rahoittajan tarkoituksena on, että varat käytetään tai tullaan käyttämään kokonaan tai osittain momentissa mainitun rikoksen tekemistä varten. Rangaistavaa olisi myöskin varojen antaminen tai kerääminen tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan tai tullaan rahoittamaan momentissa mainittua rikosta. Rangaistavaa ei näin olisi esimerkiksi varojen luovuttaminen humanitääriseen keräykseen, jolla rahoitetaan kehitystä alueella, jolla oletetun terroristiryhmän epäillään toimivan. Terrorismin rahoittaminen edellyttää tietoisuutta siitä, että varat on tarkoitus käyttää yhden tai useamman terroriteon tekemistä varten. Rahoitusteon katsominen rikokseksi ei kuitenkaan edellytä, että varat on tosiasiassa käytetty tällaisen teon tekemiseen.

Välillisenä varojen antamisena tai keräämisenä rangaistavaksi voisi tulla esimerkiksi varojen antaminen toiselle tietoisena siitä, että tämä tulee luovuttamaan ne kolmannelle taholle, jonka on tarkoitus toteuttaa ehdotetussa 9b §:ssä mainittu teko. Teon rangaistavuus ei myöskään edellytä, että varat on tosiasiassa käytetty 9b §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseen, mikä korostaa terrorismin rahoittamisen luonnetta valmistelun tyyppisenä, moitittavuudeltaan itsenäisenä tekona. Tältä osin ehdotus vastaa yleissopimuksen 2 artiklan 3 kappaletta.

Varojen antamisella tarkoitetaan esimerkiksi omien rahojen antamista terroritekoja tekevälle henkilölle tai yhteisölle. Varojen kerääminen voi sen sijaan olla suoranaista varainkeruuta esimerkiksi keräyksen järjestämällä. Varojen asettaminen terroritekoja tekevien saataville olisi tämän lisäksi rangaistavaa säännöstelyrikosta koskevan rikos lain 46 luvun 1 §:n säännöksen perusteella.”

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan varojen asettamiseen terrorismirikoksia tekevien saataville voidaan siis rikoslain 34 a luvun 5 §:n lisäksi soveltaa säännöstelyrikosta koskevaa 46 luvun 1 §:ää viimeksi mainitun soveltamisedellytysten täyttyessä. Mainitun pykälän 1 kohdan mukaan säännöstelyrikokseen syyllistyy se, joka rikkoo tai yrittää rikkoa eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä annetussa laissa (659/1967; ns. pakotelaki) säädettyä tai kyseisen säädöksen nojalla annettua säännöstelymääräystä. Sovellettaviksi voivat tulla myös säännöstelyrikoksen törkeää tai lievää tekomuotoa koskevat säännökset (rikoslain 46 luvun 2 ja 3 §). Kohtaa sovelletaan sen edellytysten täyttyessä, vaikka rikoslain 34 a luvun 5 §:n soveltamisedellytykset eivät täyttyisikään.

Parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys HE 61/2012 vp, jossa ehdotetaan säädettäväksi laki varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi. Koska pakotelain 4 §, jossa viitataan rikoslain 46 luvun 1–3 §:ään, ei koske Euroopan unionin neuvoston yhteisiä kantoja tai YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmia, kattavan ja johdonmukaisen rangaistussääntelyn aikaansaamiseksi rikoslain 46 luvun 1 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan säännöstelyrikoksesta tuomitaan myös se, joka rikkoo varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annetun lain 6 §:ssä säädettyä kieltoa siirtää tai muuntaa varoja taikka 7 §:ssä säädettyä kieltoa luovuttaa varoja. Ehdotettavan uuden lain 7 §:n 1 momentin mukaan kukaan ei saa suoraan tai välillisesti luovuttaa varoja luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, jonka varat on jäädytetty tämän lain nojalla, jollei luovuttaminen ole viranomaisen, luottolaitoksen tai rahoituslaitoksen myötävaikutuksella järjestetty siten, että luovutettavat varat jäädytetään.

Varojen jäädyttämistä terrorismin torjumiseksi koskevan lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentissa säädetään niistä tahoista, joiden varat on jäädytettävä ja joille varojen luovuttamista lakiehdotuksen 7 §:n 1 momentin luovuttamiskielto koskee. Lakiehdotuksen mukaan päätöksen varojen jäädyttämisestä tekisi Keskusrikospoliisi. Jäädytettävä olisi varat, jotka kuuluvat:

1. Euroopan unionin neuvoston yhteisen kannan 2001/931/YUTP 1 artiklassa tarkoitetulle luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, jota tiettyihin henkilöihin tai yhteisöihin kohdistuvista erityisistä rajoittavista toimenpiteistä terrorismin torjumiseksi annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2580/2001 ei koske;

2. luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, jota on syytä epäillä, jolle vaaditaan rangaistusta tai joka on tuomittu rikoslain (39/1889) 34 a luvussa rangaistavaksi säädetystä teosta;
3. luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, jonka varojen jäädyttämisestä toisen valtion toimivaltainen viranomainen on tehnyt yksilöidyn ja perustellun pyynnön, jos kyseisen valtion viranomaiset ovat uskottavan todistusaineiston perusteella aloittaneet kyseiseen luonnolliseen henkilöön tai oikeushenkilöön kohdistuvan esitutkinnan tai vaatineet rangaistusta teosta, joka Suomessa tehtynä ilmeisesti täyttäisi rikoslain 34 a luvussa säädetyn rikoksen tunnusmerkistön, taikka jos mainitun valtion tuomioistuin on tuominnut kyseisen henkilön edellä tarkoitetusta teosta;
4. oikeushenkilölle, josta vähintään 50 prosenttia omistaa 1–3 kohdassa tarkoitettu luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö yksin tai yhdessä muiden tällaisten luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden kanssa;
5. oikeushenkilölle, jossa kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettua määräysvaltaa käyttää 1–3 kohdassa tarkoitettu luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö yksin tai yhdessä muiden tällaisten luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden kanssa; taikka
6. henkilöyhtiölle, jonka velvoitteista niiden täyteen määrään niin kuin omasta velastaan vastaa 1–3 kohdassa tarkoitettu luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö.

Kuten lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentistakin ilmenee, lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät niiden luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden varat, joita koskee asetus (EY) N:o 2580/2001. Niin sanottujen Euroopan unionin ulkopuolisten terroristien varojen jäädyttäminen ja kielto luovuttaa niille varoja perustuisivat siis jatkossakin mainittuun suoraan sovellettavaan asetukseen ja siihen liittyviin kansallisiin kriminalisointeihin, jotka edellä todetun mukaisesti ovat rikoslain 34 a luvun 5 §:ssä ja 46 luvun 1–3 §:ssä. Sekä asetus että momentin 1 kohdassa mainittu yhteinen kanta koskevat Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1373(2001) täytäntöönpanoa Euroopan unionissa. Asetuksen ja yhteisen kannan 2001/931/YUTP perusteella pidetään luetteloa henkilöistä, yhteistöistä ja ryhmistä, joihin terrorismin vastaisia rajoittavia toimia kohdistetaan.

2.3 Kansallinen terrorismin torjunnan strategia ja lakialoite LA 15/2011 vp

Kesäkuussa 2010 valmistuneessa kansallisessa terrorismin torjunnan strategiassa todetaan eräänä toimenpiteenä, että selvitetään ja valmistellaan mahdolliset terrorismirikosten rahoittamista ja terroristiseen toimintaan kouluttautumista koskevat lainsäädännön muutostarpeet (s. 11). Tarvetta asian selvittämiseen on strategian valmistumisen jälkeen käsitelty eri viranomaisten edustajista koostuvassa terrorismin torjunnan yhteistyöryhmässä.

Kriminalisointeja koskevan selvittämis- ja valmistelutarpeen perusteluina kansallisessa terrorismin torjunnan strategiassa todetaan seuraava (s. 10 ja 11):

> ”Viranomaisten toiminta terrorismirikosten paljastamiseksi, ennalta estämiseksi ja selvittämiseksi perustuu lakiin. Terroristinen toiminta, sen valmistelu ja tukimuodot muuttuvat jatkuvasti sekä terroristiryhmien että viranomaisten torjuntatoimien muuttumisen takia. Lainsäädäntö ei ilman jatkuvaa arviointia, kehittämistä ja päivittämistä kykene vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin. …
>
> Poliisiviranomaisen näkemyksen mukaan terrorismin rahoittamista koskevan rikoslain 34 a luvun pykälän nykyinen sanamuoto on johtanut terrorismin rahoitusta koskevien esitutkintojen käynnistämisvaiheessa vaikeisiin näyttöongelmiin. Voimassa olevan lainsäädännön nojalla terroristiryhmän johtamisen, kouluttamisen ja terroristiryhmään värväämisen rahoittaminen ei ole rangaistavaa. Myöskään terroristikoulutukseen osallistumista ei ole kriminalisoitu rikoslaissa. Useissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa terroristiseen toimintaan kouluttautuminen on säädetty rangaistavaksi. ”

Lokakuussa 2011 on tehty lakialoite LA 15/2011 vp (Pirkko Ruohonen-Lerner/ps ym.) terrorismirikokseen kouluttautumisen säätämisestä rangaistavaksi. Aloitteen on allekirjoittanut 37 perussuomalaisten kansanedustajaa. Lakialoitteessa ehdotetaan, että koulutuksen antamista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevaan rikoslain 34 a luvun 4 a §:ään lisätään uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin rangaistavaksi kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Uudessa momentissa teko kriminalisoitaisiin pääosin viittamaalla koulutuksen antamista koskevaan 1 momenttiin:

> Joka osallistuu koulutettavana 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen tietoisena sen luonteesta tai tarkoituksesta, on tuomittava *kouluttautumisesta terrorismirikoksen tekemistä varten* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Lakialoitteen perusteluissa todetaan, että viimeaikaiset valitettavat väkivaltatapahtumat Pohjoismaissa osoittavat, että terrorismirikosten todellisuus tulee koko ajan lähemmäksi Suomea. Syyskuun 2011 puolivälissä onkin poliisiviranomaistemme taholta tiedotettu, että Suomen ensimmäinen terrorismirikoksen tutkinta on jouduttu käynnistämään. Lakialoitteen perustelujen mukaan rikoslain 34 a luvun säännöksissä on vakava aukko, kun luvussa ei säädetä mitään rangaistusta sille, joka terroristitoimintaa oppiakseen osallistuu koulutettavana oppilaana tällaiseen rikolliseen koulutukseen. Lakialoitteessa ehdotetaan myös, että rikoslain 34 a luvun 4 a §:n 1 momentin mukaisen rikoksen nimike muutetaan *kouluttamiseksi terrorismirikoksen tekemistä varten* ja että pykälän otsikko muutetaan kuulumaan *kouluttaminen ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten*.

2.4 Kansainvälinen kehitys ja ulkomaiden lainsäädäntö

2.4.1 Terrorismin rahoituksen kriminalisoimista koskevat kansainväliset velvoitteet

YK:n yleissopimus oli ensimmäinen terrorismin vastainen sopimus, johon otettiin nimenomaiset määräykset terrorismin rahoittamisesta, joskin aiempien sopimusten osallisuutta koskevat säännökset saattavat tulla sovellettaviksi myös rahoitukseen. Kyseinen yleissopimus on kahdestoista YK:n toimesta laadittu terrorismin vastainen yleissopimus. Sopimuksen pääsisältönä voidaan pitää velvollisuutta kriminalisoida terrorismin rahoittaminen. Lisäksi sopimuksessa on muitakin määräyksiä, esimerkiksi sopimusvaltioiden alueellista toimivaltaa ja rikosta johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevia määräyksiä.

Terrorismin rahoittamisena kriminalisoitavaa toimintaa koskee YK:n yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappale, jossa todetaan seuraava:

1. Tässä yleissopimuksessa tarkoitettuun rikokseen syyllistyy henkilö, joka suoraan tai välillisesti, ja laittomasti ja tahallisesti antaa tai kerää varoja millä tahansa keinoin, ja tarkoittaa ne käytettäväksi tai on tietoinen siitä, että ne käytetään kokonaan tai osittain:
   - a sellaista muuta tekoa varten, joka on jonkin tämän yleissopimuksen liitteessä mainitun sopimuksen soveltamisalaan kuuluva ja sellaisessa sopimuksessa määritelty rikos; tai
   - b sellaista muuta tekoa varten, jonka tarkoituksena on aiheuttaa kuolema tai vakava ruumiillinen vamma siviilihenkilölle tai muulle henkilölle, joka ei aktiivisesti osallistu aseelliseen selkkaukseen liittyviin vihollisuuksiin, kun tämä teko on luonteeltaan tai asiayhteydeltään sellainen, että sen päämääränä on aiheuttaa pelkoa väestön keskuudessa tai pakottaa hallitus tai kansainvälinen järjestö tekemään tietty toimenpide tai pidättäytymään tietystä toimenpiteestä.

YK:n yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen a kohdassa viitataan siis yleissopimuksen liitteessä mainittuihin sopimuksiin, joita ovat seuraavat:

1. Ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemistä koskeva yleissopimus, tehty Haagissa 16 päivänä joulukuuta 1970 (SopS 62–63/1971).
2. Siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskeva yleissopimus, tehty Montrealissa 23 päivänä syyskuuta 1971 (SopS 56/1973).
3. Kansainvälistä suojelua nauttivia henkilöitä vastaan, mukaan lukien diplomaattiset edustajat, kohdistuvien rikosten ehkäisemistä ja rankaisemista koskeva yleissopimus, jonka Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous on hyväksynyt 14 päivänä joulukuuta 1973 (SopS 62–63/1978).
4. Kansainvälinen yleissopimus panttivankien ottamista vastaan, jonka Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous on hyväksynyt 17 päivänä joulukuuta 1979 (SopS 38/1983).
5. Yleissopimus ydinaineiden turvajärjestelyjä koskevista toimista, tehty Wienissä 3 päivänä maaliskuuta 1980 (SopS 72/1989).

6. Kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentoasemilla tapahtuvien laittomien väkivallantekojen ehkäisemistä koskeva lisäpöytäkirja, joka täydentää siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaa yleissopimusta, tehty Montrealissa 24 päivänä helmikuuta 1988 (SopS 43/1998).
7. Merenkulun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskeva yleissopimus, tehty Roomassa 10 päivänä maaliskuuta 1988 (SopS 11/1999).
8. 8. Mannerjalustalla sijaitsevien kiinteiden lauttojen turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskeva pöytäkirja, tehty Roomassa 10 päivänä maaliskuuta 1988 (SopS 44/2000).
9. Terrorististen pommi-iskujen torjumista koskeva kansainvälinen yleissopimus, jonka Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous on hyväksynyt 15 päivänä joulukuuta 1997 (SopS 59–60/2002).

YK:n yleissopimuksen 2 artiklan 3 kappaleen mukaan teon katsominen 1 kappaleessa tarkoitetuksi rikokseksi ei edellytä, että varat on tosiasiassa käytetty 1 kappaleen a tai b kohdassa tarkoitetun rikoksen tekemiseen. Artiklan 4 kappaleen mukaan rikokseen syyllistyy myös henkilö, joka yrittää tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua rikosta. Artiklan 5 kappaleen mukaan rikokseen syyllistyy myös henkilö, joka: a) on tekijäkumppanina tämän artiklan 1 tai 4 kappaleessa tarkoitetussa rikoksessa; b) järjestää tai käskee muita tekemään tämän artiklan 1 tai 4 kappaleessa tarkoitetun rikoksen; c) myötävaikuttaa yhteisen päämäärän puolesta toimivan ryhmän tekemään yhteen tai useampaan tämän artiklan 1 tai 4 kappaleessa tarkoitettuun rikokseen. Tällaisen myötävaikuttamisen tulee olla tahallista ja: i) sen tarkoituksena tulee olla rikollisen toiminnan tai ryhmän rikollisen päämäärän edistäminen, kun tällaiseen toimintaan tai päämäärään liittyy tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun rikoksen tekeminen; tai ii) sen tulee tapahtua tietoisena ryhmän aikomuksesta tehdä tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu rikos.

YK:n yleissopimuksen 4 artiklan a kohta velvoittaa kunkin sopimusvaltion ryhtyvän tarvittaviin toimenpiteisiin säätääkseen tämän yleissopimuksen 2 artiklassa tarkoitetut rikokset rangaistaviksi teoiksi valtionsisäisen lainsäädäntönsä nojalla.

Euroopan neuvosto asetti loppuvuodesta 2003 asiantuntijakomitean uudistamaan vuonna 1990 tehtyä rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskevaa yleissopimusta (SopS 53/1994). Komitean työn edetessä ilmeni, että sen työn tuloksena syntyy uusi yleissopimus. Uusi yleissopimus laajennettiin koskemaan myös terrorismin rahoittamista. Suomi on allekirjoittanut rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista sekä terrorismin rahoittamista koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen (CETS 198) 16 päivänä joulukuuta 2005. ”Terrorismin rahoituksen” määritelmän osalta yleissopimuksen 1 artiklan h kohdassa viitataan YK:n yleissopimuksen 2 artiklassa mainittuihin tekoihin. Vuoden 2005 yleissopimus ei sisällä terrorismin rahoittamisen kriminalisoimisvelvoitetta. Sopimus velvoittaa sopimuspuolet siihen, että ne voivat myös terrorismin rahoittamisen osalta yleissopimuksen mukaisiin tiettyihin toimenpiteisiin, joista 2 artiklan 2 kappaleessa mainitaan erityisesti omaisuuden etsiminen, jäljittäminen, tunnistaminen, takavarikoiminen ja menetetyksi tuomitseminen.

YK:n turvallisuusneuvosto hyväksyi syyskuussa 2001 päätöslauselman 1373 terrorismin ja sen rahoituksen vastaisista toimista. Päätöslauselma asettaa valtioille velvoitteen ryhtyä toimiin terrorismin rahoituksen säätämiseksi rangaistavaksi teoksi. Päätöslauselman 1 ponsikappaleen b kohdan mukaan kaikkien valtioiden tulee kriminalisoida kansalaistensa suorittama tai alueellaan tapahtuva tahallinen millä tahansa tavalla suoraan tai epäsuorasti tapahtuva varojen antaminen tai kerääminen tarkoituksin tai tietoisena siitä, että ne tullaan käyttämään terroristisiin tekoihin. Päätöslauselman 2 ponsikappaleen e kohdan mukaan valtioiden tulee varmistaa, että terrorististen tekojen rahoitukseen, suunnitteluun, valmisteluun, tekemiseen tai tukemiseen osallistuneet saatetaan oikeuden eteen.

Lisäksi päätöslauselman 1373 (2001) 1 ponsikappaleen d kohta velvoittaa kieltämään (englanniksi ”prohibit”) varojen saattamisen sellaisten henkilöiden saataville, jotka tekevät tai yrittävät tehdä terroristisia tekoja taikka edistävät niiden tekemistä tai osallistuvat niiden tekemiseen. Sama koskee varojen luovuttamista tällaisten henkilöiden omistamille tai hallitsemille oikeushenkilöille. Kohdan edellyttämää terrorismivarojen jäädyttämismekanismia ollaan toteuttamassa lakiehdotuksilla, jotka sisältyvät eduskunnan käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen HE 61/2012 vp. Varjojen jäädyttämistä terrorismin torjumiseksi koskevan lakiehdotuksen 7 §:ssä on aikaisemmin todetun mukaisesti kielto luovuttaa varoja. Päätöslauselman kohta ei sanamuotonsa mukaan aseta kriminalisointivelvoitetta. Kieltoa kuitenkin tukisivat hallituksen esityksen perusteella kriminalisoinnit, joiden mukaan kiellon vastainen menettely voi tulla arvioitavaksi rikoslain 34 a luvun 5 §:n mukaisena terrorismin rahoittamisena sen tunnusmerkistön täyttyessä, sekä lisäksi jonakin rikoslain 46 luvun 1–3 §:ssä rangaistavaksi säädettynä tekona.

Vuoden 2002 puitepäätöksen 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että teon ollessa tahallinen rangaistaan terroristiryhmän toimintaan osallistuminen mukaan lukien sen toiminnan rahoittaminen jollakin tavalla tietoisena siitä, että osallistuminen edistää terroristiryhmän rikollista toimintaa. Puitepäätöksissä ei ole muita mainintoja terrorismin rahoittamisesta.

FATF on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisia toimintastandardeja kehittävä hallitusten välinen toimintaryhmä. Suositukset eivät ole jäsenvaltioita kansainvälisoikeudellisesti sitovia, mutta jäsenvaltiot ovat poliittisesti sitoutuneet panemaan ne täytäntöön kansallisesti. Suomi on ollut FATF:n jäsen vuodesta 1991. Vuonna 2001 FATF hyväksyi kahdeksan erityistä terrorismin rahoituksen vastaista suositusta (”FATF Special Recommendations on Terrorist Financing”), jotka tuli saattaa voimaan seuraavan vuoden kesäkuuhun mennessä. Kuten aikaisemmin on todettu, suosituksiin viitattiin säädettäessä rangaistavaksi terrorismin rahoitus.

Erityisistä terrorismin rahoituksen vastaisista suosituksista ensimmäinen koski YK:n yleissopimuksen ratifioimista ja täysimittaista täytäntöönpanoa sekä viiden Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman, muiden ohessa 1373 (2001), täytäntöönpanoa. FATF:n toisen erityissuosituksen mukaan tuli kriminalisoida terrorismin, terrorististen tekojen ja terroristijärjestöjen rahoitus (”the financing of terrorism, of terrorist acts and of terrorist organisations”). FATF:n erityissuositusten tulkintaohjeiden

mukaan terrorismin rahoitusrikoksen tulisi ulottua kaikkiin, jotka tahallaan tarjoavat tai keräävät varoja millä tavalla tahansa, suoraan tai epäsuorasti, siinä laittomassa tarkoituksessa, että niitä tullaan käyttämään, tai tietoisena siitä, että niitä tullaan käyttämään, kokonaan tai osaksi: a) terroristisen teon toteuttamiseen, b) terroristiorganisaation toimesta tai c) yksittäisen terroristin toimesta. Tulkintaohjeiden alaviitteestä ilmeni, että tarkoituksena on toistaa (”reiterate”) ja tukea (”reinforce”) YK:n yleissopimuksen kriminalisointistandardia sellaisena kuin se on asetettu yleissopimuksessa, erityisesti sen 2 artiklassa.

FATF uudisti suosituksensa vuonna 2012 (“International Standards on Combating Money Laundering and the Financing of Terrorism & Proliferation. The FATF Recommendations”). Terrorismin rahoittamista koskevat suositukset ovat nyt samassa asiakirjassa muiden suositusten kanssa. Terrorismin rahoittamisrikosta koskevan viidennen suosituksen mukaan maiden tulisi kriminalisoida terrorismin rahoitus terrorismin rahoittamista koskevan yleissopimuksen pohjalta. Suosituksen mukaan maiden ei tulisi kriminalisoida ainoastaan terrorististen tekojen rahoittamista, vaan myös terroristiorganisaatioiden ja yksittäisten terroristien rahoittaminen silloinkin, kun yhteys tiettyyn terroristiseen tekoon tai tiettyihin terroristisiin tekoihin puuttuu. Suosituksen tulkintaohjeissa edelleen korostetaan sitä, että rahoittamisrikokset tulisi ulottaa kaikkiin henkilöihin, jotka tahallaan tarjoavat tai keräävät varoja millä tavalla tahansa, suoraan tai epäsuorasti, siinä laittomassa tarkoituksessa, että niitä käytetään, tai tietoisena siitä, että niitä käytetään, kokonaan tai osittain a) terroristisen teon toteuttamiseen, b) terroristiorganisaation toimesta tai c) yksittäisen terroristin toimesta.

2.4.2 Ulkomaiden lainsäädäntö

Ruotsi

Ruotsissa on säädetty erityislakeja, joilla on pantu täytäntöön kansainvälisiä terrorismin torjuntaa koskevia instrumentteja.

Terrorismirikoksia koskevalla lailla (lag om straff för terroristbrott; 2003:148) on pantu täytäntöön vuoden 2002 puitepäätös. Lain 3 §:ssä luetellaan 19 rikostyyppiä, jotka tehtynä 2 §:ssä säädetyissä olosuhteissa ovat terrorismirikoksia. Viimeksi mainitun pykälän mukaan edellytetään, että teko voi vakavasti vahingoittaa valtiota tai valtioiden välistä organisaatiota ja että se tapahtuu kyseisessä pykälässä määritellyssä terroristisessa tarkoituksessa. Lain 4 §:n mukaan yrityksestä, valmistelusta, salahankkeesta ja terrorismirikoksen ilmoittamatta jättämisestä tuomitaan rikoskaaren (brottsbalken) 23 luvun mukaisesti.

Laissa erityisen vakavan rikollisuuden rahoittamisen rankaisemisesta tietyissä tapauksissa (lag om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall; 2002:44) on säännöksiä YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi. Lain 2 §:ssä määritetään ”erityisen vakava rikollisuus”. Käsite pitää sisällään ensinnäkin eräitä nimettyjä rikoksia silloin, kun ne on tehty tarkoituksessa aiheuttaa pelkoa kansassa tai kansanosassa taikka tarkoituksessa saada hallitus tai kansainvälinen järjestö tekemään jokin toimenpide tai

luopumaan siitä. Mainitun pykälän mukaan kyseisessä laissa erityisen vaarallisella rikollisuudella tarkoitetaan myös esimerkiksi terrorismirikoksia koskevan lain (2003:148) 2 §:n mukaisia rikoksia sekä eräitä muita erikseen nimettyjä rikoksia. Lisäksi pykälässä mainitaan eräisiin yleissopimuksiin perustuvat rikokset.

Myös terrorismirikoksen rahoittaminen säädetään rangaistavaksi erityisen vakavan rikollisuuden rahoittamisen rankaisemista tietyissä tapauksissa koskevan lain 3 §:ssä. Pykälän mukaan rangaistaan sitä, joka kerää, tarjoaa tai ottaa vastaan rahaa tai muita etuja käytettäväksi tai tietoisena siitä, että ne on tarkoitettu käytettäväksi erityisen vakavan rikollisuuden tekemiseen. Vankeutta teosta tuomitaan enintään kaksi vuotta. Jos teko arvioidaan törkeäksi, vankeutta tuomitaan vähintään kuusi kuukautta ja enintään kuusi vuotta. Lievissä tapauksissa rangaistusvastuuta ei ole.

YK:n yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyvässä laissa toimenpiteistä rahanpesua ja terrorismin rahoittamista vastaan (lag om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism; 2009:62) on lisäksi sakonuhkainen rangaistussäännös (7:1), joka koskee lain 3:1:n mukaisen tutkimis- tai tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiä ja 3:4:n ilmoittamiskiellon rikkomista.

Myös terrorismirikoksia koskee joulukuun 2010 alussa voimaan tullut laki julkisesta kehottamisesta, värväämisestä ja koulutuksen antaminen terrorismirikokseen ja muuhun erityisen vaaralliseen rikollisuuteen (lag om straff för uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet; 2010:299). Laissa on mainittuja tekoja koskevat rangaistussäännökset. Lailla on pantu täytäntöön Euroopan neuvoston yleissopimus ja vuoden 2008 puitepäätös. Laki erityisen vakavan rikollisuuden rahoittamisen rankaisemisesta eräissä tapauksissa ei koske kyseisen lain piiriin kuuluvia rikoksia. Koulutuksen antamisen ja värväämisen rahoittaminen voi kuitenkin tulla rangaistavaksi rikoskumppanuuden kautta.

Ruotsissa ei ole koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemiseen koskevaa rangaistussäännöstä.

Norja

Norjan vuoden 1902 rikoslain (straffelov) 147 a §:n 1 momentin mukaan tiettyjä yleisvaarallisia rikoksia sekä henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia pidetään terrorismirikoksina, jos ne tehdään säännöksessä mainitussa terroristisessa tarkoituksessa. Näitä tarkoituksia ovat esimerkiksi yhteiskunnan toiminnan kannalta elintärkeän toiminnon vakava häiritseminen ja väestön vakava pelotteleminen. Pykälän 3 momentissa säädetään erikseen rangaistavaksi uhkaus tehdä 1 momentin mukaisessa tarkoituksessa siinä momentissa tarkoitettu teko. Pykälän 4 momentti koskee terrorismirikoksen suunnittelua tai valmistelua yhdessä toisen henkilön kanssa.

Terrorismirikoksen rahoittamista koskee rikoslain 147 b §. Pykälän 1 momentin mukaan rangaistaan sitä, joka hankkii tai kerää rahaa tai muuta omaisuutta tarkoituksin, että omaisuus kokonaan tai osittain käytetään terroritekojen tai muiden 147 a §:n mukaisten rikkomusten rahoittamiseen. Pykälän 2 momentin mukaan samoin rangaistaan sitä, joka

asettaa rahaa tai muuta omaisuutta, pankkipalveluita tai muita rahoituspalveluita käytettäväksi henkilölle tai yritykselle, joka tekee tai yrittää tehdä 147 a §:ssä tarkoitetun rikoksen, sellaisen henkilön tai yrityksen omistamalle tai määräysvallassa olevalle yritykselle taikka yritykselle tai henkilölle, joka toimii edellä mainittujen puolesta tai näiden ohjeiden mukaan. Pykälän 3 momentissa vielä todetaan samalla rangaistavan sitä, joka avustaa sellaisen rikoksen tekemistä.

Rikoslain 147 c §:ssä säädetään rangaistavaksi julkinen kehottaminen, värvääminen ja koulutuksen antaminen eräisiin 147 a ja 147 b §:n mukaisiin tekoihin. Myöskään Norjassa terrorismin rahoittamista koskeva rangaistussäännös ei ulotu kehottamis-, värväämis- ja koulutustekoihin. Rikoksen rahoittaminen kuitenkin katsotaan avunannoksi rikokseen, jos rikos tai sen yritys tehdään. Terroristiryhmän rahoittaminen voi myös tulla rangaistavaksi laittomaan järjestöön tai organisaatioon osallistuminen kautta. Rikoslain 104 a §:n 2 momentin mukaan kyseiseen rikokseen syyllistyy esimerkiksi henkilö, joka tukee järjestöä tai organisaatiota, jonka tarkoituksena on häiritä yhteiskuntajärjestystä tai hankkia vaikutusvaltaa yleisiin asioihin tuhotyöllä, voiman käytöllä tai muilla laittomilla keinoilla.

Norjassa ei ole koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemiseen koskevaa säännöstä. Tällainen toiminta voi tulla rangaistavaksi edellä mainitun rikoslain 104 a §:n 2 momentin mukaan, jossa säädetään rangaistavaksi osallistuminen laittoman järjestön tai organisaation toimintaan. Olosuhteista riippuen sovellettavaksi voi tulla myös rikoslain 147 a §:n 4 momentti, joka koskee terrorismirikoksen suunnittelua tai valmistelua yhdessä toisen henkilön kanssa.

Norjassa on suoritettu rikoslain kokonaisuudistus. Siinä yhteydessä säädetty terrorismirikoksia ja terrorismiin liittyviä rikoksia koskeva uusi 18 luku ei ole vielä tullut voimaan. Uuden luvun mukaan rangaistavia tekoja ovat muiden ohessa terrorismirikokset (131 §), törkeät terrorismirikokset (132 §), terroristiset yhteenliittymät (133 §; koskevat suunnittelua ja valmistelua), terroristiset uhkaukset (134 §) sekä julkinen kehottaminen, värvääminen ja koulutuksen antaminen terrorismirikokseen (136 §).

Terrorismin rahoittamista koskevan uuden 135 §:n 1 momentin mukaan rangaistaan sitä, joka oikeudenvastaisesti suorittaa, vastaanottaa, lähettää, hankkii tai kerää rahaa tai muuta omaisuutta tarkoituksin tai tietoisena siitä, että varat kokonaan tai osittain käytetään a) 131, 134 tai 137–144 §:ssä mainittujen tekojen tekemiseen, b) henkilön tai ryhmän toimesta, jonka tarkoituksena on 131, 134 tai 137–144 §:ssä tarkoitettujen tekojen tekeminen, kun henkilö tai ryhmä on ryhtynyt toimiin toteuttaakseen tavoitteen laittomilla varoilla, c) yrityksen toimesta, jota b kohdassa mainittu omistaa tai kontrolloi tai d) yrityksen tai henkilön toimesta, joka toimii b kohdassa mainitun puolesta tai näiden ohjeiden mukaan. Pykälän 2 momentin mukaan samalla tavoin rangaistaan sitä, joka asettaa pankkipalveluita tai muita rahoituspalveluita b, c tai d kohdassa mainittujen henkilöiden tai yritysten käytettäväksi.

Uusissakaan terrorismirikoksia koskevissa säännöksissä ei säädetä rangaistavaksi koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten. Elokuun 13 päivänä 2012 luovutetun Anders Behring Breivikin rikoksia koskevan komiteanmietinnön (NOU 2012:14) suosituksen 9 mukaan terroristikoulutuksen ottaminen tulisi tehdä rangaistavaksi. Oikeus- ja valmiusministeriö lähetti 12.7.2012 lausuntokierrokselle poliisin turvallisuuspalvelun ehdotukseen pohjautuvan esityksen, jonka mukaan rangaistavaksi tulisi säätää muun muassa läsnäolo paikalla, jolla toimeenpannaan terroristikoulutusta sekä terroristisissa teoissa käytettäväksi soveltuvan koulutuksen ja ohjeiden ottaminen.

Tanska

Tanskan rikoslain (straffelov) 13 luvussa ovat terrorismia koskevat rangaistussäännökset. Rikoslain 114 §:ssä säädetään terrorismirikoksista, joita ovat tietyt muuten rangaistavaksi säädetyt teot terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä. Rikoslain 114 a §:ssä on täydentävä säännös terrorismia muistuttavista teoista, joista tuomitseminen ei edellytä terroristista tarkoitusta. Seuraavissa pykälissä on kyse terrorismin tukitoimista siten, että rikoslain 114 b §:ssä säädetään rangaistavaksi terrorismin rahoittaminen, 114 c §:ssä värvääminen ja 114 d §:ssä terroristisiin tekoihin kouluttaminen ja kouluttautuminen.

Rikoslain 114 b §:n mukaan rangaistaan sitä, joka 1) suoraan tai epäsuorasti antaa taloudellista tukea, 2) suoraan tai epäsuorasti hankkii tai kerää varoja tai 3) suoraan tai epäsuorasti asettaa rahaa, muuta omaisuutta taikka taloudellisia tai muita vastaavia suorituksia käyttöön henkilölle, ryhmälle tai yhteenliittymälle, joka tekee tai jonka tarkoituksena on tehdä 114 tai 114 a §:ssä mainittuja tekoja. Ensimmäisessä kohdassa on kyse rahoittamisesta omilla varoilla, toinen kohta kohdistuu välikäsiin ja kolmas kohta koskee muun muassa rahalaitoksia. Rikoslain 114 b § on toissijainen suhteessa 114 ja 114 a §:ssä tarkoitettuihin rikoksiin ja osallisuuteen niihin.

Rikoslain 114 d §:n 3 momentissa säädetään rangaistavaksi koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Enintään kuuden vuoden vankeudella rangaistaan sitä, joka antaa harjoittaa, opastaa tai muulla tavoin opettaa itseään tekemään 114 tai 114 a §:ssä tarkoitettuja tekoja. Tanskassa vankeusrangaistuksen vähimmäispituus on seitsemän päivää. Kyse voi olla niin teoreettisen tiedon kuin käytännöllistenkin valmiuksien opettamisesta. Se, että osaamista voidaan käyttää myös laillisiin päämääriin, ei estä säännöksen soveltamista. Myös tämä säännös on toissijainen 114 ja 114 a §:ään nähden.

Viro

Viron rikoslain 237 §:n 1 momentissa säädetään rangaistavaksi tietyntyyppisten rikosten tekeminen terroristisessa tarkoituksessa. Terroristiorganisaatiota koskevat säännökset ovat 237 (1) §:ssä. Sen 1 momentin mukaan rangaistaan jäsenyydestä pysyvässä organisaatiossa, joka muodostuu kolmesta tai useammasta henkilöstä, joilla on tehtävänjako ja joiden toiminta kohdistuu 237 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemiseen. Samalla tavalla rangaistaan sellaisen organisaation muodostamisesta ja johtamisesta sekä jäsenten värväämisestä sellaiseen organisaatioon. Rikoslain 237 (2) §:ssä säädetään rangaistavaksi

terrorismirikosten valmistelu ja yllytys niihin. Pykälän 1 momentin mukaan rangaistavaa on henkilöiden koulutuksen tai värväämisen organisoiminen 237 §:ssä tarkoitetun rikoksen tekemistä varten tai sellaisen rikoksen valmistelu muulla tavalla, kuten myös julkinen kehottaminen sellaisen rikoksen tekemiseen.

Rikoslain 237 (3) §:ssä ovat säännökset terrorismirikosten rahoittamisesta ja tukemisesta. Pykälän 1 momentin mukaan rangaistavaa on 237, 237 (1) ja 237 (2) §:ssä tarkoitetun rikoksen rahoittaminen tai tukeminen muulla tavalla.

Viron rikoslaissa ei ole koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemiseen koskevaa säännöstä. Koulutuksen ottaminen voi kuitenkin tulla rangaistavaksi sellaisen rikoksen valmisteluna.

Itävalta

Itävallan rikoslain (Strafgesetzbuch) 278 b §:ssä säädetään rangaistavaksi terroristista yhteenliittymää koskevat rikokset, joita ovat sellaisen yhteenliittymän johtaminen ja siihen jäseneksi liittyminen. Tällaisesta liittymästä on pykälän 3 momentin mukaan kysymys, kun sen toiminta on pidempiaikaista, kun siihen osallistuu kahta useampi henkilö ja kun toiminta on järjestetty sitä varten, että yksi tai useampi ryhmän jäsen tekee yhden tai useamman 278 c §:ssä tarkoitetun terrorismirikoksen tai 278 d §:ssä tarkoitetun terrorismin rahoittamisrikoksen. Rikoslain 278 c §:n 1 momentin 11-kohtaisessa luettelossa mainitaan rikokset, jotka ovat terrorismirikoksia silloin, kun ne ovat omiaan aiheuttamaan vaikeaa tai pitkäaikaista julkisen elämän häiriintymistä tai vakavaa vahinkoa elinkeinoelämälle ja kun ne tehdään terroristisessa tarkoituksessa.

Terrorismin rahoittaminen säädetään rangaistavaksi rikoslain 278 d §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan mainitusta rikoksesta tuomitaan se, joka asettaa käytettäväksi tai kerää omaisuusarvoja, jotta niitä käytettäisiin, myös vain osaksi, säännöksen 8-kohtaisessa luettelossa mainitun rikoksen täytäntöön panemiseksi. Säännös on toissijainen, jos teosta on muualla laissa säädetty ankarampi rangaistus.

Koulutuksen antaminen ja ottaminen terrorismirikoksen tekemiseen säädetään rangaistavaksi rikoslain 278 e §:ssä. Pykälän 2 momentin mukaan henkilö, joka antaa opettaa itselleen räjähdysaineiden, ampuma- tai muiden aseiden taikka vahingollisten tai vaarallisten aineiden tai muun yhtä vahingollisen tai vaarallisen, erityisesti 278 c §:n 1 momentin 1–9 tai 10 kohdan mukaisen terrorismirikoksen tekemiseen soveltuvan metodin tai menettelytavan valmistamista tai käyttämistä, tehdäkseen sellaisen terrorismirikoksen käyttämällä saamiaan valmiuksia, tuomitaan vähintään kuuden kuukauden ja enintään viiden vuoden vankeusrangaistukseen. Rangaistus ei kuitenkaan saa olla ankarampi kuin tavoitellusta rikoksesta säädetty.

Viestimissä tai internetissä tapahtuvasta yllyttämisestä ja siihen liittyvästä opastamisesta terrorismirikoksen tekemiseen säädetään 278 f §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan rangaistaan sitä, joka yllyttääkseen terrorismirikoksen tekemiseen, tarjoaa tai saattaa toisen

saataville sisällöltään määrätyn mediatiedotteen (Medienwerk), jossa opastetaan 278 c §:n 1 momentin 1–9 tai 10 kohdassa tarkoitetun terrorismirikoksen tekemiseen 278 e §:ssä mainituilla välineillä, tai joka internetissä tarjoaa tai saattaa toisen saataville sellaista tietoa. Rikoslain 278 f §:n 2 momentin mukaan samalla tavoin rangaistaan sitä, joka hankkii 1 momentissa tarkoitetun tiedotteen tai sellaista tietoa internetistä tehdäkseen 278 c §:n 1–9 tai 10 kohdassa tarkoitetun terrorismirikoksen.

Rikoslain 278 e § koskee perinteistä opettajan ja oppilaan välistä opetustilannetta, kun taas 278 f § koskee tiedon saataville asettamista ja vastaavasti sen hankkimista ja itseopiskelua. Esimerkiksi terroristileirille osallistuminen 278 e §:n 2 momentissa mainituin tarkoituksin olisi rangaistavaa kouluttautumista. Tietojen lataaminen tai tallentaminen internetistä mainitussa tarkoituksessa puolestaan toteuttaa 278 f:n 2 momentin tunnusmerkistön.

Yhdistynyt kuningaskunta

Vuoden 2000 terrorismilaissa (Terrorism Act 2000) säädetään rangaistavaksi terrorismin rahoittamiseen liittyvät teot. Niiden kannalta on merkitystä lain 1 §:ssä olevalla ”terrorismin” määritelmällä. Terrorismiksi katsotaan tiettyihin oikeushyviin, esimerkiksi henkeen, terveyteen ja omaisuuteen kohdistuvat vakavat rikokset terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä. Sellainen tarkoitus on, kun rikoksen aikomuksena on vaikuttaa hallitukseen tai kansainväliseen hallitusten väliseen järjestöön tai aiheuttaa pelkoa väestössä tai sen osassa ja kun teko tehdään poliittisen, uskonnollisen, rodullisen tai ideologisen syyn edistämiseksi.

Vuoden 2000 terrorismilain 15 §:ssä säädetään rangaistavaksi varojenkeruu. Pykälän mukaan rangaistaan ensinnäkin sitä, joka pyytää toista henkilöä antamaan rahaa tai muuta omaisuutta niin, että rikoksentekijällä on aikomuksena, että se käytetään, tai on perusteltu syy epäillä, että se saatetaan käyttää terrorismin tarkoituksiin. Pykälän mukaan rangaistaan myös sitä, joka vastaanottaa rahaa tai muuta omaisuutta mainituin edellytyksin. Pykälässä säädetään vielä rangaistavaksi se, että rikoksentekijä antaa rahaa tai muuta omaisuutta niin, että hän tietää tai että hänellä on perusteltu syy epäillä, että se tullaan käyttämään tai sitä saatetaan käyttää terrorismin tarkoituksiin.

Rahan tai muun omaisuuden käyttöä ja hallussapitoa koskee vuoden 2000 terrorismilain 16 §. Sen mukaan rangaistaan henkilöä, joka käyttää rahaa tai muuta omaisuutta terrorismin tarkoituksiin. Pykälän mukaan rangaistaan myös sitä, joka pitää hallussaan rahaa tai muuta omaisuutta niin, että rikoksentekijällä on aikomuksena, että se käytetään, tai on perusteltu syy epäillä, että se saatetaan käyttää terrorismin tarkoituksiin. Rahoitusjärjestelyn kriminalisointi on puolestaan 17 §:ssä, jonka mukaan rangaistaan sitä, joka liittyy järjestelyyn tai jota tulee koskemaan järjestely, jonka tuloksena rahaa tai muuta omaisuutta on tai tulee olemaan toisen saatavilla, ja rikoksentekijä tietää tai hänellä on perusteltu syy epäillä, että se tullaan käyttämään tai sitä saatetaan käyttää terrorismin tarkoituksiin.

Vuoden 2006 terrorismilain (Terrorism Act 2006) 5 §:ssä ovat säännökset terrorismirikoksen valmistelusta. Henkilö syyllistyy kyseiseen rikokseen, jos hän tarkoituksessa tehdä terrorismirikoksia tai avustaa toista sellaisten rikosten tekemisessä kytkeytyy mihinkä tahansa valmistelutoimenpiteeseen toteuttaakseen tarkoituksensa. Merkityksetöntä rangaistavuuden kannalta on, liittyykö tarkoitus ja valmistelu yhteen vai useampaan terrorismirikokseen.

Vuoden 2006 terrorismilain 6 §:ssä ovat säännökset terrorismiin liittyvästä koulutuksesta. Rangaistavaa on pykälän 2 momentin mukaan myös koulutuksen ottaminen. Momentin mukaan henkilö tekee rikoksen, jos hän ottaa vastaan ohjeita tai koulutusta koskien jotakin 3 momentissa mainittua taitoa ja jos hänellä on ohjeen tai koulutuksen vastaanottamisen aikaan tarkoitus käyttää taitoja terrorismirikosten tekemiseen tai valmisteluun tai siihen liittyen taikka avustaa sellaisten rikosten tekemisessä tai valmistelussa.

Vuoden 2006 terrorismilain 6 §:n 3 momentissa säädetään siis koulutuksen ottamiseen liittyvistä taidoista. Niihin kuuluvat: a) haitallisen aineen tai sellaiseen aineeseen kuuluvan aineen tekeminen, käsittely ja käyttäminen; b) minkä tahansa sellaisen menetelmän tai tekniikan käyttäminen, jota voidaan käyttää terrorismin tarkoituksiin edellyttäen, että se on yhteydessä terrorismirikoksen tekemiseen tai valmisteluun tai sellaisen rikoksen tekemisessä tai valmistelussa avustamiseen; c) minkä tahansa menetelmän tai tekniikan suunnitteleminen tai muokkaaminen terrorismin tarkoituksiin tai niin, että se on yhteydessä terrorismirikoksen tekemiseen tai valmisteluun. Pykälän 4 momentin mukaan rangaistavuuden kannalta on merkityksetöntä, annetaanko ohjeita tai koulutusta yhdelle tai useammalle tietylle henkilölle vai yleisesti. Pykälän 5 momentin mukaan koulutuksen antaja ja koulutuksen ottaja tuomitaan syytemenettelyssä enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistukseen tai sakkoon tai molempiin taikka summaarisessa menettelyssä enintään yhden vuoden vankeusrangaistukseen tai sakkoon tai molempiin.

Vuoden 2006 terrorismilain 8 §:ssä säädetään rangaistavaksi se, että henkilö on läsnä paikassa, jota käytetään terroristiseen koulutukseen. Kysymys on paikasta, jossa annetaan 6 §:n 1 momentin mukaisesti tai vuoden 2000 terrorismilain 54 §:n 1 momentin (asekoulutus) mukaisesti koulutusta tai ohjeita liittyen kokonaan tai osittain terrorismirikosten tekemiseen tai valmisteluun. Edellytyksenä rangaistavuudelle on, että tekijä tietää tällaisesta koulutuksen tai ohjeiden kytkennästä terrorismirikokseen tai uskoo kytkentään taikka hän ei ole voinut järkevästi ajatellen epäonnistua ymmärtämään tällaista kytkentää. Rangaistukseksi tuomitaan syytemenettelyssä enintään kymmenen vuoden vankeusrangaistus tai sakko tai molemmat taikka summaarisessa menettelyssä enintään yhden vuoden vankeusrangaistus tai sakko taikka molemmat.

Alankomaat

Rikoslain 83 artiklassa säädetään terrorismirikoksista, joita ovat tietyt erikseen mainitut, joista osalta edellytetään rikoksen tekemistä terroristisessa tarkoituksessa. Terroristisen tarkoituksen määritelmä on puolestaan 83 a artiklassa. Terroristisella tarkoituksella tarkoitetaan tarkoitusta aiheuttaa vakavaa pelkoa valtion väestössä ja/tai laittomasti pakottaa hallitus tai kansainvälinen järjestö tekemään jotakin tai olemaan tekemättä jotakin

taikka vakavasti häiritä tai tuhota valtion tai kansainvälisen järjestön poliittisia, perustuslaillisia, taloudellisia tai sosiaalisia perusrakenteita.

Terrorismin rahoittamisesta ei ole erillisiä rangaistussäännöksiä. Rikoslaissa jo olevien säännösten on katsottu kattavan myös kyseisen rikoksen. Sovellettavaksi voi tulla rikoksen valmistelua koskeva rikoslain 46 artikla. Sen 1 kappaleen mukaan rangaistavaa on sellaisen rikoksen valmistelu, josta on säädetty vähintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistus, jos rikoksentekijä tietoisesti hankkii, valmistaa, tuo maahan, toimittaa edelleen, vie maasta tai pitää hallussaan esineitä, aineita, tietovälineitä, tiloja tai kuljetusvälineitä, jotka on tarkoitettu käytettäväksi rikoksen tekemisessä.

Terrorismin rahoittamisen kriminalisoimisen kannalta merkityksellinen on myös rikoslain 134 a artikla, jonka mukaan enintään kahdeksan vuoden vankeusrangaistuksella ja sakolla rangaistaan henkilöä, joka antaa tai yrittää antaa toiselle henkilölle tilaisuuden, välineet tai tietoa terrorismirikoksen tekemiseen, sen valmisteluun tai sen tekemisen helpottamiseen. Sama koskee henkilöä, joka saa tietoa tai taitoja taikka välittää tietoa tai taitoja toiselle henkilölle terrorismirikoksen tekemistä, sen valmistelua tai sen tekemisen helpottamista varten. Artiklassa siis tulee samalla kriminalisoiduksi tietojen tai taitojen hankkiminen terrorismirikoksen tekemistä varten.

Ranska

Ranskan rikoslaissa on oma luku terrorismirikoksista. Tietyt rikokset määritetään 421-1 artiklassa terrorismirikoksiksi terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä. Tässä tarkoituksessa tehdyistä eräistä ympäristöön kohdistuvista rikoksista säädetään erikseen 421-2 artiklassa. Osallistuminen ryhmään tai yhteenliittymään, jonka tarkoituksena on valmistella edellisten artikloiden mukaista terrorismirikosta, säädetään rangaistavaksi 421-2-1 artiklassa.

Terrorismin rahoittamista koskee Ranskan rikoslain 421-2-2 artikla. Sen mukaan terrorismirikoksen muodostaa terroristihankkeen rahoittaminen siten, että annetaan, kerätään tai hoidetaan mitä tahansa varoja, vakuuksia tai omaisuutta taikka annetaan neuvoja siihen tarkoituksessa, että sellaiset varat tai vakuudet tai sellainen omaisuus käytetään, tai tietäen, että niitä on tarkoitus käyttää, kokonaan tai osittain, jonkin luvussa listatun terrorismirikoksen tekemiseen, riippumatta siitä, tehdäänkö rikos. Kriminalisointi kattaa kaikkien luvussa rangaistavaksi säädettyjen terrorismirikoksien rahoittamisen riippumatta siitä, rahoitetaanko ryhmän tai organisaation taikka yksittäisen rikoksentekijän toimintaa.

Koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ei ole Ranskassa erikseen säädetty rangaistavaksi. Kouluttautuminen voi olla rikoslain 421-2-1 artiklan mukaista ryhmän tai yhteenliittymän puitteissa tapahtuvaa terrorismirikoksen valmistelua.

Sen jälkeen, kun Mohamed Merah surmasi seitsemän henkilöä maaliskuussa 2012, Ranskassa on käyty keskustelua siitä, pitäisikö terroristista koulutusta antaville leireille matkustaminen säätää rangaistavaksi. Kriminalisointia koskevaa lakiehdotusta on ollut tarkoitus käsitellä hallituksessa ennen sen antamista parlamentille.

Tshekin tasavalta

Rikoslain 311 §:n 1 momentissa säädetään terrorismirikoksina rangaistaviksi tietyt rikokset terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä. Pykälän 2 momentin mukaan samalla tavalla rangaistaan henkilöä, joka uhkaa 1 momentissa mainitulla käyttäytymisellä tai varustaa sellaista käyttäytymistä, terroristia tai terroristiryhmää taloudellisesti, materiaalisesti tai muulla tavalla. Jälkimmäisen momentin kautta tulee rangaistavaksi terrorismirikosten rahoittaminen.

Koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ei ole Tshekin tasavallassa erikseen säädetty rangaistavaksi. Kouluttautuminen voi kuitenkin tulla rangaistavaksi rikoslain 20 §:n nojalla. Siinä säädetään rangaistavaksi erityisen vakavien rikosten valmistelu.

Espanja

Espanjassa taloudellisen tuen antaminen voi olla rikoslain 576 artiklan mukaista yhteistoimintaa terroristiorganisaation tai -ryhmän kanssa. Toisaalta rikoslain 576 bis artiklan mukaan rangaistaan sitä, joka suoraan tai epäsuoraan antaa tai kerää varoja siinä tarkoituksessa tai tietoisena siitä, että varat kokonaan tai osittain käytetään terrorismirikoksia koskevan luvun mukaisen rikoksen tekemiseen taikka terroristiorganisaation tai -ryhmän tarpeisiin.

Espanjassa kouluttautuminen terrorismikoulutukseen katsotaan rikoslain 576 artiklan mukaan sen pykälän mukaiseksi yhteistoiminnaksi terroristiorganisaation tai -ryhmän kanssa. Yhteistoimintaa koskevasta rikoksesta tuomitaan vankeutta vähintään viisi ja enintään kymmenen vuotta.

Italia

Italian rikoslain 270-*bis* artiklan mukaan rangaistavia ovat terroristisiin yhteenliittymiin ja demokratian kumoamiseen liittyvät teot. Artiklan 1 kappaleen mukaan rangaistaan sitä, joka edistää, perustaa, organisoi, johtaa tai rahoittaa organisaatioita, joiden tarkoituksena on väkivaltarikoksia terrorismin tarkoituksiin tai kumota demokraattinen järjestys. Kappaleen mukaan rangaistaan terrorismin rahoittaminen.

Terroristista koulutusta koskee rikoslain 270-*quinquies* artikla. Siinä säädetään ensinnäkin rangaistavaksi koulutuksen antaminen. Mainittuun rikokseen syyllistyy se, joka antaa terrorististen rikosten tekemisen tarkoituksessa koulutusta tai antaa ohjeita aseiden, räjähteiden tai haitallisten aineiden käyttämiseen taikka tietoa muusta tekniikasta tai tavasta väkivaltaisten tekojen tai julkisiin palveluihin kohdistuvan tuhotyön tekemiseen. Rangaistukseksi tuomitaan vankeutta vähintään yksi ja enintään kymmenen vuotta. Koulutuksen ottaminen ja sen rangaistusasteikko määrittyvät koulutuksen antamisen kautta, koska artiklan lopussa todetaan saman koskevan koulutuksen ottajaa.

2.5 Nykytilan arviointi

2.5.1 Koulutuksen ottamisen säätäminen rangaistavaksi

Yleinen kriminalisoimisen tarvetta koskeva arviointi

Kun harkitaan sitä, pitäisikö koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säätää rangaistavaksi, huomioon on otettava yleiset kriminalisointien käyttämistä koskevat edellytykset ja periaatteet. Arvioinnissa on syytä kiinnittää huomiota myös kaavaillun kriminalisoinnin poikkeukselliseen luonteeseen, koska rikoslaissa ei nykyisellään säädetä rangaistavaksi tiettyjen tietojen tai taitojen hankkimista. Kuten edellä on jo todettu, rikoslain 34 a luvun 4 a §:ssä säädetään rangaistavaksi koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Koulutuksen antamisen kriminalisoivia rangaistussäännöksiä rikoslaista löytyy muitakin. Ne koskevat valtiopetoksen valmistelua (13 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohta; koulutus aseiden tai muiden väkivallan käyttöön soveltuvien välineiden käyttämisessä), laitonta sotilaallista toimintaa (rikoslain 13 luvun 4 §; sotilaallinen koulutus), järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista (rikoslain 17 luvun 1 a §:n 1 momentin 3 kohta; koulutus rikollista toimintaa varten) ja ampuma-aserikos (rikoslain 41 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohta; koulutus ampuma-aseiden käyttöön). Näitäkään koulutuksenantamistilanteita koskien koulutuksen ottaminen ei ole kuitenkaan rangaistavaa.

Nyt kysymyksessä olevan koulutuksen ottamisen kriminalisoimista harkittaessa samalla on syytä pitää mielessä, minkälaisia elementtejä rikoksen tunnusmerkistöön ilmeisesti tulisi. Kun koulutuksen antaminen on jo kriminalisoitu, on johdonmukaisuussyistä vaikeaa ajatella, että koulutuksen sisältö kuvattaisiin koulutuksen ottamista koskevassa säännöksessä eri tavalla. Tämä tarkoittaa sitä, että koulutus koskisi räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistusta tai käyttöä taikka muuta vastaavaa koulutusta. Jotta kysymys on terrorismiin kouluttautumisesta, koulutusta täytyisi ottaa terrorismirikoksen tekemistä varten. Vaikka terroristileirit ovat koulutuksen antamisessa ja ottamisessa keskeisessä asemassa, merkityksellistä koulutusta voi tapahtua muissakin puitteissa.

Uutta kriminalisointia harkittaessa on otettava huomioon eduskunnan lakivaliokunnan eri yhteyksissä (esimerkiksi LaVL 9/2004 vp ja LaVM 15/2005 vp) esiin nostamat rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset:

- kaikelle rikoslainsäädännölle on oltava hyväksyttävä peruste,
- on kyettävä osoittamaan painava yhteiskunnallinen tarve, joka edellyttää uuden rikostunnusmerkistön säätämistä,
- säädettävän kriminalisoinnin tulee olla ennaltaehkäisevä ja
- tunnusmerkistön on oltava täsmällinen ja tarkkarajainen.

Edellä todettuihin edellytyksiin liittyvät kriminalisointiperiaatteet, joiden mukaan rikosoikeutta tulee käyttää ainoastaan tärkeiksi katsottavien intressien suojaamiseksi, rikoslaki on viimeinen keino ja rangaistuksin saavutettavien etujen tulee olla niiden tuottamia haittoja suuremmat. Kriminalisointi ei saa myöskään synnyttää ylipääsemättömiä tai mielivaltaisesti ratkaistavia näyttöongelmia. Rikoslakiin ei pidä myöskään ottaa säännöksiä, joiden noudattamisen valvonta on käytännössä mahdotonta ja jotka jo etukäteen voi arvioida tehottomiksi.

Koulutuksen ottamisen kriminalisoimista koskevaa kansainvälistä velvoitetta ei ole eikä sellaista ole tiettävästi myöskään valmisteilla. Mitä muuten tulee muiden valtioiden lainsäädäntötilanteeseen, kansainvälisen vertailun tiedoista ei voida tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Kysymystä on muualla lähestytty kansallisista tarpeista ja kansallisten rikosoikeusjärjestelmien systematiikan lähtökohdista. Euroopan unionin jäsenmaista kuudessa (Tanska, Itävalta, Yhdistynyt kuningaskunta, Alankomaat, Italia ja Espanja) terroristisen koulutuksen ottaminen on nimenomaisesti erillisenä rikoksena kriminalisoitu niin, että koulutuksen ottaminen erillisenä tekona ilmenee tunnusmerkistöstä. Muiden valtioiden osalta koulutuksen ottaminen ei ole rangaistavaa tai se voi tulla rangaistavaksi muun terrorismirikosta, esimerkiksi terrorismirikoksen valmistelua tai terroristiryhmään kuulumista koskevan, yleisemmin tai toisella tapaa muotoillun rangaistussäännöksen perusteella. Kysymystä kouluttautumisen kriminalisoinnin tarpeesta on ryhdytty pohtimaan Norjassa heinäkuun 22 päivänä 2011 tehtyjen rikosten johdosta.

Rikoslainsäädännön käyttöä koskevista edellytyksistä ja kriminalisointiperiaatteista useat kiinnittyvät terrorismirikosten luonteeseen sekä siihen, miten terrorismirikoksia jo nykyisin säännellään kansallisessa lainsäädännössä. Rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä, lähinnä sen 1 momentin 2–7 kohdassa ja 2 momentissa rangaistavaksi säädetyt terroristisessa tarkoitukset tehdyt rikokset ovat vakavia rikoksia, jotka aiheuttavat vakavia vahinkoja korkealle arvostetuille oikeushyville, erityisesti hengelle ja terveydelle, joissakin tapauksissa myös henkilökohtaiselle vapaudelle. Näiden rikosten tekemisen estäminen on sen vuoksi tärkeää. Tällainen tavoite on sinänsä yhteensopiva oikeushyvien suojelua koskevien kriminalisoinnin edellytysten kanssa, joskin koulutuksen ottaminen on myös monessa suhteessa vielä varsin etäällä toisia vahingoittavasti tai konkreettisesti vaarantavista rikoksista. Tarvittaessa ja painavin perustein voidaan kuitenkin käyttää myös rikosoikeuden keinoja niin, että terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä edeltävät, tekemistä edistävät ja tekemistä valmistelevat toimenpiteet säädetään rangaistaviksi. Tätä ajatustapaa ilmentävät myös kansainvälisiin velvoitteisiin perustuvat rikoslain 34 a luvun säännökset. Rangaistavaa on terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toiminnan edistäminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä, värväys terrorismirikoksen tekemiseen ja terrorismin rahoittaminen.

Rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä säädetään rangaistavaksi terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Pykälän mukaan mainitusta rikoksesta tuomitaan se, joka tehdäkseen 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen 1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä, 2) valmistaa, pitää hallussaan, hankkii, kuljettaa, käyttää tai luovuttaa räjähteen, kemiallisen tai biologisen aseen taikka toksiiniaseen, ampuma-aseen taikka vaarallisen esineen tai aineen tai 3) hankkii ydinräjähteen valmistukseen tai kemiallisen tai biologisen aseen

taikka toksiiniaseen valmistukseen tarvittavia laitteita tai aineita taikka siihen tarvittavan valmistuskaavan tai -piirustuksen. Rikoslain 34 a luvun terrorismirikoksista koulutuksen ottamisella on läheinen yhteys 2 §:ssä rangaistavaksi säädettyyn terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun, joskin on mahdollista myös katsoa, että koulutuksen ottaminen on ainakin jonkin verran etäämmällä päärikoksesta eli terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisestä kuin valmistelupykälässä kuvatut valmistelutoimet. Joka tapauksessa valmistelukriminalisointeihin voidaan rinnastaa myös sellaiset subjektiivista enemmyyttä osoittavat kriminalisoinnit, joiden rikosnimikkeessä ei puhuta valmistelusta, mutta joissa on kysymys valmisteluluonteisen teon tekemisestä tarkoituksessa tehdä jokin toinen tahallinen rikos (rikosoikeuden yleisten oppien uudistamista koskeva HE 44/2002 vp, s. 132/II).

Valmistelurikoksia on vuosien varrella lisätty rikoslakiin lähinnä kansainvälisten kriminalisointivelvoitteiden täyttämiseksi. Vakavien rikosten valmistelun kriminalisoimistarpeisiin on kuitenkin muutenkin viime aikoina kiinnitetty huomiota. Eduskunnalle on lokakuussa 2012 annettu hallituksen esitys HE 141/2012 vp eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisoimista koskevaksi lainsäädännöksi. Esityksen mukaan rangaistavaksi säädettäisiin tapon, murhan, surman, törkeän pahoinpitelyn, panttivangin ottamisen ja törkeän ryöstön valmistelu ja niiden tekemisestä sopiminen. Esityksessä on toisaalta kiinnitetty huomiota (s. 34/I) myös valmistelurikosten poikkeukselliseen luonteeseen, koska ne merkitsevät rikosoikeudellisen vastuun ulottamista yritystäkin aikaisempaan vaiheeseen, mikä on poikkeuksellista. Mitä varhaisempaan vaiheeseen vastuu liittyy, sitä merkittävämmiksi rikosoikeudellisen vastuun kriteereiksi nousevat myös subjektiiviset edellytykset, kuten tekijän tietoja ja tarkoituksia koskevat edellytykset. Esityksessä todetaan, että tällaisessa tilanteessa myös näytölliset vaikeudet usein korostuvat. Lisäksi rikokseen osallisuutta koskevat säännökset soveltuvat myös valmistelurikoksiin. Nämä seikat antavat esityksen mukaan aihetta edellyttää, että vastuun edellytyksiä tulkitaan paitsi sääntelyn tarkoituksen mukaisesti, myös kohtalaisen suppeasti.

Edellä jaksossa 2.1 on käsitelty terrorismiin kouluttautumista ilmiönä ja sen kytkentää Suomeen. Toteutettujen terrori-iskujen kannalta nimenomaan terroristileireillä hankitulla koulutuksella on tärkeä merkitys. Suomessa asuvien henkilöiden tiedetään osallistuneen väkivaltaiseen toimintaan valmentavaan koulutukseen ja palanneen Suomeen. On myös aihetta olettaa, että näin tapahtuu jatkossakin. Suomessa ei sinällään ole toteutettu rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia. Suomessa asuvan terrorismirikosten tekemiseen koulutusta ottaneen henkilön tarkoituksena ei ole kuitenkaan välttämättä olekaan tehdä terrorismirikosta nimenomaan täällä. Terrorismirikosten tekemiseen liittyvät ja myös koulutuksen antamisessa esiin yleensä nostettavat ideologiset ja niihin rinnastettavat näkökohdat saattavat pikemminkin puhua sen puolesta, että terrorismirikos tehdään muualla. Suomesta ei kuitenkaan pitäisi myöskään muodostua turvasatamaa potentiaalisille terroristeille, joita voidaan käyttää muualla tehtävissä terrori-iskuissa. Koska koulutuksen ottamisen kriminalisointia ei ole yleisesti toteutettu muissa valtioissa, kriminalisoinnista saattaa myös seurata koulutukselle alttiiden henkilöiden poistuminen Suomesta.

Kriminalisointitarpeista keskusteltaessa silloin tällöin rangaistavaksi säätämisen perusteena esiin tuodaan se, että ilman kriminalisointia viranomaisilla ei ole toimivaltuuksia puuttua tiettyyn kielteiseksi arvioitavaan käyttäytymiseen. Tämä näkökohta on tuotu esiin myös terrorismiin kouluttautumisen yhteydessä. Jotakin tekoa ei kuitenkaan säädetä rangaistavaksi sen vuoksi, että sen selvittämiseksi voitaisiin käyttää nykyisen pakkokeinolain (450/1987) ja vuoden 2014 alussa voimaan tulevan pakkokeinolain (806/2011; jäljempänä ”uusi pakkokeinolaki”) mukaisia pakkokeinoja, erityisesti salaisia pakkokeinoja, tai sen estämiseksi käyttää poliisilain (493/1995) ja vuoden 2014 alussa voimaan tulevan uuden poliisilain (872/2011; jäljempänä ”uusi poliisilaki”) mukaisia salaisia tiedonhankintakeinoja, jotka pitkälti vastaavat salaisia pakkokeinoja. Jos rikoslainsäädännön käytölle asetettavien yleisten edellytysten ja kriminalisointiperiaatteiden perusteella teon rangaistavaksi säätämiselle on riittävät perusteet, sen estämisessä ja selvittämisessä tarvittavien tiedonhankintakeinojen käytettävissä oleminen on harkittava ja arvioitava erikseen.

Sinällään poliisilain tarjoamat rikoksen estämiskeinot saattaisivat tarjota vaihtoehdon kriminalisoinnille, jos mainituilla keinoilla pystytään koulutuksen ottamiseen puuttumalla estämään rikoksen, tässä yhteydessä rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitetun terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen tekeminen. Tämän lainsäädäntöhankkeen läpiviemiseen kuluvan ajan vuoksi arvioinnin kannalta merkityksellisiä ovat nimenomaan uuden poliisilain 5 luvun säännökset salaisista tiedonhankintakeinoista. Niitä voidaan käyttää esimerkiksi rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen estämiseen. Niin uuden poliisilain 5 luvun 1 §:n 2 momentin määritelmäsäännöksen kuin tiedonhankintakeinokohtaisten säännösten perusteella keinon käyttö kuitenkin edellyttää yleisesti sitä, että henkilön perustellusti voidaan olettaa syyllistyvän kysymyksessä olevaan rikokseen eli tässä tapauksessa terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen. Koulutukseen osallistumisella tämä kynnys ei vielä välttämättä ylity. Tämän näkemyksen puolesta puhuu myös se, että keinokohtaisten säännösten perusteella mahdollisina estettävinä rikoksina tulevat terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen lisäksi kysymykseen muut rikoslain 34 a luvussa rangaistaviksi säädetyt terrorismirikokset.

Rikoslainsäädännön käytölle asetettavat yleiset edellytykset ja kriminalisointiperiaatteet edellyttävät mahdolliselta kriminalisoinnilta tehokkuutta. Tämä liittyy rangaistussäännöksen ennaltaehkäisevyyteen ja mahdollisuuksiin valvoa sen noudattamista. Nämä ovat yhteydessä toisiinsa. Kriminalisoimisen jälkeen koulutukseen osallistuneita on tosiasiallisesti saatava kiinni, jotta opittujen taitojen käyttämistä terrorismirikosten tekemiseen voidaan estää ja jotta rangaistussäännöksellä olisi myös itse koulutukseen osallistumista estävää vaikutusta. Kun kysymys on Suomessa tapahtuvasta Suomen rikoslainsäädännön soveltamisesta, tämä tarkoittaa sitä, että tieto yleensä ulkomailla tapahtuneesta koulutukseen osallistumisesta myös välittyy Suomen esitutkintaviranomaisille. Jaksosta 2.1 ilmenee, että tällaista tietoa on Suomen viranomaisten käytettävissä ja saatavilla. Kysymys on osittain kansainvälisestä tiedustelutiedon vaihtamisesta. Kouluttautumisrikoksen ilmituloon ei voi olettaa liittyvän erityisiä vaikeuksia verrattuna muihin rikoslain 34 a luvussa jo rangaistavaksi säädettyihin rikoksiin. Voidaan jopa ajatella, että koulutuksen ottamiseen liittyy sellaisia ulkonaisesti havaittavia esimerkiksi matkajärjestelyihin ja leirissä oleskeluun liittyviä seikkoja, joita muihin jo rangaistavaksi säädettyihin terrorismirikoksiin (esimerkiksi suunnitelman tekeminen tai oikeudellisten

neuvojen antaminen) ei välttämättä sisälly ja jotka edistävät rikoksen paljastumista. Tämän kysymyksen arviointiin vaikuttaa luonnollisesti kuitenkin myös mahdollisen tunnusmerkistön tarkka sisältö, jota käsitellään jäljempänä.

Mahdollisen kriminalisoinnin tehokkuuteen liittyy myös kriminalisointiperiaatteista se, jonka mukaan kriminalisointi ei saa synnyttää ylitsepääsemättömiä näyttöongelmia. Tähän periaatteeseen liittyvät pitkälti samat näkökohdat, joita juuri edellä on käsitelty rikoksen paljastumista koskien. Kysymys ei ole välttämättä ylitsepääsemättömistä näyttöongelmista, jos esitutkinta asiassa saadaan kuitenkin käynnistettyä. Voidaan olettaa, että tapauksissa on myös eroja niin, että esimerkiksi terroristileirillä otetusta koulutuksesta näytön hankkiminen on helpompaa kuin muusta koulutuksesta. Oikeusvaltion oikeudenkäyttöön ei myöskään kuulu, että esitutkintaan johtava asia automaattisesti johtaa myös tuomioon. Tuomitsemiskynnys on syyttämiskynnystä ja varsinkin esitutkintakynnystä ylempänä.

Kun kokonaisuutena arvioidaan edellä esitettyjä argumentteja, perusteita on löydettävissä sille, että koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädetään rangaistavaksi. Mikäli niin tehdään, erikseen on harkittava rikosnimikkeeseen ja -tunnusmerkistöön, rangaistusasteikkoon, yrityksen rangaistavaksi säätämiseen sekä salaisten pakkokeinojen ja poliisin salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöön liittyvät kysymykset.

Rikosnimike ja -tunnusmerkistö sekä rangaistusasteikko

Kouluttautuminen terroristiseen tekoon on terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen verrattuna valmisteluluonteinen rikos. Tämän vuoksi voidaan ajatella otettavan lähtökohdaksi rikoslain 34 a luvun 2 § terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta. Kuten mainitussa pykälässä tarkoitetuissa teoissa, myös koulutuksen ottamisessa on kysymys nimenomaan oman rikollisen toiminnan eli terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen esivaiheesta. Toisaalta koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten on säädetty rikoslain 34 a luvun 4 a §:ssä. On luontevaa ottaa lähtökohdaksi tuossa säännöksessä tarkoitettu koulutus, ja muodostaa koulutuksen ottamista koskeva rangaistussäännös mahdollisimman pitkälle koulutuksen antamista koskevien rikostunnusmerkkien peilikuvaksi. Koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten koskeva tunnusmerkistö on siis luontevaa sijoittaa joko 2 §:n valmistelusäännökseen omaksi 4 kohdakseen tai sitten omaan rangaistussäännökseen rikoslain 34 a luvun 4 b §:ään, jolloin nykyisin 4 b §:ssä oleva sääntely siirtyisi uuteen 4 c §:ään.

Peilikuva-ajatuksen mukaisesti tunnusmerkistössä olisi kyse koulutuksen ottamisesta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla rikoslain 34 a luvun 4 a §:ssä tarkoitetun koulutuksen antajan ohjauksessa. Räjähteillä, ampuma-aseilla ja muilla aseilla sekä myrkyllisillä ja haitallisilla aineilla samoin kuin niiden valmistuksella ja käytöllä tarkoitettaisiin samaa kuin mainitussa pykälässä.

Rangaistavuutta ei kuitenkaan ole aihetta rajata pelkästään räjähteitä, ampuma-aseita ja muita aseita sekä tiettyjä aineita koskevaan koulutukseen. Rikoslain 34 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen, useissa tapauksissa vakavaa vaaraa tai suurta vahinkoa aiheuttavien terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten tekemistä varten tarvittavia erityisiä tietoja ja taitoja voidaan omaksua muussakin koulutuksessa. Lisäksi koulutuksen antamista koskevan rikoslain 34 a luvun 4 a §:n mukaan koulutusta voidaan antaa myös ”muulla vastaavalla tavalla”. Tällaisissa tilanteissa koulutukselta voidaan edellyttää, että se merkitykseltään rinnastuu räjähteitä, ampuma-aseita ja muita aseita sekä tiettyjä aineita koskevaan koulutukseen ja on omiaan samalla tavalla kuin sellainen koulutus edistämään terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä.

Koulutuksen ottamisella tarkoitettaisiin tietojen opiskelua tai koulutukseen liittyvää käytännön harjoittelua koulutuksen antajan ohjauksessa. Kyse voisi siis olla tiedon omaksumisesta tai tiedon soveltamisesta harjoittelussa. Terroristileireillä tapahtuvassa koulutuksessa koulutuksen antaja ja ottaja ovat fyysisesti tekemisissä toistensa kanssa koulutustilanteessa. Tekninen kehitys mahdollistaa kouluttautumisen myös siten, että koulutuksen antaja ja ottaja eivät välttämättä ole fyysisesti läsnä samanaikaisesti samassa paikassa. Tällöin koulutus voi tapahtua esimerkiksi sähköpostin tai internetin välityksellä. Tekninen yhteys voi olla myös kuva- ja/tai ääniyhteyden kautta niin, että koulutuksen antaja ja ottaja eivät ole samassa paikassa.

On ajateltavissa perusteita, joiden mukaan koulutuksen ottamisen kriminalisointi rajattaisiin tilanteisiin, joissa koulutuksen antaja ja ottaja ovat kasvokkain. Tämän puolesta puhuu, paitsi rikosoikeuden käyttöön liittyvä ultima ratio -periaate, myös se, että koulutukseen osallistumisen terroristileirillä voidaan sanoa ilmentävän koulutuksen ottajan erityistä motivoituneisuutta terroristikoulutuksen saamiseen, mikä puolestaan merkitsee tällaisen henkilön kouluttautumisen erityistä vaarallisuutta.

Toisaalta on kuitenkin kiinnitettävä huomiota ensinnäkin annettavan koulutuksen laatuun. Teknisen välineistön kautta annettava koulutus voi olla yhtä tehokasta ja terrorismirikoksen tekemistä edistävää kuin esimerkiksi terroristileirillä annettava. Voidaan katsoa, että rangaistavuuden riippuminen siitä, osallistuuko henkilö koulutukseen paikan päällä vai esimerkiksi internetin välityksellä, merkitsisi rangaistavuuden sitomista sattumanvaraiseen seikkaan. Jos vain tietyt koulutuksen ottamistavat olisivat rangaistavia, koulutusta voitaisiin ohjata tapahtuvaksi rankaisemattomassa, mutta terrorismirikoksen tekemisen kannalta yhtä vaarallisessa muodossa. Myös johdonmukaisuusnäkökohdat puhuvat sen puolesta, että koulutuksen ottamista koskevassa rangaistussäännöksessä koulutuksen ottamistapa on kuvattu samalla yleisellä tavalla kuin koulutuksen antamista koskevassa säännöksessä. Koulutuksen antamista koskevassa rikoslain 34 a luvun 4 a §:ssä koulutuksen antamista ei ole rajattu tilanteisiin, joissa koulutusta annetaan samassa paikassa olevalle. Siinä ei ole myöskään muuten rajattu koulutuksen antamistapaa.

Koulutuksen ottamista koskevassa rikoksessa tulee kuitenkin olla kysymys koulutuksen ottamisesta. Näin ollen esimerkiksi pelkkä itseopiskelu internetin ja muiden tietolähteiden avulla ei toteuttaisi edellytystä. Koulutuksen ottamisessa myös virtuaalimaailmassa tai muuten terroristileirien ulkopuolella täytyy olla kyse siitä, että henkilö ottaa koulutusta koulutuksen antajalta. Riittävää koulutuksen ottamisessa ei myöskään olisi pelkästään se, että henkilön saataville toimitetaan materiaalia, vaan henkilön tulee myös käyttää sitä kouluttautumiseen.

Koulutuksen ottamisen rangaistusarvon kannalta keskeistä on koulutuksen ottamisen luonne terroristisen teon valmistelutoimena. Koulutuksen ottamisen luonne terrorismirikoksena ja valmistelutyyppisenä tekona voidaan ilmaista subjektiivisella tunnusmerkillä. Terroristista tekoahan ei tässä vaiheessa vielä ehkä lainkaan ole objektiivisesti näköpiirissä. Luontevan mallin tarjoaa rikoslain 34 a luvun 2 §:n terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun kriminalisoinnin subjektiivinen tunnusmerkki. Sen mukaan henkilö tekee tunnusmerkistössä luetellut valmisteluteot tehdäkseen 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen. Rangaistavaa ei siis olisi koulutuksen ottaminen luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun teon tekemiseksi. Ei ole tullut esiin syytä arvioida asiaa tältä osin toisin kuin rikoslain 34 a luvun 2 §:n kohdalla.

Mitä tulee mahdollisen kouluttautumisrikoksen rangaistusasteikkoon, se on mitoitettava rikoksen ajateltavissa olevien ilmenemismuotojen osoittaman teon paheksuttavuuden, vahingollisuuden ja vaarallisuuden sekä tekotyypin ilmentämän tekijän syyllisyyden eli tekotyypin rangaistusarvon perusteella. Rangaistusasteikko tulee myös suhteuttaa muiden rikostyyppien rangaistusasteikkoihin. Huomioon on myös otettava rangaistavaksi ehdotettavan koulutuksen ottamisen varsin poikkeuksellinen, suomalaisittain jopa ainutkertainen luonne rangaistavana tekona.

Mahdollisuus käyttää laajasti pakkokeinoja tai poliisilain mukaisia tiedonhankintakeinoja ei ole myöskään rikoksen enimmäisrangaistuksen säätämisessä merkityksellinen peruste. Jos painavia perusteita on osoitettavissa esimerkiksi jonkin pakkokeinon käyttämiseen juuri kyseisen rikoksen selvittämisessä, mahdollisuus käyttää pakkokeinoa voidaan poikkeuksen säätämisellä ulottaa sellaisen rikoksen tutkintaan, jonka tutkinnassa pakkokeinoa ei saisi käyttää rikoksesta säädetyn enimmäisrangaistuksen perusteella.

Rikoslain 34 luvun 4 a §:n mukaan koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten on tuomittava vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kahdeksan vuotta vankeutta. Erittäin ankara enimmäisrangaistus perustuu vuoden 2002 puitepäätöksen vaatimuksiin. Nyt tällaista velvoitetta ei ole, kuten ei ylipäätään ole velvoitetta säätää rangaistavaksi koulutuksen ottamista. Lisäksi voidaan katsoa, että koulutuksen ottamisen rangaistusarvo on selvästi pienempi kuin koulutuksen antamisen, jota koskeva tunnusmerkistö pitää sisällään esimerkiksi koulutuksen toimeenpanemisen, jolla hallituksen esityksen HE 188/2002 vp mukaan (s. 53/I) tarkoitetaan koulutuksen organisoimista ja käytännön toteuttamista eli koulutuksen puitteiden luomista. On muutenkin perusteita katsoa, että koulutuksen antaminen edustaa suurempaa syyllisyyden astetta kuin koulutuksen ottaminen etenkin, jos koulutuksen toimeenpanemiseen liittyy kannustamista, paitsi itse koulutuksen ottamiseen, myös terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemiseen.

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta on rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä säädetty rangaistusasteikoksi sakkoa tai vankeutta enintään kolme vuotta. Myös koulutuksen ottamisessa olisi kyseessä terroristisen teon tekemiseen tähtäävä valmisteluluontoinen teko. Kuten aikaisemmin on todettu, on mahdollista katsoa, että koulutuksen ottaminen on ainakin jonkin verran etäämmällä päärikoksesta eli terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisestä kuin valmistelupykälässä kuvatut teot. Joka tapauksessa rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädetyistä teoista koulutuksen ottamista koskeva kriminalisointi läheisesti rinnastuisi 2 §:n mukaisiin tekoihin. Perusteltua olisikin säätää sen mukainen rangaistusasteikko.

Edellä todetun pohjalta voidaan esittää seuraavat vaihtoehtoiset rangaistussäännökset, joissa ensimmäisessä koulutuksen ottaminen on sijoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskevaan pykälään ja toisessa omaan koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevaan pykälään:

2 §

Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu

Joka tehdäkseen 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen

1) sopii toisen kanssa tai laatii suunnitelman sellaisen rikoksen tekemisestä,

2) valmistaa, pitää hallussaan, hankkii, kuljettaa, käyttää tai luovuttaa räjähteen, kemiallisen tai biologisen aseen taikka toksiiniaseen, ampuma-aseen taikka vaarallisen esineen tai aineen,

3) hankkii ydinräjähteen valmistukseen tai kemiallisen tai biologisen aseen taikka toksiiniaseen valmistukseen tarvittavia laitteita tai aineita taikka siihen tarvittavan valmistuskaavan tai -piirustuksen tai

4) ottaa 4 a §:ssä tarkoitettua koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla

on tuomittava *terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta* sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

4 b §

Koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Joka tehdäkseen 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen ottaa 4 a §:ssä tarkoitettua koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla, on tuomittava, jollei teko ole 1 tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, *koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten* sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Mitä tulee valintaan vaihtoehtojen välillä, perusteita on löydettävissä kummallekin vaihtoehdolle, joista tässä yhteydessä valitaan säännöksen ottaminen erilliseen pykälään. Vaikka koulutuksen ottaminen on samantyyppinen rikos kuin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, aikaisemmin todetun mukaisesti on myös mahdollista katsoa, että koulutuksen ottaminen on rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä kuvattuja tekoja etäämmällä terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisestä. Lisäksi koulutuksen ottamisen tunnusmerkistö perustuisi myös erillisessä rangaistussäännöksessä

rangaistavaksi säädettävän koulutuksen antamisen tunnusmerkistöön. Kun koulutuksen antamista koskeva pykälä vuonna 2007 erotettiin terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevasta rikoslain 34 a luvun 4 §:stä omaan 4 a §:ään, yhtenä perusteena siirrolle esitettiin erottamisesta seuraava havainnollisuus (HE 81/2007 vp, s. 25/II). Kytkentä koulutuksen antamista koskevaan pykälään tarkoittaa myös sitä, että luonteva paikka uudelle rangaistussäännökselle löytyy heti mainitun pykälän perästä. Nykyisin rikoslain 34 a luvun 4 b §:ssä säädetään rangaistavaksi värväys terrorismirikoksen tekemiseen. Viimeksi mainittua rikosta koskeva rangaistussäännös tulisikin siirtää uuteen 4 c §:ään.

Yrityksen säätäminen rangaistavaksi

Rikoslain 5 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan rikoksen yrityksestä rangaistaan vain, jos yritys on tahallista rikosta koskevassa säännöksessä säädetty rangaistavaksi. Pykälän 2 momentissa rajataan sitä, milloin teko on edennyt rikoksen yritykseksi. Näin on ensinnäkin silloin, kun tekijä on aloittanut rikoksen tekemisen ja saanut aikaan vaaran rikoksen täyttymisestä. Rikoksen yritys on 2 momentin mukaan kysymyksessä silloinkin, kun sellaista vaaraa ei aiheudu, jos vaaran syntymättä jääminen on johtunut vain satunnaisista syistä.

Rikosoikeuden yleisten oppien uudistamista koskevassa hallituksen esityksessä on käsitelty niitä kriteerejä, joiden mukaan tarvetta kriminalisoida yritys arvioidaan (HE 44/2002 vp, s. 132/I). Esityksen mukaan mitä vakavammasta loukkauksesta on kyse, sitä perustellumpaa rikoslain tavoitteen, intressisuojan, kannalta on rangaista myös rikoksen yrityksestä. Esityksessä todetaan, että lainsäätäjän toimintaa rajoittavat myös oikeusturvasyyt ja näyttöongelmat. Mitä useampaan objektiivisesti havainnoitavaan osatekoon oikeushyvän loukkaamiseen tai vaarantamiseen tähtäävä tekojen sarja on paloiteltavissa, sitä helpommin lainsäätäjä voi liittää rikokseen yritysvastuun. Esityksessä todetaan myös, että rikosten jakaantuessa selvästi erottuviin osavaiheisiin oikeusturvasyyt ja näyttöön liittyvät ongelmat eivät muodosta samanlaisia esteitä yrityksen rankaisemiselle kuin jos tällaisia osavaiheita ei voida erottaa.

Kuten aikaisemmin on todettu, koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten on valmistelutyyppinen rikos. Suomessa rikoksen valmistelun yrityksiä ei ole kriminalisoitu, koska yhteys päärikokseen eli valmisteltavaan rikokseen (tässä tapauksessa terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) on etäinen. Tätä ajattelua heijastaa myös terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua koskeva rikoslain 34 a luvun 2 §. Yrityksen kriminalisoinnille olisi löydettävä poikkeuksellisen vakuuttavat perustelut.

Vuoden 2002 puitepäätöksen velvoittamana rikoslain 34 a luvun mukaisissa 1 §:n mukaista rikosta edistävissä rikoksissa tekotapoja on kriminalisoitu yritysasteella, 4 a §:n mukaan tämä koskee myös koulutuksen toimeenpanon yritystä. Mainitussa pykälässä ei kuitenkaan yhdistetä yrityksen rangaistavuutta koulutuksen antamiseen. Kuten edellä jo

rangaistusasteikon käsittelyn yhteydessä todettiin, koulutuksen toimeenpano ei ole tekona rinnastettavissa koulutuksen ottamiseen sellaisena kuin sen kriminalisoimista on tässä esityksessä harkittu. Toimeenpanolla tarkoitetaan koulutuksen organisoimista ja käytännön toteuttamista. Aikaisemmin todetun mukaisesti koulutuksen puitteiden luominen edustaa suurempaa syyllisyyden astetta kuin koulutuksen ottaminen.

Enimmäisrangaistuksen perusteella koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä on suhteellisen vakava rikos, useamman lievemmäksi katsottava rikoksen yritys on säädetty rangaistavaksi. Kun harkitaan sitä, pitäisikö koulutuksen ottamisen yritys säätää rangaistavaksi, merkitystä on lähinnä kahden kysymyksen arvioinnilla. Niistä ensimmäinen koskee sitä, onko koulutuksen ottamisessa erotettavissa toisiaan seuraavia osavaiheita, joiden myötä teko etenee kohti täytettyä tekoa? Tässä arvioinnissa täytetty teko tarkoittaa siis koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten. Toinen kysymys puolestaan liittyy yrityskynnykseen. Jos yritys olisi rangaistava, missä vaiheessa yrityskynnys ylittyisi? Jälkimmäiseen kysymykseen liittyy se, mitä mahdollisuuksia lainsäädäntö tarjoaa puuttumiseen rangaistavaksi säädettyyn tekoon ennen sen tekemistä.

Varsinkin terroristileireillä annettavaan koulutukseen nähden on erotettavissa erinäisiä vaiheita, jotka edeltävät koulutuksen ottamista. Näitä ovat esimerkiksi kotimaassa tapahtuva valmistautuminen matkaan, koulutuksen hankkimisesta sopiminen sekä matkustusasiakirjojen ja matkalippujen hankkiminen. Näiden hankkimisesta saattaa ainakin osittain huolehtia kuitenkin muu taho kuin koulutukseen lähtijä. Lisäksi on erotettavissa varsinainen matkustusvaihe ennen koulutuksenantamispaikkaan saapumista. Jos koulutuksen ottamisen yritys kriminalisoitaisiin, yritys ei kattaisi esimerkiksi tilanteita, joissa koulutukseen lähtijä on vielä kotimaassa tai muuten matkustusvaiheessa. Edellä jo viitatun hallituksen esityksen HE 44/2002 vp mukaan yrityskynnyksen ylittymisen kannalta on merkitystä tunnusmerkistön mukaisen täytäntöönpanotoimen aloittamisella, jolloin vaara rikoksen täyttymisestä viittaa konkreettiseen vaaraan eli hyvin läheiseen vaaraan rikoksen täyttymisen suhteen. Yritystä ei tule säätää rangaistavaksi vain sen vuoksi, että voitaisiin puuttua tapauksiin ja estää tekoja, joissa yrityskynnys ei ole kuitenkaan ylittynyt.

Tässä yhteydessä onkin syytä kiinnittää huomiota siihen, että terrorismirikokset kuuluvat niihin rikoksiin, joiden estämiseen uusi poliisilaki tarjoaa laajat toimivaltuudet. Kysymys on puuttumisesta rikolliseen toimintaan ennen kuin se on edennyt täyttyneeseen rikokseen tai sen rangaistavaan yritykseen. Tämä koskee jo nykyistä poliisilakia. Vuoden 2014 alussa voimaantulevassa uudessa poliisilaissa on lisätty poliisin käytettävissä olevia salaisia tiedonhankintakeinoja.

Uuden poliisilain 5 §:n 2 momentin mukaan poliisille voidaan antaa lupa telekuunteluun, jos telekuuntelun kohteena olevan henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän muuhun terrorismirikokseen kuin rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtävään rikokseen. Telekuuntelun käyttömahdollisuuden piiriin kuuluvat siis esimerkiksi myös terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu ja

koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Käytännössä samalla tavalla uuden poliisilain 5 luvun säännösten mukaan määräytyy mahdollisuus käyttää esimerkiksi televalvontaa, tukiasematietojen käyttämistä, peiteltyä tiedonhankintaa, teknistä kuuntelua, teknistä katselua, teknistä seurantaa, teknistä laitetarkkailua ja peitetoimintaa. Keinokohtaisissa säännöksissä on jonkin verran eroja, mutta henkilön käyttäytymisestä tehtävät havainnot voivat laukaista kyseisten tiedonhankintakeinojen käytön. Uuden poliisilain 5 luvussa säädetään myös sellaisista toimivaltuuksista (esimerkiksi suunnitelmallinen tarkkailu), joita voidaan käyttää kaikkien terrorismirikosten, siis myös rikoslain 34 a luvun 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen rikosten estämiseen. Jäljempänä todetun mukaisesti perusteltua on, että koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten lisätään niiden rikosten listoihin, joiden estämisessä poliisilain mukaisia salaisia tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää.

Kun arvioidaan tarvetta kriminalisoida terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan koulutuksen yrityksen ottaminen, merkitystä on myös kyseisen rikoksen luonteella sen tunnusmerkistön perusteella, johon edellä on päädytty. Koulutuksen ottaminen olisi rikos, joka yleensä täyttyisi piankin sen jälkeen, kun tunnusmerkistön mukaista koulutusta ryhdytään ottamaan. Täytäntöönpanotoimeen ryhtymällä jo siis samalla syyllistyttäisiin kysymyksessä olevaan rikokseen. Rangaistavuus ei riippuisi siitä, kuinka eteväksi koulutuksen ottaja kehittyy tai miten koulutukselle asetetut tavoitteet saavutetaan, koska tunnusmerkistön mukaan tällaista teon seurausta ei edellytettäisi.

On sinällään ajateltavissa tilanteita, joissa on syntynyt yritykselle ominainen vaara rikoksen eli tässä tapauksessa siis koulutuksen ottamisrikoksen täyttymisestä. Tämä koskee esimerkiksi tilanteita, joissa koulutuksen ottaja on saapunut koulutuksen antamispaikkaan, mutta juuri ennen hänen saapumistaan sinne viranomaiset ovat ottaneet kiinni kouluttajan tai sulkeneet leirin, jossa koulutusta laajemmin annetaan. Erityisiä ongelmia voi kuitenkin arvioida liittyvän yrityskynnyksen määrittämiseen esimerkiksi silloin, kun koulutusta otetaan internetin kautta. Tämän tyyppisissä koulutustilanteissa ei välttämättä ilmene tekijän tarkoitusta osoittavia ulkonaisia seikkoja, jotka tässä liittyisivät siis tekijän tarkoitukseen mennä tietyille sivustoille tarkoituksena saada koulutusta terrorismirikoksen tekemistä varten. Sinällään tämä saattaa olla erityisesti näytöllinen ongelma, mutta silläkin on merkitystä arvioitaessa sitä, onko koulutuksen ottamisen yritystä syytä säätää rangaistavaksi.

Kun otetaan huomioon koulutuksen ottamisrikoksen luonne valmistelutyyppisenä rikoksena, yrityksen rangaistavuuden liittäminen koulutuksen antamista koskevassa pykälässä ainoastaan koulutuksen toimeenpanoon, koulutuksen ottamisrikoksen täyttyminen pian sen täytäntöönpanotoimen aloittamisen jälkeen sekä poliisilain mukaiset mahdollisuudet puuttua ennalta estävästi toimintaan ennen koulutuksen ottamisen aloittamista, perusteita yrityksen kriminalisoimiselle ei voida katsoa olevan.

Salaiset pakkokeinot ja poliisin salaiset tiedonhankintakeinot

Edellä yrityksen kriminalisointitarvetta käsiteltäessä samalla jo käsiteltiin sitä, minkälaisia toimivaltuuksia uusi poliisilaki tarjoaa terrorismirikosten estämiseen. Koska uuden poliisilain 5 luku on pitkälti muotoiltu yhdenmukaisesti uuden pakkokeinolain salaisia pakkokeinoja koskevan 10 luvun säännösten kanssa, poliisilain mukaista salaisista tiedonhankintakeinoista todettu pätee myös salaisten pakkokeinojen käyttömahdollisuuksiin. Tämän lainsäädäntöhankkeen oletettavan ajallisen etenemisen perusteella merkitystä on nimenomaan uuden pakkokeinolain ja uuden poliisilain säännöksillä.

Uuden pakkokeinolain ja uuden poliisilain salaisia pakkokeinoja ja poliisin salaisia tiedonhankintakeinoja koskevat säännökset rakentuvat niin, että keinon käyttämisen perusteena on ensinnäkin se, että selvitettävänä, paljastettavana tai estettävänä on tietty rikos (ns. perusterikos). Säännöksissä on tämän lisäksi säädetty erityisedellytyksiä keinojen käytölle. Esimerkiksi uuden pakkokeinolain 10 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan telekuuntelun, telekuuntelun sijasta tapahtuvan tietojen hankkimisen, suunnitelmallisen tarkkailun, teknisen kuuntelun, teknisen katselun, henkilön teknisen seurannan, teknisen laitetarkkailun, peitetoiminnan, valeoston, tietolähteen ohjatun käytön ja valvotun läpilaskun edellytyksenä on, että keinon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiselle. Peitetoiminnan, valeoston ja asuntokuuntelun käyttäminen edellyttää saman momentin mukaan lisäksi sitä, että keinon käyttäminen on välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi.

Mitä tulee salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen perusterikoksiin, sekä rikosten selvittämisessä käytettävien salaisten pakkokeinojen että rikoksen estämisessä käytettävien poliisin salaisten tiedonhankintakeinojen sääntelyssä terrorismirikoksia on käsitelty siten, että jos pakkokeinoa tai tiedonhankintakeinoa koskevassa säännöksessä säädetty enimmäisrangaistus ei mahdollista keinon käyttämistä jonkin terrorismirikoksen estämisessä tai tutkinnassa, kyseinen rikos on erikseen mainittu keinoa koskevassa säännöksessä. Tämä koskee myös rikoslain 34 a luvun 2 §:ssä rangaistavaksi säädettyä terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua. Toisaalta rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos on rajattu monin paikoin keinon käyttömahdollisuuden ulkopuolelle. Jo nykyisen lainsäädännön lähtökohta on joka tapauksessa se, että terrorismirikokset ovat vaarallisuudeltaan ja vahingollisuudeltaan rikoksia, joiden estämisessä ja selvittämisessä salaisten pakkokeinojen ja salaisten tiedonhankintakeinojen tulee olla laajasti käytössä. Tähän johtopäätökseen pitkälti tullaan jo terrorismirikoksista säädettyjen ankarien enimmäisrangaistusten kautta.

Koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten rinnastuu siinä määrin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun ja muihinkin rikoslain 34 a luvun mukaisiin rikoksiin, joiden selvittämisessä, paljastamisessa ja estämisessä salaiset pakkokeinot ja salaiset tiedonhankintakeinot ovat käytettävissä, että se tulisi lisätä niihin keinojen käyttöedellytyksiä koskeviin säännöksiin, joiden piiriin se ei kuulu enimmäisrangaistuksensa perusteella tai säännöksessä olevan, toista tiedonhankintakeinoa koskevan viittauksen perusteella.

Todettu täydentämistarve koskee ensinnäkin uuden pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momenttia (telekuuntelu), 6 §:n 2 momenttia (televalvonta), 14 §:n 2 momenttia (peitelty tiedonhankinta), 16 §:n 3 momenttia (tekninen kuuntelu) ja 17 §:ää (asuntokuuntelu). Uuden poliisilain puolella tulisi täydentää 5 luvun 3 §:ää (rikoksen paljastaminen), 5 §:n 2 momenttia (telekuuntelu), 8 §:n 2 momenttia (televalvonta), 15 §:n 2 momenttia (peitelty tiedonhankinta) ja 17 §:n 4 momenttia (tekninen kuuntelu).

2.5.2 Terrorismin rahoittamista koskevan pykälän muuttaminen

Terrorismin rahoittamista koskeva rikoslain 34 a luvun 5 § perustuu siis YK:n yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleeseen. Liitynnästä yleissopimukseen johtuu se, miten terrorismin rahoittamisena rangaistavat teot on pykälässä määritelty viittaamalla toisaalta eräissä kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitettuihin rikoksiin ja toisaalta rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettuihin terroristisessa tarkoituksessa tehtyihin rikoksiin. Terrorismin rahoittamista koskevaa pykälää säädettäessä on aikaisemmin todetuin tavoin otettu huomioon myös Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1373 (2001) ja FATF:n terrorismin rahoitusta koskevat erityissuositukset I ja II.

Liityntä YK:n yleissopimukseen koskee myös sitä yhteyttä, jolla rahoittamisteon ja terrorismirikoksen suhde määritellään. Yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleessa käytetään ilmaisua ”… suoraan tai välillisesti, ja laittomasti ja tahallisesti antaa tai kerää varoja millä tahansa keinoin, ja tarkoittaa ne käytettäväksi tai on tietoinen siitä, että ne käytetään kokonaan tai osittain …” (”… by any means, directly or indirectly, unlawfully and wilfully, provides or collects funds with the intention that they should be used or in the knowledge that they are to be used, in full or part”…). Rikoslain 34 a luvun 5 §:n alussa tämä on kirjoitettu ulos ytimekkäämmin ja noudattaen suomalaisten rangaistussäännösten kirjoittamisessa noudatettavia periaatteita: “… suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan..”. Tämän jälkeen artiklassa ja pykälässä seuraavat teot ovat yleissopimuksen liitteen sopimuksissa tarkoitettuja ja eräitä muita terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia.

Rikoslain 34 a luvun 5 §:ssä ei aseteta rahoittamisen ja terrorismirikoksen välisen syyyhteyden suhteen mitään erityisvaatimuksia yleissopimuksen velvoitteeseen nähden. Seurauksena ei edellytetä jonkin terrorismirikoksen tai sen yrityksen tekemistä. Tunnusmerkistön mukaisena rangaistavana tekona on varojen luovuttaminen tai kerääminen rahoittamistarkoituksessa tai tietoisena sellaisesta tarkoituksesta.

Tarkempaa terrorismin rahoittamisen piiriin kuuluvien rikosten määritelmää ei ole YK:n yleissopimuksen jälkeen syntyneiden vuoden 2002 puitepäätöksen, EN:n yleissopimuksen ja vuoden 2008 puitepäätöksen kriminalisointivelvoitteissa. Itse asiassa näistä kolmesta asiakirjasta terrorismin rahoittamista käsitellään vain vuoden 2002 puitepäätöksessä, jonka 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan on kriminalisoitava terroristiryhmän toiminnan rahoittaminen jollakin tavalla tietoisena siitä, että rahoittaminen edistää terroristiryhmän rikollista toimintaa.

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n sanamuoto ja perustelut huomioon ottaen epäselvää on, miten puitepäätöksen edellä mainitun kohdan asettama velvoite kriminalisoida terroristiryhmän toiminnan rahoitus on täytetty Suomessa. Hallituksen esityksen HE 188/2002 vp yleisperusteluissa (s. 10/II) todetaan seuraava:

> ”Euroopan unionin neuvoston puitepäätös terrorismin torjumisesta edellyttää terroristiryhmän toimintaan osallistumisen kriminalisoimista. Osallistuminen voi tapahtua esimerkiksi rahoittamalla terroristiryhmän toimintaa. Terrorismin rahoittamista koskeva rikoslain 34 luvun 9 b § ehdotetaan nyt siirrettäväksi terrorismirikoksia koskevaan rikoslain lukuun. Lisäksi terrorismin rahoittamista koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että se kattaisi myös puitepäätöksen kriminalisointivelvoitteen. …”

Yleisperusteluissa olevasta lausumasta huolimatta kysymykseen ei palata rikoslain 34 a luvun 5 §:ää koskevissa hallituksen esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa. Rikoslain 34 a luvun 5 §:ssä ei myöskään todeta rangaistavana tekona terroristiryhmän toiminnan rahoittamista. Terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevan pykälän perusteluissa tosin todetaan (HE 188/2002 vp, s. 51/II), että terroristiryhmän toimintaan osallistumisen erityistapauksena pidettävästä terrorismin rahoittamisesta säädettäisiin 5 §:ssä. Kysymystä ei käsitellä aikaisemmassa hallituksen esityksessä HE 43/2002 vp, joka liittyi YK:n yleissopimuksen velvoitteiden täytäntöönpanoon. Kuitenkin viimeksi mainitussa esityksessäkin viitataan tuolloin jo poliittisesti hyväksytyn puitepäätöksen kohtaan, joka koskee muun muassa terroristiryhmän toiminnan rahoittamista (esityksen s. 11/I).

Kuten aikaisemmin on todettu, terrorismin rahoittamisen kriminalisoimisen yhteydessä on otettu huomioon YK:n päätöslauselman 1373 (2001) kriminalisointivelvoite. Päätöslauselman 1 ponsikappaleen b kohdan mukaan kaikkien valtioiden tulee kriminalisoida kansalaistensa suorittama tai alueellaan tapahtuva tahallinen millä tahansa tavalla suoraan tai epäsuorasti tapahtuva varojen antaminen tai kerääminen tarkoituksin tai tietoisena siitä, että ne tullaan käyttämään terroristisiin tekoihin. Lisäksi päätöslauselman 1 ponsikappaleen d kohta velvoittaa kieltämään varojen saattamisen sellaisten henkilöiden saataville, jotka tekevät tai yrittävät tehdä terroristisia tekoja taikka edistävät niiden tekemistä tai osallistuvat niiden tekemiseen. Päätöslauselma ei sanamuotonsa mukaan aseta 1 ponsikappaleen d kohdan osalta kriminalisointivelvoitetta. Kuten aikaisemmin on myös todettu, hallituksen esityksen HE 61/2012 vp ehdotukset toteutuessaan tarkoittaisivat sitä, että Suomessa varojen luovutuskieltoa tukisivat kuitenkin kriminalisoinnit.

Yhdistyneiden Kansakuntien terrorismin vastaisen komitean toimeenpaneva elin (CTED) vieraili Suomessa kesäkuussa 2012 perehtymässä muun ohessa siihen, miten turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1373 (2001) on pantu täällä täytäntöön. Valtuuskunnan raportti ei ole vielä valmistunut. Alustavissa johtopäätöksissä on kuitenkin kiinnitetty huomiota siihen, että rikoslain 34 a luvun 5 §:n mukaan vain se, että henkilö antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan tiettyjä pykälässä listattuja rikoksia (ei siis varojen antaminen terroristiryhmälle tai yksilölle), näyttää olevan rangaistavaa terrorismin rahoittamisena.

Suomea koskevassa vuoden 2007 arviointiraportissaan FATF katsoi, että Suomen lainsäädäntö vastasi pääosin (”largely compliant”, LC) FATF:n toista terrorismin rahoituksen vastaista erityissuositusta (raportin s. 192). Perusteena täyttä vastaavuutta alemmalle luokitukselle oli muun ohessa se, että terroristin tai terroristijärjestön rahoittaminen ilman nimenomaista yhteyttä terroristisen tekoon ei ole rangaistavaa Suomessa. FATF suositti (s. 195), että Suomi laajentaisi rikoslaissa olevaa terrorismin rahoittamisen tunnusmerkistöä siten, että se kattaisi myös yksittäisen terroristin tai terroristiorganisaation rahoittamisen silloin, kun ei ole olemassa yhteyttä terroristiseen tekoon tai terroristisiin tekoihin, jotka tapahtuvat tulevaisuudessa. FATF on myös eräissä yhteyksissä katsonut, että Suomessa terrorismin rahoittamisen rangaistavuus edellyttää tiettyä konkreettista rahoitettavaa terrorismirikosta. Vuonna 2012 uusittujen suositusten tulkintaohjeissa edelleen korostetaan sitä, että rahoittamisrikos tulee kohdistaa terroristiorganisaatioiden ja yksittäisten terroristien rahoittamiseen. Viime aikoina toimintaryhmän kritiikki on pääasiallisesti kohdistunut terroristivarojen jäädyttämisjärjestelmän puuttumiseen. Kuten edellä todettiin, jäädyttämislainsäädäntöä koskeva hallituksen esitys HE 61/2012 vp on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä.

Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Pohjoismaiden lainsäädännöistä ei voida tehdä pitkälle meneviä yleistyksiä siitä, miten terrorismin rahoittamisen kriminalisoiminen on eri maissa järjestetty. Lainsäädäntöratkaisut vaihtelevat. Joissakin valtioissa on käytössä Suomen tapaan YK:n yleissopimukseen perustuva rikos, jolloin rangaistavaa on tiettyjen yleissopimuksen mukaisten rikosten, yleensä tiettyjen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rahoittaminen (esimerkiksi Ruotsi, Norja, Tanska, Itävalta ja Tshekin tasavalta). Toisaalta on valtioita, joissa rahoittaminen on säädetty yleisesti terrorismin rahoittamiseksi, muun terrorismirikoksen rahoittamiseksi taikka terroristiryhmän tai terroristin rahoittamiseksi (esimerkiksi Viro, Yhdistynyt kuningaskunta, Ranska, Belgia, Espanja, Italia ja Kreikka). Sääntelyn tarkkuustaso vaihtelee, myös välimuotoja ilmenee. Joissakin valtioissa (esimerkiksi Saksa ja Alankomaat) ei ole ollenkaan erillisiä terrorismin rahoittamista koskevia rangaistussäännöksiä.

Mitä tulee kansallisiin arviointiperusteisiin, kansallisen terrorismin torjunnan strategian valmistelun yhteydessä esitettiin näkemyksiä, joiden mukaan rikoslain 34 a luvun 5 §:n perusteella terrorismin rahoittamisen kynnys olisi korkealla tai että rahoittamisesta olisi vaikeaa saada näyttöä. Tällöin myös viitattiin tapauksiin, joissa oli harkittu terrorismin rahoittamista koskevan esitutkinnan käynnistämistä, mutta päädytty kuitenkin kielteiseen lopputulokseen vaikeiden näyttöongelmien vuoksi. Strategian valmistelun yhteydessä ei esitetty eikä sen jälkeenkään ole esitetty tarkempia tietoja siitä, minkälaisia esitutkintaan johtamatta jääneet tapaukset olivat. Muutenkaan väitetyt näyttövaikeudet eivät ole sellaisenaan peruste rangaistavan käyttäytymisen alan muuttamiselle etenkään niin, että rangaistavan käyttäytymisen ala laajenee. Eri asia on, jos näyttövaikeuksien takia selvennetään lainsäädäntöä (esimerkiksi tarkennetaan tulkinnanvaraisia ilmauksia) tai saatetaan lainsäädäntö paremmin vastaamaan kansainvälisiä velvoitteita.

Näyttövaikeuksien osalta on syytä vielä todeta, että rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta ei seuraa, että rangaistussäännöksen soveltamiskynnys tulisi asettaa ainakaan esitutkinnan aloittamisvaiheessa erityisen korkealle. Esitutkinnan aloittamiskynnys (”on syytä epäillä”) on syyttämiskynnystä alempana ja vielä selvemmin tuomitsemiskynnystä

alempana. Aikaisemmin todetun mukaisesti terrorismin rahoittaminen ei edellytä yhteyttä johonkin tiettyyn konkreettiseen terrorismirikokseen.

Terrorismin rahoittamisen suhdetta muihin terrorismirikoksiin koskee rikoslain 34 a luvun 5 §:n 4 momentti, jonka mukaan kyseistä pykälää ei sovelleta, jos teko on rangaistava 1 momentin 1–5 kohdassa tarkoitettuna rikoksena tai sellaisen yrityksenä tai osallisuutena sellaiseen rikokseen taikka 1 tai 2 §:n mukaan tai siitä säädetään muualla laissa ankarampi rangaistus. Momenttia on selostettu tarkemmin sen perusteluissa (HE 188/2002 vp, s. 56/II ja 57). Terrorismin rahoittaminen saattaa tulla joissakin tapauksissa rangaistavaksi myös osallisuutena rikokseen, myös rikoskumppanuutena. On nimittäin mahdollista katsoa, että terrorismin rahoittaminen muodostaa kokonaisuutena arvioiden niin olennaisen osan itse terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen täytäntöönpanosta, että rahoittajaa voidaan rangaista rikoskumppanina. Ensisijaisesti on siis sovellettava luvun 1 §:ää (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos). Sama koskee myös 2 §:n (terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu) ja 5 §:n suhdetta. Terrorismin rahoittaminen on mahdollista tietyissä tilanteissa katsoa esimerkiksi 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuksi sopimiseksi terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen tekemisestä. Pykälän perustelujen mukaan 5 §:n soveltamisalaan kuuluvat teot, jotka eivät ole niin kiinteässä yhteydessä itse terrorismirikokseen, että rahoittajaa voitaisiin rangaista tekijänä tai osallisena.

Edellä todetun lisäksi terrorismin rahoittamista koskevan pykälän perusteluissa ei erityisesti käsitellä sitä tilannetta, miten on arvioitava rikoslain 34 a luvun 2–4 b §:ssä rangaistavaksi säädettyjen terrorismirikosten (terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toiminnan edistäminen, koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja värväys terrorismirikoksen tekemiseen) rahoittamista. Kun otetaan erityisesti huomioon se lähtökohta, että rahoitusrikoksen kohdalla ei edellytetä suoraa yhteyttä tiettyyn terrorismirikokseen, mainituissa pykälissä mainittujen tekojen rahoittaminen voi olla rangaistavaa terrorismin rahoittamisena. Jos muiden terrorismirikosten rahoittaminen ei ole jossakin tapauksessa rangaistavaa 5 §:n mukaisena rahoittamisena ja jos tekijää ei voida rangaista mainitun pykälän viimeisen momentin mukaisesti tekijänä tai muuna osallisena muuhun terrorismirikokseen, rahoittaminen on joka tapauksessa rangaistavaa rikoslain 5 luvun 6 §:n mukaisena avunantona kysymyksessä olevaan terrorismirikokseen. Edellytyksenä rangaistavalle avunannolle on kuitenkin se, että tahallinen terrorismirikos tai sen rangaistava yritys tehdään. Viimeksi mainitun pykälän mukaan avunannosta on tuomittava se, joka ennen rikosta tai sen aikana neuvoin, toimin tai muilla tavoin tahallaan auttaa toista tahallisen rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemisessä. Rikoslain 34 a luvussa säädetyt rikokset ovat rangaistavia vain tahallisesti tehtyinä. Avunannosta tuomitseminen tarkoittaa sitä, että rangaistus tuomitaan rikoslain 6 luvun 8 §:n nojalla alennetulta rangaistusasteikolta, jolloin enimmäisrangaistus alenee neljänneksellä normaalista.

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 1 momentissa säädetään terrorismin rahoittamisena rangaistavaksi se, että suoraan tai välillisesti annetaan tai kerätään varoja tarkoituksessa rahoittaa tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan momentissa mainittuja, tiettyihin kansainvälisiin asiakirjoihin perustuvia rikoksia. Momentti perustuu kiinteästi YK:n yleissopimukseen ja sen liitteessä mainittuihin sopimuksiin ja pöytäkirjoihin, joista voidaan katsoa tulevan myös tekojen terroristisen tarkoituksen, jota momentissa ei erikseen mainita

rangaistavuuden edellytyksenä. Momentin vastaavuus yleissopimuksen määräysten kanssa on arvioitu perusteellisesti kahteen kertaa (HE 43/2002 vp ja HE 188/2002 vp). Suomen on jatkossakin täytettävä tältä osin kansainväliset velvoitteensa. Tämän vuoksi momentti on syytä säilyttää tässä yhteydessä sellaisenaan.

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin mukaan terrorismin rahoittamisesta tuomitaan myös se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia eli siis terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia.

Myös rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin taustalla on YK:n yleissopimus. Kun sopimus saatettiin vuonna 2002 voimaan Suomessa (rikoslain muuttamisesta annettu laki 559/2002), tuolloin säädetyn rikoslain 34 luvun 9 b §:n 2 momentissa mainittiin tietyt henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset terroristisessa tarkoituksessa tehtyinä. Kun säädettiin terrorismirikoksia koskeva rikoslain 34 a luku ja kun terrorismin rahoittamista koskevat säännökset otettiin luvun 5 §:ään, momentti muutettiin nykyiseen muotoon. Tuossa yhteydessä momentin muutosta perusteltiin (HE 188/2002 vp, s. 56/I) sillä, että viitattuun 1 §:ään on sisällytetty ne muut rikokset, jotka sisältyvät 34 luvun 9 b §:n 2 momenttiin.

Rikoslain 34 luvun 5 §:n 2 momentin mukaan terrorismin rahoittamista ei ole siis muiden terrorismirikosten kuin luvun 1 §:ssä tarkoitettujen rikosten rahoittaminen. Momentilla on sinällään näinkin muotoiltuna itsenäistä merkitystä sen vuoksi, että 1 §:n 1 momentissa ja 5 §:n 1 momentissa olevat rikosluettelot eivät ole rikosnimikkeiltään päällekkäisiä. YK:n yleissopimuksen voimaansaattamisen jälkeen tapahtunut huomioon ottaen voidaan kuitenkin kysyä, onko rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentissa oleva viittaus luvun rikoksista ainoastaan 1 §:n mukaisiin rikoksiin riittävä. YK:n yleissopimuksen kriminalisointivelvoite on rakennettu lähtien tietyistä terrorismin vastaisista yleissopimuksista ja pöytäkirjoista. Yleissopimusta valmisteltaessa huomioon ei voitu ottaa muita terrorismirikoksia, joita koskevat kriminalisointivelvoitteet johtuvat vuoden 2002 puitepäätöksestä, EN:n yleissopimuksesta ja vuoden 2008 puitepäätöksestä. Kun puhutaan terrorismin rahoittamisesta, luonteva lähtökohta on katsoa terrorismin rahoittaminen nimenomaan muiden terrorismirikosten, ei pelkästään rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettujen rikosten rahoittamiseksi.

Ratkaisevaa ei kuitenkaan ole se, että rikoslain 34 a luvun 5 §:stä on löydettävissä sopiva rikosnimike kuvaamaan myös luvun 2–4 b §:ssä tarkoitettujen rikosten (tämän esityksen mukaan 2–4 c §:ssä tarkoitettujen rikosten) rahoittamista. Huomiota on erityisesti kiinnitettävä kansainvälisiin velvoitteisiin. Vuoden 2002 puitepäätöksen täytäntöönpanon osalta on aikaisemmin todetun mukaisesti epäselvää se, miten siinä asetettu velvollisuus kriminalisoida terroristiryhmän toiminnan rahoitus on toteutettu Suomessa. Toisaalta kyseinen puitepäätöksen kohta edellyttää sitä, että kriminalisoitua tulee olla terroristiryhmän rikollisen toiminnan edistämisen rahoittaminen. Tässä yhteydessä ”rikollisen toiminnan” voidaan asiayhteys huomioon ottaen katsoa kattavan terrorismirikokset, joihin aikaisemmin todetun mukaisesti merkittävästi sisältyy niin terroristiryhmän kuin yksittäisenkin henkilön tekemiä, terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen valmistelua ja tekemisen edistämistä tarkoittavia tekoja. Merkitystä on myös muilla kansainvälisillä velvoitteilla. Rikoslain 34 a luvun 5 §:n ulottuvuuteen terroristiryhmän

tai -organisaation ja yksittäisen terroristin rahoittamisen kannalta on kiinnitetty huomiota Yhdistyneiden Kansakuntien terrorismin vastaisen komitean ja FATF:n toimesta. Rangaistussääntelyn kattavuuden kannalta huomioon on otettava myös se, että avunannon rangaistavuus on Suomessa rajoitettu tilanteisiin, joissa rikoslain 34 a luvun mukainen rikos tai sellaisen rangaistava yritys myös tehdään.

Rikoslain 34 a luvun 2–4 b §:ssä (tämän esityksen mukaan 2–4 c §:ssä) säädetään rangaistavaksi niin terroristiryhmän kuin yksittäisen terroristin toimintaa koskevat rikokset. Koska nämä rikokset tehdään tietyssä terroristisessa tarkoituksessa eli tapauksesta riippuen tarkoituksessa edistää terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä tai terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua, rangaistusasteikkonsa perusteella vakavaksi rikokseksi katsottava terrorismin rahoittaminen on perusteltua ulottaa näiden muiden terrorismirikosten rahoittamiseen. Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin soveltamisalan laajentaminen tällä tavalla entisestään korostaisi sitä, että rahoituskriminalisointi koskee tapauksia, joissa ei ole vielä luotavissa yhteyttä tiettyyn terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen. Tätä myös FATF terrorismin rahoittamista koskevassa suosituksessaan korostaa.

Terrorismin rahoittamisen rangaistavuutta on syytä laajentaa myös niin, että rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentti kattaa lisäksi kyseisen luvun 6 §:n 2 momentissa määritellyn terroristiryhmän rahoittamisen. Viimeksi mainitun momentin mukaan terroristiryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Kansainvälisiin velvoitteisiin verrattuna terrorismin rahoittamisen rangaistavuudessa on terroristiryhmän rahoittamisen osalta aukko, minkä myös FATF on oman suosituksensa yhteydessä tuonut Suomen osalta esiin. Tätä aukkoa ei täytetä terroristivarojen jäädyttämistä koskevalla lainsäädännöllä, jota koskeva hallituksen esitys on eduskunnan käsiteltävänä ja joka mahdollistaisi säännöstelyrikoksia (rikoslain 46 luvun 1–3 §) koskevien rangaistussäännösten soveltamisen eräissä tapauksissa. Hallituksen esityksessä HE 61/2012 vp ehdotetun varojenjäädytysjärjestelmän toteutuessa säännöstelyrikoksesta tuomittaisiin se, joka suoraan tai välillisesti luovuttaa varoja henkilölle tai oikeushenkilölle, jonka varat on jäädytetty. On arvioitavissa, että rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentin määritelmäsäännöksen mukaiset terroristiryhmät vain harvoin toimivat oikeushenkilöinä, jolloin niiden varallisuuteen ei uudessa järjestelmässäkään voitaisi kohdistaa jäädyttämistoimenpiteitä. Henkilöä, joka rahoittaa oikeushenkilöllisyyttä vailla olevaa mutta rikoslain 34 a luvun 6 §:n 2 momentin määritelmäsäännöksen mukaista terroristiryhmää, ei voitaisi rangaista säännöstelyrikoksesta, jos myöskään se ryhmän jäsen (luonnollinen henkilö), jolle hän varat ryhmää rahoittaakseen konkreettisesti luovuttaa, ei ole varojenjäädytyksen kohteena. Henkilö voi siten välttyä säännöstelyrikokseen syyllistymiseltä sillä, että hän luovuttaa varat terroristiryhmän sellaiselle jäsenelle, joka ei ole varojenjäädytyksen kohteena.

On sinällään mahdollista ajatella, että rikoslain 34 a luvun 2–4 b §:ssä (tämän esityksen mukaisesti 2–4 c §:ssä) säädetään rangaistavaksi tekoja, joita ei tyypillisesti voida ajatella rahoitettavan sen vuoksi, että teot eivät edellytä erillistä rahoittamista. Tämä koskee esimerkiksi 2 §:n 1 kohdassa tarkoitettua rikossuunnitelmasta sopimista tai rikossuunnitelman laatimista. Myöskään koulutuksen antaminen (4 a §) ja koulutuksen ottaminen (tämän esityksen mukainen 4 b §) eivät välttämättä edellytä rahoittamista, aina-

kaan silloin, kun antaminen ja ottaminen tapahtuvat kotimaassa tai jo olemassa olevan teknisen yhteyden kautta. Toisaalta mitään 2–4 b §:ssä (2–4 c §:ssä) rangaistavaksi säädettyä tekoa ei voida ehdottomasti sulkea rahoittamistilanteiden ulkopuolelle. Paheksuttavuuden ja rangaistavuuden perusteella esimerkiksi 2 §:n mukaisten tekojen välille on vaikeaa löytää eroa. On myös huomattava, että erityisesti vuoden 2002 puitepäätöksen perusteella terroristiryhmään liittyvät terrorismirikokset tulisi joka tapauksessa sisällyttää terrorismin rahoittamista koskevan rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin soveltamisalan piiriin. Ei vaikutakaan perustellulta, että jokin tai jotkin 2–4 b §:ssä (2–4 c §:ssä) rangaistavaksi säädetyt teot rajattaisiin terrorismin rahoittamista koskevan säännöksen ulkopuolelle.

Tässä yhteydessä on syytä kiinnittää huomiota siihen, että rikoslain 34 a luvun 2–4 b §:ssä (tämän esityksen mukaan 34 a luvun 2–4 c §:ssä) rangaistavaksi säädetyt rikokset poikkeavat 1 §:n mukaisesta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, jonka rahoittamista 5 §:n 2 momentti nykyisin koskee. Ensiksi mainitut rikokset ovat toisen rikoksen, erityisesti juuri 1 §:n mukaisten rikosten tekemistä edistäviä rikoksia. Tältä osin ollaan siis etäämmällä varsinaisesta vahinkoa ja vaaraa aiheuttavasta terroriteosta. Kun toisaalta otetaan huomioon momentin täydentämiseen vaikuttavat edellä todetut näkökohdat, ei ole riittäviä perusteita käsitellä momentissa eri tavalla tekotapojen tai rangaistusasteikon osalta toisaalta 1 §:n mukaisten ja toisaalta 2–4 b §:n (tämän esityksen mukaan 2–4 c §:n) mukaisten tekojen rahoittamista. Toisaalta on selvää, että rahoitettavan rikoksen luonteella on merkitystä siltä kannalta, minkälainen rangaistus rahoittamisrikoksesta määrätään.

Terrorismin rahoittamisen laajentamisessa muihin rikoslain 34 a luvussa säädettyihin rikoksiin kuin 1 §:n mukaisiin rikoksiin tulee vastaan sama teon rangaistavuutta koskeva kysymys kuin nykyisen sääntelyn osalta. Terrorismin rahoittamisen rangaistusasteikko on ankara, rikoksesta on tuomittava vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään kahdeksan vuotta. Tämä tarkoittaa sitä, että rangaistusasteikon mukaan rahoittamisrikoksesta voitaisiin periaatteessa tuomita ankarampi rangaistus kuin tiettyjen rahoitettavien terrorismirikosten tekemisestä. Sama pätee jo rikoslain 34 a luvun 5 §:n nykyisen 2 momentin osalta, koska momentissa viitatussa 1 §:ssä säädetään rangaistavaksi rangaistavuudeltaan hyvin eritasoisia rikoksia. Viimeksi mainitun pykälän 1 momentin 1–3 kohdassa mainittujen rikosten enimmäisrangaistus on alle kahdeksan vuotta vankeutta.

Terrorismin rahoittamista koskevien säännösten perustelujen (HE 43/2002 vp, s. 29/I ja HE 188/2002 vp, s. 57/I) mukaan rahoittamisrikoksen rangaistus on suhteutettava siihen, kuinka vakavaa terrorismirikosta rahoitetaan. Laaja asteikko on tarpeellinen siksi, että rahoittamisrikos voidaan toteuttaa hyvin monella eri tavalla ja moitittavuudeltaan hyvin eriasteisilla teoilla. Perustelujen mukaan rangaistusta rahoittamisrikoksesta mitattaessa on otettava huomioon rahoitettavan teon rangaistusuhka sekä se, että rangaistus terrorismin rahoittamisesta on oikeassa suhteessa mahdollisesta pääteosta ja etenkin avunannosta siihen tuomittavaan rangaistukseen. Perusteluissa todetaan myös, että lievien tekomuotojen osalta voidaan soveltaa rikoslaissa säädettyjä mahdollisuuksia tuomita asteikko alittaen tai jättää rangaistukseen tuomitsematta. Perusteluissa esitetyt näkökohdat korostuvat, jos rikoslain 34 luvun 5 §:n 2 momenttia täydennetään niin, että

sen piiriin tulevat luvun 1–4 c §:ssä rangaistavaksi säädetyt rikokset. Useat luvun 2–4 c §:ssä rangaistavaksi säädetyt rikokset omaavat 5 §:ssä säädettyä rangaistusasteikkoa lievemmän rangaistusasteikon. Aikaisemmissa hallituksen esityksissä esitettyjen soveltamisohjeiden perusteella on kuitenkin löydettävissä asianmukainen tasapaino rangaistuksen määräämisessä rahoittamisrikoksesta ja rahoitettavasta rikoksesta tuomittavan rangaistuksen välille.

Rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin mukaan terrorismin rahoittamisesta siis tuomitaan se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Momentin lopusta saa sen käsityksen, että rahoittamisen tarkoituksena tulisi olla useiden terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rahoittaminen. Alun perin säännös oli toisensisältöisenä rikoslain 34 luvun 9 b §:n 2 momentissa. Sen mukaan terrorismin rahoittamisesta tuli tuomita myös se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan murhaa, tappoa, surmaa, törkeää pahoinpitelyä, terveyden vaarantamista tai törkeää terveyden vaarantamista, jonka tarkoituksena on aiheuttaa pelkoa väestön keskuudessa tai pakottaa valtion hallitus tai kansainvälinen järjestö tekemään tietty toimenpide tai pidättäytymään tietystä toimenpiteestä.

Alkuperäisen terrorismin rahoittamissäännöksen mukaan riittävää siis oli, että rahoitetaan yhtä terroristisessa tarkoituksessa tehtyä rikosta. Aikaisemmin jo todetun mukaisesti kysymyksessä oleva momentti muutettiin nykyiseen muotoonsa, kun terrorismirikoksia koskeva rikoslain 34 a luku säädettiin. Tuossa yhteydessä esitetyistä perusteluista (HE 188/2002 vp) ei ilmene, että säännöksen soveltamisalaa olisi ollut tarkoitus muuttaa siten, että rahoittamisen täytyy koskea useaa terrorismirikosta. Tällaista rajausta ei voitaisi pitääkään perusteltuna. Rangaistussäännöstä on sen muuttamisen yhteydessä syytä selkeyttää siten, että siitä ilmenee rahoitusrikoksen tuleminen kysymykseen jo yhden terrorismirikoksen rahoittamisen yhteydessä.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Rikoslakiin, pakkokeinolakiin ja poliisilakiin ehdotettavien muutosten tavoitteena on ehkäistä terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia sekä niiden tekemistä edistäviä rikoksia.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi rangaistavaksi koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Tätä koskeva säännös otettaisiin rikoslain 34 a luvun muutettuun 4 b §:ään, jolloin kyseisessä pykälässä nykyisin oleva värväystä terrorismirikoksen tekemiseen koskeva säännös siirrettäisiin uuteen 4 c §:ään.

Rikoslain 34 a luvun muutetun 4 b §:n mukaan koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomittaisiin sakkoon tai enintään kolmen vuoden vankeusrangaistukseen se, joka tehdäkseen 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen (terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos) ottaa 4 a §:ssä tarkoitettua koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla, jollei teko ole 1 tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta. Uudessa rangaistussäännöksessä rangaistava koulutuksen ottaminen sidottaisiin siis rikoslain 34 a luvun 4 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn koulutuksen antamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten.

Terrorismin rahoittamista koskevaa rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momenttia täydennettäisiin niin, että terrorismin rahoittamisena rangaistaisiin jonkin toisen terrorismirikoksen rahoittaminen eli jonkin 34 a luvun 1–4 c §:ssä tarkoitetun rikoksen rahoittaminen. Lisäksi terrorismin rahoittamisen piiriin tulisi se, että suoraan tai välillisesti annetaan tai kerätään varoja terroristiryhmälle tietoisena sen luonteesta terroristiryhmänä. Nykyisin kyseisessä säännöksessä säädetään rangaistavaksi ainoastaan terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten eli luvun 1 §:n tarkoitettujen rikosten rahoittaminen.

Vuoden 2014 alussa voimaan tulevia uutta pakkokeinolakia ja uutta poliisilakia ehdotetaan täydennettäväksi niin, että salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää myös selvitettäessä, paljastettaessa ja estettäessä koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten.

4 Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei voi olettaa olevan lainvalmistelussa huomioon otettavia taloudellisia vaikutuksia. Uusia viranomaisia ei ehdoteta perustettavaksi eikä viranomaistehtäviä lisätä voimavarojen kasvattamista edellyttävällä tavalla.

Viranomaisten keskinäisiin suhteisiin esityksellä ei ole vaikutuksia. Tämä koskee niin niiden keskinäisiä tehtäviä kuin toimivaltasuhteitakin. Sama koskee viranomaisten menettelytapoja. Mainittavaa viranomaisten työmäärän lisääntymistä ei aiheudu siitä, että koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädetään rangaistavaksi ja että terrorismin rahoittamista koskevaa rikoslain 34 a luvun 5 §:ää muutetaan. Tarvittavassa määrin on huolehdittava kysymyksessä olevia säännöksiä soveltavien virkamiesten, erityisesti esitutkintavirkamiesten, syyttäjien ja tuomareiden kouluttamisesta kysymyksessä olevien säännösten soveltamiseen.

Yhteiskunnallisten vaikutusten osalta voidaan todeta, että koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevalla rangaistussäännöksellä ehkäistään terroristisessa tarkoituksessa tehtyjä rikoksia ja terrorismin rahoittamista koskevan rangaistussäännöksen täydentämisellä muiden terrorismirikosten tekemistä.

5 Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti 31 päivänä toukokuuta 2012 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin tarkastella tarvetta säätää rangaistavaksi kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja muuttaa terrorismin rahoittamista koskevaa rikoslain 34 a luvun 5 §:ää sekä tarpeen ilmetessä valmistella lainsäädäntötäydennykset ja -muutokset. Työryhmän toimikausi oli 1.6.–30.11.2012.

Työryhmässä oli edustajat oikeusministeriön lisäksi sisäasiainministeriöstä, Valtakunnansyyttäjänvirastosta, keskusrikospoliisista, suojelupoliisista, Helsingin käräjäoikeudesta, Suomen Asianajajaliitosta ja Helsingin yliopistosta.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

6 Lakiehdotusten perustelut

6.1 Rikoslaki

6.1.1 34 a luku. Terrorismirikoksista

4 b §. *Koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten.* Pykälä muutettaisiin koskemaan koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten. Tähän rikokseen syyllistyisi se, joka tehdäkseen 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen ottaa 4 a §:ssä tarkoitettua koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla.

Koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten olisi terroristisessa tarkoituksessa tehtyyn rikokseen verrattuna valmisteluluonteinen rikos. Tämän vuoksi säännöksessä hyödynnettäisiin eräitä ratkaisuja, joita on omaksuttu rikoslain 2 §:ssä rangaistavaksi säädetyssä terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelussa. Tämä koskee rikokseen sisältyvää subjektiivista tunnusmerkkiä (teon tarkoitus) ja rangaistusasteikkoa. Toisaalta koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten on säädetty 4 a §:ssä. Koulutuksen ottamisessa terrorismirikoksen tekemistä varten on lähtökohdaksi otettu tuossa säännöksessä tarkoitettu koulutus, ja koulutuksen ottamista koskeva rangaistussäännös on soveltuvin osin muodostettu koulutuksen antamista koskevien rikostunnusmerkkien peilikuvaksi.

Sanotun mukaisesti tunnusmerkistössä olisi ensinnäkin kyse koulutuksen ottamisesta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä. Räjähteillä, ampuma-aseilla ja muilla aseilla sekä myrkyllisillä ja haitallisilla aineilla samoin kuin niiden valmistuksella ja käytöllä tarkoitettaisiin samaa kuin rikoslain 4 a §:ssä. Koulutuksen ottamisella tarkoitettaisiin vastaavasti mainittujen aseiden ja aineiden valmistusta tai käyttöä koskevien tietojen opiskelua taikka niiden valmistuksen tai käytön harjoittelua rikoslain 4 a §:ssä tarkoitetun koulutuksen antajan ohjauksessa.

Kysymys voisi olla tiedon omaksumisesta tai tiedon soveltamisesta harjoittelussa. Tiedon omaksumisessa on kyse räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistusta tai käyttöä koskevan teoreettisen tiedon ja kokemussääntöjen opiskelusta. Harjoittelussa teoreettisia tietoja ja kokemussääntöjä koskevaa tietoa sovelletaan käytäntöön esimerkiksi rakentamalla jokin pommi tai harjoittelemalla räjähteiden käyttöä.

Koulutusta terrorismirikoksen tekemistä varten voitaisiin ottaa myös ”muulla vastaavalla tavalla”. Ilmaisu tarkoittaa sitä, että kouluttautuminen merkitykseltään rinnastuu räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistukseen tai käyttöön. Kysymys on tällöin sellaisten erityisten tietojen tai taitojen opettelusta, jotka ovat esimerkiksi räjähteiden valmistusta tai käyttöä vastaavalla tavalla omiaan edistämään 1 §:ssä tarkoitetun vakavaa vaaraa tai suurta vahinkoa aiheuttavan rikoksen tekemistä. Esimerkkeinä tällaisten erityisten tietojen ja taitojen opettelusta voidaan mainita yleisen liikenteen tai ydinvoimalan ohjausjärjestelmiin puuttumisen mahdollistavien, esimerkiksi tietokonejärjestelmiä tai -ohjelmia koskevien tietoteknisten taitojen opettelu sekä terrori-iskussa käytettävän välineen (esimerkiksi lentokone) ohjaamisen opettelu.

Koulutuksen antamista koskevassa rikoslain 4 a §:ssä koulutuksen antamista ei ole rajattu tilanteisiin, joissa koulutusta annetaan fyysisesti samassa paikassa olevalle. Siinä ei ole myöskään muuten rajattu koulutuksen antamistapaa. Koulutuksen ottamista koskevassa rangaistussäännöksessä koulutuksen ottamistapa olisi kuvattu yleisellä tavalla kuten koulutuksen antamista koskevassa säännöksessäkin.

Terroristileireillä tapahtuvassa koulutuksessa koulutuksen antaja ja ottaja ovat fyysisesti tekemisissä toistensa kanssa koulutustilanteessa. Vaikka terroristileirit ovat koulutuksen antamisessa ja ottamisessa keskeisessä asemassa, merkityksellistä koulutusta voi tapahtua muissakin puitteissa. Tekninen kehitys mahdollistaa kouluttautumisen myös siten, että koulutuksen antaja ja ottaja eivät ole fyysisesti läsnä samanaikaisesti samassa paikassa. Tällöin koulutus voi tapahtua esimerkiksi sähköpostia hyödyntämällä tai internetin välityksellä. Tekninen yhteys voidaan toteuttaa myös kuva- ja/tai ääniyhteyden kautta koulutuksen antajan ja ottajan olematta fyysisesti läsnä samassa paikassa. Huomiota on kiinnitettävä myös annettavan koulutuksen laatuun. Teknisen välineistön kautta annettava koulutus voi olla yhtä tehokasta ja terrorismirikoksen tekemistä edistävää kuin esimerkiksi terroristileirillä annettava. Toisaalta nyt ehdotettavassa pykälässä tarkoitettavaan koulutuksen ottamiseen syyllistyminen ei edellyttäisi teknisen yhteyden hyödyntämisen osalta sitä, että koulutusta annetaan ja otetaan samanaikaisesti. Koulutuksen antaja voi esimerkiksi toimittaa materiaalia sähköpostin liitetiedostona, johon koulutuksen ottaja sitten jonkin verran myöhemmin perehtyy.

Koulutuksen ottamisrikoksessa tulee kuitenkin olla kysymys 4 a §:ssä tarkoitetun koulutuksen ottamisesta. Koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten edellyttäisi näin ollen, että koulutusta otetaan sellaisen koulutuksen antajan ohjauksessa, joka toimii tilanteessa mainitussa pykälässä säännellyllä tavalla. Koulutuksen ottamisessa

myös virtuaalimaailmassa tai muuten terroristileirien ulkopuolella on oltava kysymys siitä, että henkilö ottaa koulutusta koulutuksen antajalta. Näin ollen esimerkiksi pelkkä itseopiskelu internetin ja muiden tietolähteiden avulla ei olisi koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten. Riittävää nyt tarkoitettavan koulutuksen ottamisen kannalta ei myöskään olisi pelkästään se, että koulutuksen antaja toimittaa koulutuksen ottajan saataville kouluttautumisessa käytettävää materiaalia, vaan koulutusta ottavan henkilön tulee myös kouluttautua eli käyttää materiaalia koulutuksen ottamiseen. Vastaavasti koulutuksen ottaminen jonkun ohjauksessa samassa paikassa ja kasvokkain esimerkiksi varusmiespalvelussa, poliisikoulussa tai ampumaseurassa ei yleensä olisi rangaistussäännöksessä tarkoitettua koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten, koska koulutuksen antajalla ei ole 4 a §:ssä tarkoitetulla tavalla tarkoitusta antaa koulutusta terrorismirikoksen tekemistä varten.

Koulutuksen ottamisen rangaistavuuden kannalta keskeistä olisi koulutuksen ottamisen luonne terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen valmistelutyyppisenä toimena. Koulutuksen ottamisen luonne terrorismirikoksena ja valmistelutyyppisenä tekona ilmaistaisiin tunnusmerkistöön olennaisesti sisältyvällä subjektiivisella tunnusmerkillä. Sen mukaan rikosoikeudellinen vastuu edellyttäisi, että koulutuksen ottaja menettelee tunnusmerkistössä mainitulla tavalla tehdäkseen 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen. Tunnusmerkki olisi sama kuin 2 §:n mukaisessa terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelussa.

Henkilön motiivina koulutuksen ottamisessa tulisi siis olla terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekeminen. Koulutuksen ottaminen tähtäisi tällaisen rikoksen tekemiseen. Koulutuksen ottajan tulisi olla päättänyt, että hän tekee sellaisen rikoksen. Riittävää kuitenkin olisi, että hän koulutusta ottaessaan on päättänyt jonkin sellaisen teon tekemisestä, joka säädetään rangaistavaksi 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa. Terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen ei tarvitsisi olla koulutuksen ottamisvaiheessa yksilöity esimerkiksi tekoajan taikka teon kohteena olevan henkilön tai paikan osalta taikka muiden vastaavien yksityiskohtien osalta. Tavoiteltava teko myös voisi kuulua vaihtoehtoisten rikosnimikkeiden piiriin. Riittävää rangaistusvastuun toteutumisen kannalta ei sitä vastoin olisi, että henkilö ottaa koulutusta jossakin muussa rikollisessa tarkoituksessa. Jos rikoksen edellyttämä subjektiivinen tunnusmerkki ei toteutuisi, menettely ei ole rangaistavaa, ellei se sitten toteuta jonkun muun rikoksen kuten ampuma-aserikoksen edellytyksiä.

Kuten muidenkin vastaavien tunnusmerkistötekijöiden kohdalla, tekijän tarkoituksen selvittämisessä voitaisiin hyödyntää myös objektiivisesti havaittavia teko-olosuhteita, joista voidaan erityisesti mainita pykälässä tarkoitetun koulutuksen ottaminen terroristileirillä. Toisaalta jos henkilöä olisi syytä epäillä koulutuksen ottamisesta terrorismirikosta varten tai jos esimerkiksi henkilön käyttäytymisen perusteella hänen voitaisiin olettaa syyllistyvän mainittuun rikokseen, tekijän tarkoitusta voitaisiin muiden tiedonhankintakeinojen lisäksi selvittää pakkokeinolain salaisilla pakkokeinoilla ja rikoksen estämistilanteissa poliisilain salaisilla tiedonhankintakeinoilla, molempien keinokokonaisuuksien tullessa käytettäviksi koulutuksen ottamisrikoksen selvittämisessä ja estämisessä.

Rikoksen tunnusmerkistö toteutuisi, kun henkilö on ryhtynyt ottamaan säännöksessä tarkoitettua koulutusta siinä mainitussa tarkoituksessa. Edellytyksenä rangaistavuudelle ei olisi, että henkilö saavuttaa tietyn osaamisen tai tietyt valmiudet. Tunnusmerkistön täyttymistä ei estäisi esimerkiksi se, että koulutuksen ottaminen keskeytyy ennen koulutuksen päättymistä viranomaisten estäessä terroristisen koulutusleirin toiminnan jatkumisen. Koulutuksen laatu ja määrä otettaisiin huomioon rangaistuksen määräämisessä (rangaistuslajin valinta ja rangaistuksen mittaaminen).

Säännökseen sisältyisi toissijaisuuslauseke. Sen mukaan koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomitaan, jollei teko ole 1 tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta. Jos menettely toteuttaa 1 §:ssä tarkoitetun terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tai 2 §:ssä tarkoitetun terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelun vastuuedellytykset, sovellettaisiin siis ensi sijassa näitä säännöksiä. Sama koskisi tilanteita, joissa teosta säädetään muualla laissa ankarampi tai yhtä ankara rangaistus.

Se, arvioidaanko koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten yhdeksi vai useammaksi koulutuksen ottamista koskevaksi rikokseksi, määräytyisi rikosten lukuisuutta koskevien yleisten sääntöjen mukaan. Tiettyä koulutuskokonaisuutta koskeva menettely muodostaisi yleensä yhden koulutuksen ottamisen terrorismirikoksen tekemistä varten. Tästä olisi kysymys henkilön esimerkiksi osallistuessa ensin yhdellä paikkakunnalla teoreettiseen koulutukseen ja siirtyessä heti tämän jälkeen toiselle paikkakunnalle asiaa koskevaan käytännölliseen koulutukseen.

Rikoslain 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukaan Suomen lakia sovelletaan tekopaikan laista riippumatta myös Suomen ulkopuolella tehtyyn rikoslain 34 a luvussa tarkoitettuun rikokseen. Säännös tulisi näin ollen koskemaan myös koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten.

Rangaistuksena koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten tuomittaisiin sakkoa tai vankeutta enintään kolme vuotta. Myös kouluttautumisrikoksen osalta rangaistuksen määräämisessä ja mittaamisessa keskeistä olisi teon rangaistusarvo. Rangaistus on rikoslain 6 luvun 4 §:n mukaan mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa teon vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttimiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen.

Koulutuksen ottamisrikoksen erilaisissa ilmenemismuodoissa voi olla erilainen rangaistusarvo. Teon vahingollisuuden ja vaarallisuuden osalta huomiota kiinnitettäisiin koulutuksen ottamisen merkitykseen terroristisen teon kannalta. Merkitystä olisi tällöin ensinnäkin tavoiteltavan terroristisen teon luonteella ja sen tapahtumisen todennäköisyydellä. Toiseksi huomiota tulisi kiinnittää koulutuksen ottamisen laatuun ja laajuuteen sekä siihen, mikä merkitys koulutuksen ottamisella on terroristisen teon toteuttamisen kannalta. Koulutuksen laatu ja laajuus koskevat sen vahingollisuutta. Mitä laajempaa otettu koulutus on ja mitä vahingollisempia vaikutuksia koulutuksella saaduilla tiedoilla ja taidoilla voidaan aiheuttaa, sitä paheksuttavampana otettua koulutusta voidaan pitää.

Asian arviointiin vaikuttaisi myös se, kuinka vaikea tällaisten tietojen saaminen on muuta kautta. Terroristileirillä saatu koulutus on usein monipuolisempaa ja kokonaisvaltaisempaa ja näin myös vaarallisempaa kuin muissa puitteissa otettu terroristinen koulutus. Syyllisyysarvioinnissa otettaisiin myös huomioon muun muassa tekijän tahallisuuden ulottuvuus.

4 c §. *Värväys terrorismirikoksen tekemiseen.* Uuteen pykälään ehdotetaan siirrettäväksi muuttamattomana rangaistussäännös, joka on nykyisin 4 b §:ssä.

5 §. *Terrorismin rahoittaminen.* Pykälän 2 momentissa todetaan, että terrorismin rahoittamisesta tuomitaan myös se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Momentin loppu ehdotetaan muutettavaksi ensinnäkin siten, että varoilla on rahoitettava jotakin 1–4 c §:ssä tarkoitettua rikosta. Momentin muuttamisella tällä tavalla terrorismin rahoittaminen ulotettaisiin siis koskemaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemisen valmistelua ja edistämistä koskevia tekoja, joiltakin osin myös terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelua edistäviä tekoja. Toisen momenttiin tehtävän täydennyksen kautta terrorismin rahoittamisen piiriin tulisi se, että suoraan tai välillisesti annetaan tai kerätään varoja terroristiryhmälle tietoisena sen luonteesta terroristiryhmänä.

Momentin niitä osia, joissa kuvataan rahoittamisen tekotapoja sekä tekijän tarkoitusta tai tietoisuutta, ei siis muutettaisi. Terrorismin rahoittamisen rangaistavuus momentin mukaisissa tapauksissa ei edelleenkään edellyttäisi sitä, että varat tosiasiassa käytetään momentissa viitatun terrorismirikoksen tekemistä varten. Rahoitettavan terrorismirikoksen ei tarvitsisi olla yksilöity esimerkiksi tekoajan tai -paikan suhteen. Rangaistusvastuu kuitenkin edellyttäisi voimassa olevankin säännöksen tavoin sitä, että varojen antamisen tai keräämisen tarkoitus tai tietoisuus tarkoituksesta näytetään toteen. Momentin muutetun sanamuodon (”jotakin” … ”rikosta”) mukaisesti terrorismin rahoittamista olisi yksittäisenkin terrorismirikoksen rahoittaminen.

Momentin soveltamisalan laajeneminen 1 §:ssä tarkoitettujen rikosten ulkopuolelle tarkoittaisi sitä, että samalla kyseisen pykälän mukaisten tekojen merkitys rahoitettavina tekoina vähenisi. Tähän vaikuttaisi se, että muutettu momentti myös mahdollistaisi terroristiryhmän tai yksittäisen henkilön rahoittamiseen puuttumisen nykyistä aikaisemmassa vaiheessa. Jos varojen antamista tai keräämistä ei kuitenkaan voitaisi momentin edellyttämällä tavalla kytkeä mihinkään 2–4 c §:ssä tarkoitettuun rikokseen, kysymys voisi olla 1 §:n mukaisen rikoksen rahoittamisesta. Momenttiin tehtävät muutokset mahdollistaisivat myös sen, että rahoitettavien rikosten poiketessa toisistaan tekijä tuomitaan useasta rahoittamisrikoksesta.

Muutetun momentin mukaan terrorismin rahoittamista olisi siis myös se, että tekijä suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja 6 §:n 2 momentissa tarkoitetulle terroristiryhmälle tietoisena sen luonteesta terroristiryhmänä. Viimeksi mainitun momentin mukaan

terroristiryhmällä tarkoitetaan vähintään kolmen henkilön muodostamaa tietyn ajan koossa pysyvää rakenteeltaan jäsentynyttä yhteenliittymää, joka toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia. Tekijän rankaiseminen terrorismin rahoittamisesta edellyttäisi tietoisuutta määritelmässä mainituista seikoista. ”Toimimisella yhteistuumin” tarkoitetaan tässä yhteydessä samaa kuin järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa koskevassa rikoslain 17 luvun 1 a §:n 4 momentissa.

Yleisperusteluissa on jo käsitelty sitä, että terrorismin rahoittamisen enimmäisrangaistus olisi korkeampi kuin joidenkin rahoitettavien terrorismirikosten enimmäisrangaistus. Tämä koskee jo nykyistä momenttia. Yleisperusteluissa on myös todettu, että aikaisemmissa hallituksen esityksissä on korostettu rahoittamisrikoksen rangaistuksen suhteuttamista siihen, kuinka vakavaa terrorismirikosta rahoitetaan. Rahoittamisrikoksen rangaistuksen on siis oltava oikeassa suhteessa mahdollisesta pääteosta tuomittavaan rangaistukseen. Aikaisemmissa hallituksen esityksissä on myös nostettu esiin mahdollisuus tuomita rangaistusasteikko alittaen tai jättää rangaistukseen tuomitsematta. Tämä liittyy siihen, että terrorismin rahoittamisen tunnusmerkistö ei edellytä annettavilta tai kerättäviltä varoilta mitään vähimmäismäärää.

6.2 Pakkokeinolaki

6.2.1 10 luku. Salaiset pakkokeinot

3 §. *Telekuuntelu ja sen edellytykset*. Pykälän 2 momentin 11 kohdassa säädetään terrorismirikoksista, joiden selvittämisessä voidaan käyttää telekuuntelua. Kohtaan ehdotetaan lisättäväksi koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Pykälässä mainitut rikokset ovat samalla peitetoiminnan käytön perusterikoksia 27 §:n 2 momentissa olevan viittauksen johdosta.

6 §. *Televalvonta ja sen edellytykset.* Pykälän 2 momentin 5 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Kohdassa mainitaan nykyisin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Momentissa mainitut rikokset ovat samalla sijaintitietojen hankkimisen ja tukiasematietojen hankkimisen perusterikoksia 8 §:ssä ja 10 §:n 2 momentissa olevien viittausten johdosta.

14 §. *Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset.* Pykälän 2 momentin 4 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Kohdassa mainitaan nykyisin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu.

16 §. *Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset.* Pykälän 3 momentin 3 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Kohdassa mainitaan nykyisin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Momentissa

mainitut rikokset ovat samalla kotirauhan suojaamaan paikkaan ja rikoksen johdosta vapautensa menettäneeseen kohdistuvan teknisen katselun perusterikoksia 19 §:n 4 momentissa olevan viittauksen johdosta sekä henkilön teknisen seurannan ja teknisen laitetarkkailun perusterikoksia 21 §:n 3 momentissa ja 23 §:n 3 momentissa olevien viittausten johdosta.

17 §. *Asuntokuuntelu ja sen edellytykset.* Pykälän 9 kohdassa säädetään terrorismirikoksista, joiden selvittämisessä voidaan käyttää asuntokuuntelua. Kohtaan ehdotetaan lisättäväksi koulutuksen hankkiminen terrorismirikoksen tekemistä varten.

6.3 Poliisilaki

6.3.1 5 luku. Salaiset tiedonhankintakeinot

3 §. *Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 12 kohdassa mainitaan koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Tämän muutoksen myötä pykälän nykyiset 12 ja 13 kohta siirtyisivät 13 ja 14 kohdaksi.

5 §. *Telekuuntelu ja sen edellytykset.* Pykälän 2 momentissa säädetään rikoksista, joiden estämisessä voidaan käyttää telekuuntelua. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että 12 kohdassa mainitaan koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Tämän muutoksen myötä momentin nykyiset 12 ja 13 kohta siirtyisivät 13 ja 14 kohdaksi. Momentissa mainitut rikokset ovat samalla peitetoiminnan käytön perusterikoksia 28 §:n 2 momentissa olevan viittauksen johdosta.

8 §. *Televalvonta ja sen edellytykset.* Pykälän 2 momentin 5 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Kohdassa mainitaan nykyisin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Momentissa mainitut rikokset ovat samalla tukiasematietojen hankkimisen perusterikoksia 11 §:n 2 momentissa olevan viittauksen johdosta.

15 §. *Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset.* Pykälän 2 momentin 4 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Kohdassa mainitaan nykyisin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu.

17 §. *Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset.* Pykälän 4 momentin 3 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Kohdassa mainitaan nykyisin terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu. Momentissa mainitut rikokset ovat samalla kotirauhan suojaamaan tilaan tai muuhun paikkaan ja rikoksen johdosta vapautensa menettäneen teknisen katselun perusterikoksia 19 §:n 4 momentissa olevan viittauksen johdosta sekä henkilön teknisen seurannan ja teknisen laitetarkkailun perusterikoksia 21 §:n 3 momentissa ja 23 §:n 3 momentissa olevien viittausten johdosta.

7 Voimaantulo

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian niiden tultua hyväksytyiksi ja vahvistetuiksi. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi uutta pakkokeinolakia ja uutta poliisilakia, jotka tulevat voimaan vuoden 2014 alussa. Tämän lainvalmisteluhankkeen voidaan ajallisesti olettaa etenevän niin, että mainittu ajankohta tarjoaa mahdollisen voimaantuloajankohdan esityksen lakiehdotuksille. Tämä koskee myös rikoslain 34 a lukuun ehdotettavia muutoksia.

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Tässä esityksessä ehdotetaan terrorismiin liittyvien tekojen rangaistavuuden laajentamista kahdessa suhteessa. Ensinnäkin ehdotetaan, että rangaistavaksi säädetään koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten. Toiseksi esityksessä ehdotetaan, että terrorismin rahoittamista koskeva rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentti laajennetaan koskemaan luvun 1 §:ssä tarkoitettujen terroristisessa tarkoituksessa tehtyjen rikosten rahoittamisen ohella luvussa mainittujen muidenkin terrorismirikosten rahoittamista ja terroristiryhmän rahoittamista.

Pelkän tiettyjen tietojen ja taitojen opiskelun säätäminen rangaistavaksi on poikkeukselista. Tällaisessa kriminalisoinnissa on sensuurin piirteitä, koska sen kautta säännellään sitä, minkälaista informaatiota ihmisillä on oikeus vastaanottaa ja minkälaista ei. Perustuslain 12 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy säännöksen mukaan oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla.

Myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 19/1990) 10 artiklan 1 kappaleen mukaan sananvapaus pitää sisällään vapauden vastaanottaa ja levittää tietoja viranomaisten siihen puuttumatta. Artiklan 2 kappaleen mukaan sananvapauden käyttö voidaan kuitenkin asettaa sellaisten muodollisuuksien, ehtojen, rajoitusten ja rangaistusten alaiseksi, jotka ovat välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa muun ohessa yleisen turvallisuuden tai rikollisuuden estämiseksi.

Terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan koulutuksen ottamisen säätäminen rangaistavaksi sekä siihen liitettävä mahdollisuus käyttää pakkokeinolain mukaisia salaisia pakkokeinoja ja poliisilain mukaisia salaisia tiedonhankintakeinoja voivat koskettaa myös perustuslain 10 §:ssä turvattua yksityiselämän suojaa ja 13 §:ssä turvattua kokoontumis- ja yhdistymisvapautta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslain 10 §:n 2 momentin mukaan kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Perustuslain 13 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia sekä osallistua niihin. Lisäksi perustuslain liikkumisvapautta koskevan 9 §:n 1 momentin mukaan Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on puolestaan vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa. Pykälän 2 momentin mukaan jokaisella on oikeus lähteä maasta. Tähän oikeuteen voidaan lailla säätää välttämättömiä rajoituksia oikeudenkäynnin tai rangaistuksen täytäntöönpanon varmistamiseksi taikka maanpuolustusvelvollisuuden täyttämisen turvaamiseksi.

Perustuslain 10 §:ää ja 13 §:ää vastaavaa sääntelyä on Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklassa (yksityis- ja perhe-elämä) ja 11 artiklassa (kokoontumis- ja yhdistymisvapaus). Myös näiltä osin artikloissa mahdollistetaan poikkeamismahdollisuus esimerkiksi silloin, kun se on välttämätöntä yleisen turvallisuuden vuoksi tai rikollisuuden estämiseksi.

Koulutuksen ottamisen osalta kysymyksessä olevat tiedot ja taidot ovat suurelta osin hankittavissa laillisilla ja osin jopa tavanomaisilla tavoilla, kuten kirjallisuuteen perehtymällä ja asepalveluksen käymällä. Koulutusta on hankittavissa fyysisten koulutusympäristöjen kuten leirien ohella esimerkiksi internetin välityksellä. Nämä seikat asettavat haasteensa koulutuksen ottamisen kriminalisoimiselle. Nyt tarkoitettavan koulutuksen ottamisen todella tehokas estäminen ja siihen puuttuminen edellyttäisivät varsin laajamittaista valvontaa ja ihmisen seurantaa samoin kuin maasta poistumisen, ampumaaseiden käsittelymahdollisuuksien ja eräiden vaarallisten ja vahingollisten tuotteiden hankinnan rajoittamista tai estämistä vielä nykyistä pidemmälle menevästi. Koska tätä ei voida pitää mahdollisena eikä demokraattisen yhteiskunnan toimintamalliin sopivana, tavoitteeseen eli terroritekojen tekemisen estämiseen on puututtava siten, että pysytään suhteellisuusperiaatteen rajoissa. Lisäksi kriminalisoinnilta tulee voida edellyttää tehokkuutta, ja rangaistava menettely tulee voida kuvata laillisuusperiaatteen edellyttämin tavoin tarkkarajaisesti. Kriminalisoinnin mahdollista tehokkuutta koskevia näkökohtia on tuotu esiin jo yleisperusteluissa pohdittaessa sitä, onko koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten perusteltua säätää rangaistavaksi.

Kriminalisointiperusteiden ja kriminalisoimisen edellytysten mukaiset rajaukset ehdotetaan toteutettavaksi kiinnittämällä rangaistavan koulutuksen ottamisen edellytykset rikoslain 34 a luvun 4 a §:ssä rangaistavaksi säädetyn terrorismirikoksen tekemistä varten tapahtuvan koulutuksen antamisen edellytyksiin. Tästä seuraa ensinnäkin, että kouluttautuminen koskisi viimeksi mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja aseiden, räjähteiden ja aineiden valmistusta ja käyttöä sekä muuta vastaavaa koulutusta eli potentiaalisesti vaarallisimpien tietojen ja taitojen hankkimista. Tästä myös seuraisi, että kysymys tulee olla näiden tietojen ja taitojen hankkimisesta rikoslain 34 luvun 4 a §:ssä tarkoitetun koulutuksen antajan ohjauksessa, vaikka tällainen ohjaus voikin tapahtua myös teknisten tietoyhteyksien välityksin. Kolmanneksi rangaistavan menettelyn alaa rajataan edellyttämällä, että koulutusta otetaan terroristisessa tarkoituksessa tehdyn rikoksen tekemistä varten. Perus- ja ihmisoikeusjärjestelmän tarkoituksena ei ole suojata henkilön kouluttautumista tällaisen rikoksen tekemistä varten. Tällä tavoin rangaistavan käyttäytymisen ala voidaan rajata terrorismiriskin näkökulmasta vakavana pidettäviin tilanteisiin suhteellisuusperiaatetta ja -laillisuusperiaatetta sekä perus- ja ihmisoikeuksia kunnioittavalla tavalla.

Perustuslain perusoikeussäännöksistä terrorismin rahoittamisen rangaistavuuden laajentamisen voidaan katsoa sivuavan perustuslain 15 §:ssä turvattua omaisuuden suojaa. Säännöksen 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu, ja 2 momentin mukaan omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan säädetään

lailla. Ehdotettu rangaistussäännös rajoittaa henkilön omaisuutta koskevaa toimintavapautta vain vähäisessä määrin ja nimenomaan siten, että rajoitetaan henkilön mahdollisuuksia käyttää varojaan. Perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisella ei voida perustella tarvetta käyttää omaisuutta rikoslaissa rangaistavaksi säädettyjen terrorismirikosten rahoittamiseen.

Nyt kysymyksessä olevien rangaistussäännösten tavoitteena on tehostaa perustuslain 7 §:n 1 momentin mukaan turvattujen elämän sekä henkilökohtaisen vapauden, koskemattomuuden ja turvallisuuden suojaa. Rangaistavaksi säädettäviä tekoja koskevat rangaistusasteikot ovat oikeassa suhteessa mainittuun tavoitteeseen nähden. Koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten voitaisiin tuomita sakkoa tai vankeutta enintään kolme vuotta. Terrorismin rahoittamisen nykyinen rangaistusasteikko, joka ulottuu neljästä kuukaudesta kahdeksaan vuoteen vankeutta, on puolestaan alun perin perustunut puitepäätökseen. Aikaisemmin todetun mukaisesti rahoittamisrikoksen rangaistusasteikon puitteissa on otettava huomioon rahoitettavan rikoksen vakavuus. Jo omaksuttuihin lainsäädäntöratkaisuihin perustuvat säännökset on muutenkin laadittu perustuslain 8 §:n mukaisen rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämin tavoin tarkkarajaisiksi.

Ehdotetut uuden pakkokeinolain ja uuden poliisilain mukaiset poliisin toimivaltuuksien laajennukset kaventavat perustuslain 10 §:n ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaista yksityiselämän suojaa. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslain 10 §:n 2 momentin mukaan kirjeen, puhelun ja muun luottamuksellisen viestin salaisuus on loukkaamaton. Pykälän 3 momentissa todetaan, että lailla voidaan säätää perusoikeuksien turvaamiseksi tai rikosten selvittämiseksi välttämättömistä kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Lailla voidaan säätää lisäksi välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä ja turvallisuustarkastuksessa sekä vapaudenmenetyksen aikana. Kuten edellä on todettu, Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan kysymyksessä olevien oikeuksien käyttämiseen voidaan puuttua esimerkiksi silloin, kun se on välttämätöntä yleisen turvallisuuden vuoksi tai rikollisuuden estämiseksi.

Ehdotuksen mukaan oikeus käyttää uuden pakkokeinolain 10 luvussa tarkoitettua telekuuntelua, televalvontaa, peiteltyä tiedonhankinta, teknistä kuuntelua ja asuntokuuntelua samoin kuin oikeus käyttää uuden poliisilain 5 luvun mukaista salaista tiedonhankintaa rikoksen paljastamiseksi, telekuuntelua, televalvontaa, peiteltyä tiedonhankintaa ja teknistä kuuntelua laajenisivat koskemaan terrorismin rahoittamisen uusia muotoja ja koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten. Näitä keinoja koskevien pykälämuutosten myötä muissa pykälissä olevien viittausten kautta myös muut salaiset pakkokeinot ja poliisin salaiset tiedonhankintakeinot olisivat käytettävissä kysymyksessä olevien rikosten selvittämisessä ja estämisessä.

Eduskunnan jo hyväksymien uuden pakkokeinolain ja uuden poliisilain mukaan salaisia pakkokeinoja ja salaisia tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää terrorismin rahoittamisen selvittämisessä, paljastamisessa ja estämisessä. Koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten puolestaan saatettaisiin samaan asemaan kuin saman rangais-

tusasteikon omaava terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, joka jo kuuluu näiden tiedonhankintakeinojen käyttöalaan. Toimivaltuuksien laajennukset koskisivat perustuslain 10 §:ssä mainittuja yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta vaarantavia rikoksia. Lisäksi rajoitukset olisivat perustuslakivaliokunnan käytännössä muodostuneiden perusoikeuksien rajoitusperusteiden mukaisia. Ehdotetut rajoitukset perustuisivat laissa olevaan tarkkarajaiseen ja täsmälliseen säännökseen. Rajoitukset olisivat painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia ja tarpeellisia tavoitteena olevan vakavien rikosten tehokkaan torjumisen ja selvittämisen kannalta. Toimivaltuuksien laajennuksiin olisivat sovellettavissa myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaiset perusoikeuksiin puuttumisen perusteet.

Mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

LAKIEHDOTUKSET

1. Laki rikoslain 34 a luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain (39/1889) 34 luvun 4 b § ja 5 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 4 b § laissa 1370/2007 ja 5 §:n 2 momentti laissa 17/2003, sekä

lisätään lukuun uusi 4 c § seuraavasti:

34 a luku

Terrorismirikoksista

4 b

Koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Joka tehdäkseen 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen ottaa 4 a §:ssä tarkoitettua koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla, on tuomittava, jollei teko ole 1 tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, *koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten* sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

4 c

Värväys terrorismirikoksen tekemiseen

Joka edistääkseen 1 tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, perustaa tai organisoi terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään tai muuten tekemään mainituissa pykälissä tarkoitetun terrorismirikoksen, on tuomittava, jollei teko ole 1 tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, *värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

5 §

Terrorismin rahoittaminen

Terrorismin rahoittamisesta tuomitaan myös se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan jotakin 1–4 c §:ssä tarkoitettua rikosta, taikka joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja 6 §:n 2 momentissa tarkoitetulle terroristiryhmälle tietoisena sen luonteesta terroristiryhmänä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2. Laki pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 3 §:n 2 momentti, 6 §:n 2 momentti, 14 §:n 2 momentti, 16 §:n 3 momentti ja 17 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentti ja 17 § osaksi laissa 1468/2011, seuraavasti:

10 luku

Salaiset pakkokeinot

3 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai hänen muuten oletettavasti käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen telekuunteluun, kun häntä on syytä epäillä:

1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseen kiellon rikkomisesta, biologisen aseen kiellon rikkomisesta, jalkaväkimiinakiellon rikkomisesta;
2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta, turvallisuussalaisuuden paljastamisesta, luvattomasta tiedustelutoiminnasta;
3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta, valtiopetoksen valmistelusta;
4) törkeästä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisestä;
5) törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;
6) taposta, murhasta, surmasta;
7) törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä, törkeästä vapaudenriistosta, ihmiskaupasta, törkeästä ihmiskaupasta; panttivangin ottamisesta;
8) törkeästä ryöstöstä, törkeästä kiristyksestä;
9) törkeästä kätkemisrikoksesta, ammattimaisesta kätkemisrikoksesta, törkeästä rahanpesusta;
10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta;
11) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittamisesta;

12) törkeästä vahingonteosta;
13) törkeästä petoksesta, törkeästä kiskonnasta;
14) törkeästä rahanväärennyksestä;
15) törkeästä ympäristön turmelemisesta; tai
16) törkeästä huumausainerikoksesta.

---

6 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen televalvontaan, kun epäiltyä on syytä epäillä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
3) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;
4) huumausainerikoksesta;
5) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta tai koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten;
6) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; taikka
7) törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä.

---

14 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa, jos on syytä olettaa, että toimenpiteellä saadaan selvitystä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;
3) huumausainerikoksesta;
4) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta tai koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten;
5) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; taikka
6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvästä varkaudesta tai kätkemisrikoksesta.

---

16 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että kuuntelun kohteena olevaa henkilöä on syytä epäillä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) huumausainerikoksesta;
3) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta tai koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten; tai
4) törkeästä tulliselvitysrikoksesta.

17 §

Asuntokuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan myöntää lupa kohdistaa teknistä kuuntelua vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan, jossa rikoksesta epäilty todennäköisesti oleskelee (*asuntokuuntelu*). Edellytyksenä on lisäksi, että häntä on syytä epäillä:

1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseen kiellon rikkomisesta, biologisen aseen kiellon rikkomisesta, jalkaväkimiinakiellon rikkomisesta;
2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta;
3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta;
4) törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;
5) taposta, murhasta, surmasta,
6) törkeästä ihmiskaupasta;
7) törkeästä ryöstöstä;
8) törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta;
9) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittamisesta; tai
10) törkeästä huumausainerikoksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

---

3. Laki poliisilain 5 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisilain (872/2011) 5 luvun 3 §, 5 §:n 2 momentti, 8 §:n 2 momentti, 15 §:n 2 momentti ja 17 §:n 4 momentti seuraavasti:

5 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot

3 §

Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi

Tässä luvussa säädettyjä keinoja saadaan käyttää seuraavien rikosten paljastamisessa:

1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen;
2) sotaan yllyttäminen;
3) maanpetos, törkeä maanpetos;
4) vakoilu, törkeä vakoilu;
5) turvallisuussalaisuuden paljastaminen;
6) luvaton tiedustelutoiminta;
7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävä rikos;
8) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu;
9) terroristiryhmän johtaminen;
10) terroristiryhmän toiminnan edistäminen;
11) koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten;
12) koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten;
13) värväys terrorismirikoksen tekemiseen;
14) terrorismin rahoittaminen.

5 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Poliisille voidaan antaa lupa telekuunteluun rikoksen estämiseksi, jos telekuuntelun kohteena olevan henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamiseen;
2) sotaan yllyttämiseen;
3) maanpetokseen, törkeään maanpetokseen;
4) vakoiluun, törkeään vakoiluun;
5) turvallisuussalaisuuden paljastamiseen;
6) luvattomaan tiedustelutoimintaan;
7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtävään rikokseen;
8) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun;
9) terroristiryhmän johtamiseen;
10) terroristiryhmän toiminnan edistämiseen;
11) koulutuksen antamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten;
12) koulutuksen ottamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten;
13) värväykseen terrorismirikoksen tekemiseen; tai
14) terrorismin rahoittamiseen.

---

8 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa sellaisen henkilön hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen televalvontaan, jonka lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
3) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen;
4) huumausainerikokseen;
5) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun tai koulutuksen ottamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten; taikka
6) törkeään tulliselvitysrikokseen.

---

15 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen;
3) huumausainerikokseen;
4) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun tai koulutukseen ottamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten;
5) törkeään tulliselvitysrikokseen; taikka
6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvään varkauteen tai kätkemisrikokseen.

17 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) huumausainerikokseen;
3) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun tai koulutuksen ottamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten; tai
4) törkeään tulliselvitysrikokseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

RINNAKKAISTEKSTIT

1. Laki rikoslain 34 a luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain (39/1889) 34 luvun 4 b § ja 5 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ovat, 4 b § laissa 1370/2007 ja 5 §:n 2 momentti laissa 17/2003, sekä

lisätään lukuun uusi 4 c § seuraavasti:

34 a luku

Terrorismirikoksista

Voimassa oleva laki

(4 b § koskee nykyisin värväystä terrorismirikoksen tekemiseen, josta säädettäisiin uudessa 4 c §:ssä)

Ehdotus

4 b

Koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten

Joka tehdäkseen 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetun rikoksen ottaa 4 a §:ssä tarkoitettua koulutusta räjähteiden, ampuma-aseiden tai muiden aseiden taikka myrkyllisten tai haitallisten aineiden valmistuksessa tai käytössä taikka muulla vastaavalla tavalla, on tuomittava, jollei teko ole 1 tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, ***koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten*** *sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.*

Voimassa oleva laki

(värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen säädetään nykyisin samansisältöisenä 4 b §:ssä)

Ehdotus

4 c

Värväys terrorismirikoksen tekemiseen

Joka edistääkseen 1 tai 2 §:ssä tarkoitettua rikollista toimintaa taikka tietoisena siitä, että hänen toimintansa edistää sitä, perustaa tai organisoi terroristiryhmän taikka värvää tai yrittää värvätä väkeä terroristiryhmään tai muuten tekemään mainituissa pykälissä tarkoitetun terrorismirikoksen, on tuomittava, jollei teko ole 1 tai 2 §:n mukaan rangaistava taikka siitä säädetä muualla laissa yhtä ankaraa tai ankarampaa rangaistusta, *värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi.

Voimassa oleva laki

5 §

Terrorismin rahoittaminen

Terrorismin rahoittamisesta tuomitaan myös se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia.

Ehdotus

5 §

Terrorismin rahoittaminen

Terrorismin rahoittamisesta tuomitaan myös se, joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja rahoittaakseen tai tietoisena siitä, että niillä rahoitetaan *jotakin 1–4 c §:ssä tarkoitettua rikosta, taikka joka suoraan tai välillisesti antaa tai kerää varoja 6 §:n 2 momentissa tarkoitetulle terroristiryhmälle tietoisena sen luonteesta terroristiryhmänä.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2. Laki pakkokeinolain 10 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun 3 §:n 2 momentti, 6 §:n 2 momentti, 14 §:n 2 momentti, 16 §:n 3 momentti ja 17 §, sellaisina kuin niistä ovat 3 §:n 2 momentti ja 17 § osaksi laissa 1468/2011, seuraavasti:

10 luku

Salaiset pakkokeinot

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

3 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai hänen muuten oletettavasti käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen telekuunteluun, kun häntä on syytä epäillä:

1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseen kiellon rikkomisesta, biologisen aseen kiellon rikkomisesta, jalkaväkimiinakiellon rikkomisesta;
2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta, turvallisuussalaisuuden paljastamisesta, luvattomasta tiedustelutoiminnasta;
3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta, valtiopetoksen valmistelusta;
4) törkeästä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisestä;
5) törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;
6) taposta, murhasta, surmasta;
7) törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä, törkeästä vapaudenriistosta, ihmiskaupasta, törkeästä ihmiskaupasta; panttivangin ottamisesta;
8) törkeästä ryöstöstä, törkeästä kiristyksestä;
9) törkeästä kätkemisrikoksesta, ammattimaisesta kätkemisrikoksesta, törkeästä rahanpesusta;
10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta;
11) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittamisesta;

12) törkeästä vahingonteosta;
13) törkeästä petoksesta, törkeästä kiskonnasta;
14) törkeästä rahanväärennyksestä;
15) törkeästä ympäristön turmelemisesta; tai
16) törkeästä huumausainerikoksesta.

Ehdotus

3 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai hänen muuten oletettavasti käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen telekuunteluun, kun häntä on syytä epäillä:

1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseen kiellon rikkomisesta, biologisen aseen kiellon rikkomisesta, jalkaväkimiinakiellon rikkomisesta;
2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta, turvallisuussalaisuuden paljastamisesta, luvattomasta tiedustelutoiminnasta;
3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta, valtiopetoksen valmistelusta;
4) törkeästä sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan levittämisestä;
5) törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;
6) taposta, murhasta, surmasta;
7) törkeästä laittoman maahantulon järjestämisestä, törkeästä vapaudenriistosta, ihmiskaupasta, törkeästä ihmiskaupasta; panttivangin ottamisesta;
8) törkeästä ryöstöstä, törkeästä kiristyksestä;
9) törkeästä kätkemisrikoksesta, ammattimaisesta kätkemisrikoksesta, törkeästä rahanpesusta;
10) tuhotyöstä, liikennetuhotyöstä, törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta;
11) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, *koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten*, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittamisesta;
12) törkeästä vahingonteosta;
13) törkeästä petoksesta, törkeästä kiskonnasta;
14) törkeästä rahanväärennyksestä;
15) törkeästä ympäristön turmelemisesta; tai
16) törkeästä huumausainerikoksesta.

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

6 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen televalvontaan, kun epäiltyä on syytä epäillä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
3) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;
4) huumausainerikoksesta;
5) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta;
6) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; taikka
7) törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä.

Ehdotus

6 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan antaa lupa rikoksesta epäillyn hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen televalvontaan, kun epäiltyä on syytä epäillä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
3) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;
4) huumausainerikoksesta;
5) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta *tai koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten*;
6) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; taikka
7) törkeästä laittoman saaliin kätkemisestä.

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

14 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa, jos on syytä olettaa, että toimenpiteellä saadaan selvitystä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;
3) huumausainerikoksesta;
4) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta;
5) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; taikka
6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvästä varkaudesta tai kätkemisrikoksesta.

Ehdotus

14 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa, jos on syytä olettaa, että toimenpiteellä saadaan selvitystä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä tai parituksesta;
3) huumausainerikoksesta;
4) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta *tai koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten*;
5) törkeästä tulliselvitysrikoksesta; taikka
6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvästä varkaudesta tai kätkemisrikoksesta.

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

16 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että kuuntelun kohteena olevaa henkilöä on syytä epäillä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) huumausainerikoksesta;
3) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta; tai
4) törkeästä tulliselvitysrikoksesta.

Ehdotus

16 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että kuuntelun kohteena olevaa henkilöä on syytä epäillä:

1) rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) huumausainerikoksesta;
3) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta *tai koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten*; tai
4) törkeästä tulliselvitysrikoksesta.

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

17 §

Asuntokuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan myöntää lupa kohdistaa teknistä kuuntelua vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan, jossa rikoksesta epäilty todennäköisesti oleskelee (*asuntokuuntelu*). Edellytyksenä on lisäksi, että häntä on syytä epäillä:

1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseen kiellon rikkomisesta, biologisen aseen kiellon rikkomisesta, jalkaväkimiinakiellon rikkomisesta;
2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta;
3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta;
4) törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;
5) taposta, murhasta, surmasta,
6) törkeästä ihmiskaupasta;
7) törkeästä ryöstöstä;
8) törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta;

9) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittamisesta; tai
10) törkeästä huumausainerikoksesta.

Ehdotus

17 §

Asuntokuuntelu ja sen edellytykset

Esitutkintaviranomaiselle voidaan myöntää lupa kohdistaa teknistä kuuntelua vakituiseen asumiseen käytettävään tilaan, jossa rikoksesta epäilty todennäköisesti oleskelee (*asuntokuuntelu*). Edellytyksenä on lisäksi, että häntä on syytä epäillä:

1) joukkotuhonnasta, joukkotuhonnan valmistelusta, rikoksesta ihmisyyttä vastaan, törkeästä rikoksesta ihmisyyttä vastaan, sotarikoksesta, törkeästä sotarikoksesta, kidutuksesta, kemiallisen aseen kiellon rikkomisesta, biologisen aseen kiellon rikkomisesta, jalkaväkimiinakiellon rikkomisesta;
2) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamisesta, sotaan yllyttämisestä, maanpetoksesta, törkeästä maanpetoksesta, vakoilusta, törkeästä vakoilusta;
3) valtiopetoksesta, törkeästä valtiopetoksesta;
4) törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä;
5) taposta, murhasta, surmasta,
6) törkeästä ihmiskaupasta;
7) törkeästä ryöstöstä;
8) törkeästä tuhotyöstä, törkeästä terveyden vaarantamisesta, ydinräjähderikoksesta, kaappauksesta;
9) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitetusta terroristisessa tarkoituksessa tehdystä rikoksesta, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelusta, terroristiryhmän johtamisesta, terroristiryhmän toiminnan edistämisestä, koulutuksen antamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten, *koulutuksen ottamisesta terrorismirikoksen tekemistä varten*, värväyksestä terrorismirikoksen tekemiseen, terrorismin rahoittamisesta; tai
10) törkeästä huumausainerikoksesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

---

3. Laki poliisilain 5 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisilain (872/2011) 5 luvun 3 §, 5 §:n 2 momentti, 8 §:n 2 momentti, 15 §:n 2 momentti ja 17 §:n 4 momentti seuraavasti:

5 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

3 §

Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi

Tässä luvussa säädettyjä keinoja saadaan käyttää seuraavien rikosten paljastamisessa:

1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen;
2) sotaan yllyttäminen;
3) maanpetos, törkeä maanpetos;
4) vakoilu, törkeä vakoilu;
5) turvallisuussalaisuuden paljastaminen;
6) luvaton tiedustelutoiminta;
7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävä rikos;
8) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu;
9) terroristiryhmän johtaminen;
10) terroristiryhmän toiminnan edistäminen;
11) koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten;
12) värväys terrorismirikoksen tekemiseen;
13) terrorismin rahoittaminen.

Ehdotus

3 §

Salainen tiedonhankinta rikoksen paljastamiseksi

Tässä luvussa säädettyjä keinoja saadaan käyttää seuraavien rikosten paljastamisessa:

1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantaminen;
2) sotaan yllyttäminen;
3) maanpetos, törkeä maanpetos;
4) vakoilu, törkeä vakoilu;
5) turvallisuussalaisuuden paljastaminen;
6) luvaton tiedustelutoiminta;

7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehtävä rikos;
8) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu;
9) terroristiryhmän johtaminen;
10) terroristiryhmän toiminnan edistäminen;
11) koulutuksen antaminen terrorismirikoksen tekemistä varten;
12) koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten;
13) värväys terrorismirikoksen tekemiseen;
14) terrorismin rahoittaminen.

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

5 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Poliisille voidaan antaa lupa telekuunteluun rikoksen estämiseksi, jos telekuuntelun kohteena olevan henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:
1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamiseen;
2) sotaan yllyttämiseen;
3) maanpetokseen, törkeään maanpetokseen;
4) vakoiluun, törkeään vakoiluun;
5) turvallisuussalaisuuden paljastamiseen;
6) luvattomaan tiedustelutoimintaan;
7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtävään rikokseen;
8) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun;
9) terroristiryhmän johtamiseen;
10) terroristiryhmän toiminnan edistämiseen;
11) koulutuksen antamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten;
12) värväykseen terrorismirikoksen tekemiseen; tai
13) terrorismin rahoittamiseen.

Ehdotus

5 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Poliisille voidaan antaa lupa telekuunteluun rikoksen estämiseksi, jos telekuuntelun kohteena olevan henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:
1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamiseen;
2) sotaan yllyttämiseen;
3) maanpetokseen, törkeään maanpetokseen;
4) vakoiluun, törkeään vakoiluun;

5) turvallisuussalaisuuden paljastamiseen;
6) luvattomaan tiedustelutoimintaan;
7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2–7 kohdassa tai mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtävään rikokseen;
8) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun;
9) terroristiryhmän johtamiseen;
10) terroristiryhmän toiminnan edistämiseen;
11) koulutuksen antamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten;
12) koulutuksen ottamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten;
13) värväykseen terrorismirikoksen tekemiseen; tai
14) terrorismin rahoittamiseen.

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

8 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa sellaisen henkilön hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen televalvontaan, jonka lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
3) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen;
4) huumausainerikokseen;
5) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun; taikka
6) törkeään tulliselvitysrikokseen.

Ehdotus

8 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa sellaisen henkilön hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän teleosoitteen tai telepäätelaitteen televalvontaan, jonka lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
3) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen;
4) huumausainerikokseen;

5) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun *tai koulutuksen ottamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten*; taikka
6) törkeään tulliselvitysrikokseen.

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

15 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen;
3) huumausainerikokseen;
4) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun;
5) törkeään tulliselvitysrikokseen; taikka
6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvään varkauteen tai kätkemisrikokseen.

Ehdotus

15 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Poliisi saa käyttää peiteltyä tiedonhankintaa rikoksen estämiseksi, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen;
3) huumausainerikokseen;
4) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun *tai koulutukseen ottamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten*;
5) törkeään tulliselvitysrikokseen; taikka
6) suunnitelmalliseen, järjestäytyneeseen, ammattimaiseen, jatkuvaan tai toistuvaan rikolliseen toimintaan liittyvään varkauteen tai kätkemisrikokseen.

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

17 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) huumausainerikokseen;
3) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun; tai
4) törkeään tulliselvitysrikokseen.

Ehdotus

17 §

Tekninen kuuntelu ja sen edellytykset

Teknisen kuuntelun edellytyksenä on lisäksi, että henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
2) huumausainerikokseen;
3) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun *tai koulutuksen ottamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten*; tai
4) törkeään tulliselvitysrikokseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

LAGFÖRSLAG

1. Lag om ändring av 34 a kap. i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i strafflagen (39/1889) 34 a kap. 4 b § och 5 § 2 mom., sådana de lyder, 4 b § i lag 1370/2007 och 5 § 2 mom. i lag 17/2003, samt

fogas till kapitlet en ny 4 c § som följer:

34 a kap.

Om terroristbrott

4 b §

Mottagande av utbildning för ett terroristbrott

Den som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller i 2 mom. tar emot i 4 a § avsedd utbildning i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, skadliga eller farliga substanser, eller på något annat motsvarande sätt ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1 eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag, för *mottagande av utbildning för ett terroristbrott* dömas till böter eller fängelse i högst tre år.

4 c §

Rekrytering för ett terroristbrott

Den som i avsikt att främja brottslig verksamhet enligt 1 eller 2 § eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet grundar eller organiserar en terroristgrupp eller värvar eller försöker värva medlemmar till en terroristgrupp eller annars värvar personer för att begå ett terroristbrott som avses i 1 eller 2 § ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1 eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag, för *rekrytering för ett terroristbrott* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

5 §

Finansiering av terrorism

För finansiering av terrorism döms även den som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera eller med vetskap om att de skall användas till att finansiera brott som avses i 1–4 c § eller direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar till en terroristgrupp som avses i 6 § 2 mom. med vetskap om dess karaktär som terroristgrupp.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2. Lag om ändring av 10 kap. i tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 10 kap. 3 § 2 mom., 6 § 2 mom., 14 § 2 mom., 16 § 3 mom. och 17 §, av dem 3 § 2 mom. och 17 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 1468/2011, som följer:

10 kap.

Hemliga tvångsmedel

3 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan beviljas tillstånd att utföra teleavlyssning av en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om personen är skäligen misstänkt för

1) folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen, brott mot förbudet mot infanteriminor,
2) äventyrande av Finlands suveränitet, krigsanstiftan, landsförräderi, grovt landsförräderi, spioneri, grovt spioneri, röjande av statshemlighet, olovlig underrättelseverksamhet,
3) högförräderi, grovt högförräderi, förberedelse till högförräderi,
4) grov spridning av barnpornografisk bild,
5) grovt sexuellt utnyttjande av barn,
6) dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter,
7) grovt ordnande av olaglig inresa, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan,
8) grovt rån, grov utpressning,
9) grovt häleri, yrkesmässigt häleri, grov penningtvätt,
10) sabotage, trafiksabotage, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning,
11) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet, meddelande av utbildning för ett terroristbrott, mottagande av utbildning för ett terroristbrott, rekrytering för ett terroristbrott, finansiering av terrorism, eller

12) grov skadegörelse,
13) grovt bedrägeri, grovt ocker,
14) grov penningförfalskning,
15) grov miljöförstöring, eller
16) grovt narkotikabrott.

---

6 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan beviljas tillstånd att utföra teleavlyssning av en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om personen är skäligen misstänkt för

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,
3) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, eller koppleri,
4) narkotikabrott,
5) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte eller mottagande av utbildning för ett terroristbrott,
6) grovt tullredovisningsbrott, eller
7) grovt döljande av olagligt byte.

---

14 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar

Polisen får använda förtäckt inhämtande av information, om det finns anledning att anta att åtgärden kan bidra till utredningen av

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
2) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, eller koppleri,
3) narkotikabrott,
4) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte eller mottagande av utbildning för ett terroristbrott,
5) grovt tullredovisningsbrott, eller
6) stöld eller häleri som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet.

---

16 §

Teknisk avlyssning och dess förutsättningar

En förutsättning för teknisk avlyssning är dessutom att den som avlyssningen riktas mot är skäligen misstänkt för

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
2) ett narkotikabrott,
3) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte eller mottagande av utbildning för ett terroristbrott, eller
4) grovt tullredovisningsbrott.

17 §

Bostadsavlyssning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan beviljas tillstånd att rikta teknisk avlyssning mot ett utrymme som används för stadigvarande boende och där den som är misstänkt för brott sannolikt befinner sig (*bostadsavlyssning*). Det krävs dessutom att personen är skäligen misstänkt för

1) folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen, brott mot förbudet mot infanteriminor,
2) äventyrande av Finlands suveränitet, krigsanstiftan, landsförräderi, grovt landsförräderi, spioneri, grovt spioneri,
3) högförräderi, grovt högförräderi,
4) grovt sexuellt utnyttjande av barn,
5) dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter,
6) grov människohandel,
7) grovt rån,
8) grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning,
9) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet, meddelande av utbildning för ett terroristbrott, mottagande av utbildning för ett terroristbrott, rekrytering för ett terroristbrott, finansiering av terrorism, eller
10) grovt narkotikabrott.

Denna lag träder i kraft den 20 .

---

3. Lag om ändring av 5 kap. i polislagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i polislagen (872/2011) 5 kap. 3 §, 5 § 2 mom., 8 § 2 mom., 15 § 2 mom. och 17 § 4 mom. som följer:

5 kap.

Hemliga metoder för inhämtande av information

3 §

Hemligt inhämtande av information för att avslöja brott

Metoderna i detta kapitel får användas när det gäller att avslöja följande brott:

1) äventyrande av Finlands suveränitet,
2) krigsanstiftan,
3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
4) spioneri, grovt spioneri,
5) röjande av statshemlighet,
6) olovlig underrättelseverksamhet,
7) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begås i terroristiskt syfte,
8) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
9) ledande av terroristgrupp,
10) främjande av en terroristgrupps verksamhet,
11) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,
12) mottagande av utbildning för ett terroristbrott,
13) rekrytering för ett terroristbrott,
14) finansiering av terrorism.

5 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Polisen kan beviljas tillstånd till teleavlyssning för att förhindra brott, om den person som är föremål för teleavlyssningen på grund av sina yttranden, hotelser eller uppträdande med fog kan antas göra sig skyldig till

1) äventyrande av Finlands suveränitet,
2) krigsanstiftan,
3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
4) spioneri, grovt spioneri,
5) röjande av statshemlighet,
6) olovlig underrättelseverksamhet,
7) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begås i terroristiskt syfte,
8) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
9) ledande av terroristgrupp,
10) främjande av en terroristgrupps verksamhet,
11) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,
12) mottagande av utbildning för ett terroristbrott,
13) rekrytering för ett terroristbrott, eller
14) finansiering av terrorism.

---

8 §

Teleövervakning och dess förutsättningar.

Polisen kan för att förhindra brott beviljas tillstånd till teleövervakning av en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt annars används av en person som på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller annars med fog kan antas göra sig skyldig till

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,
3) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, eller koppleri,
4) narkotikabrott,
5) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte eller mottagande av utbildning för ett terroristbrott, eller
6) grovt tullredovisningsbrott.

---

15 §

Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar.

Polisen får för att förhindra brott använda förtäckt inhämtande av information, om det på grund av en persons yttranden eller uppträdande i övrigt med fog finns anledning att anta att denne kommer att göra sig skyldig till

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
2) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, eller koppleri,
3) narkotikabrott,
4) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte eller mottagande av utbildning för ett terroristbrott,
5) grovt tullredovisningsbrott, eller
6) stöld eller häleri som hänför sig till planmässig, organiserad, yrkesmässig, fortsatt eller upprepad brottslig verksamhet.

17 §

Teknisk avlyssning och dess förutsättningar

En förutsättning för teknisk avlyssning är dessutom att personen i fråga på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller annars med fog kan antas göra sig skyldig till

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
2) narkotikabrott,
3) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte eller mottagande av utbildning för ett terroristbrott, eller
4) grovt tullredovisningsbrott.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Eriävä mielipide

Työryhmässä vähemmistöön jääneen mielipiteen mukaan terrorismin rahoittamista koskevaa rikoslain 34 a luvun 5 §:ää on syytä täydentää siten, että pykälän 2 momentissa rangaistavuus laajennetaan koskemaan luvun 1 §:ssä tarkoitettujen rikosten rahoittamisen ohella luvussa tarkoitettujen muiden eli myös 2-4 c §:ssä tarkoitettujen rikosten rahoittamista. Katsomme kuitenkin, toisin kuin enemmistö, että rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momenttia ei tämän lisäksi tule laajentaa siten, että siinä kriminalisoidaan myös luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun terroristiryhmän rahoittaminen. Käsityksemme perusteina viittaamme seuraaviin näkökohtiin.

Kriminalisoinnin laajentamiseen enemmistön kannan mukaisella tavalla ei ole kansainvälistä velvoitetta. Suomen terrorismin rahoittamista koskeva oikeustila vastaa jo nyt hyvin myös FATF:n suosituksia, ja on järjestön luokituksella tasolla ”Largely Compliant” (LC). Kuten mietinnön yleisperusteluista ilmenee, järjestön Suomeen kohdistama kritiikki onkin viime aikoina siirtynyt terrorismin rahoittamista koskevien säännösten arvostelusta siihen, että Suomessa ei ole terroristivarojen jäädyttämistä koskevaa järjestelmää. Ehdotettu rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin laajennus parantaa entisestään vastaavuutta terrorismin rahoittamista koskevan FATF:n suosituksen kanssa.

Kansainvälisten velvoitteidenkin kannalta on huomattava, että terroristiryhmän toiminnan rahoittaminen on jo nyt varsin laajasti kriminalisoitu, ja rangaistavuutta ehdotetaan olennaisesti laajennettavaksi niin tässä mietinnössä ehdottamalla rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin mukaisen kriminalisoinnin laajentamista koskemaan luvun 1 §:ssä tarkoitettujen rikosten ohella luvun 2-4 c §:ssä tarkoitettuja rikoksia kuin eduskunnan käsiteltävänä olevassa terroristivarojen jäädyttämistä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 61/2012 vp). Hallituksen esityksessä HE 141/2012 vp ehdotetaan rangaistavaksi säädettäväksi eräiden törkeimpien rikosten valmistelu. Viimeistään näiden täydennysten jälkeen Suomen lainsäädäntöä voidaan pitää mietinnöstä ilmenevä kansainvälinen vertailukin huomioon ottaen kattavana.

Terroristiryhmän rahoittaminen on nykyään rangaistavaa rikoslain 34 a luvun 5 §:n mukaan rahoitettaessa säännöksen 1 momentissa lueteltuja kansainvälisissä sopimuksissa mainittuja rikoksia ja 2 momentin mukaisesti rahoitettaessa luvun 1 §:ssä tarkoitettuja terroristisessa tarkoituksessa tehtäviä rikoksia. Rahoittamista koskevissa rangaistussäännöksissä ei tehdä eroa sen suhteen, rahoitetaanko yksittäistä terroristia vai useampaa yhdessä toimivaa, terroristiryhmänkin muodostavaa terroristia. Lisäksi terroristiryhmän rahoittaminen voi olla rangaistavaa avunantona tai jopa rikoskumppanuutena kaikkiin muihin rikoslain 34 a luvussa mainittuihin rikoksiin. Rikoslain 34 a luvun säännökset sisältävät laajan joukon kriminalisointeja, joista useat ovat muuhun rikoslainsäädäntöön verrattuna poikkeuksellisia ja varsin varhaisia, valmistelutyyppisiä tekomuotoja. Näihin ehdotetaan tässä mietinnössä vielä lisättäväksi koulutuksen ottaminen terrorismirikoksen tekemistä varten (ehdotettu rikoslain 34 a luvun 4 b §). Avunanto edellyttää päärikoksen tai ainakin sen rangaistavan yrityksen tekemistä. Tämä ei kuitenkaan ole ongelma, sillä päärikoksena ei tarvitse olla rikoslain 34 a luvun 1 §:ssä tarkoitettu terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos, vaan rikoslain 34 a luvussa kriminali-

soidaan laaja kirjo nimenomaan yritystäkin varhaisempia, valmisteluluontoisia tekoja sellaisenaan. Avunanto ei edellytä, että avunantotoimi vaikuttaa kausaalisesti rikoksen tekemisen onnistumiseen, vaan riittävää on, että avunantotoimi luo edellytyksiä rikoksen onnistumiselle. Näin ollen se, että terroristiryhmälle annetaan varoja ”yleiskuluina” osoittamatta niitä tietyn rikoksen tekemiseen, ei sinänsä estä katsomasta rahoituksen lisäävän edellytyksiä rikoslain 34 a luvussa tarkoitettujen rikosten tekemiseen ja näin pitämästä sitä avunantona. Muutkin osallisuusmuodot saattavat tulla kysymykseen. Lisäksi rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä säädetään rangaistavaksi varojen antaminen ja kerääminen suoraan tai välillisesti järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnan rahoittamiseksi, jos ryhmän tavoitteena on tehdä yksi tai useampi rikos, josta on säädetty enimmäisrangaistuksena vähintään neljän vuoden vankeusrangaistus ja jos tällainen rikos tai sen rangaistava yritys tehdään. Rikollisryhmän rahoittamisen kriminalisoinnin kohteena on järjestäytyneen rikollisryhmän toiminta.

Hallituksen esityksessä HE 141/2012 vp ehdotetaan rangaistavaksi säädettäväksi muun muassa tahallisten henkirikosten, törkeän pahoinpitelyn ja panttivangin ottamisen valmistelu. Terroristiryhmän rahoittaminen voi merkitä osallisuutta tällaiseen rikokseen. Rangaistavuus ei tällöin edellytä esimerkiksi henkirikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemistä, vaan kyseisen valmistelurikoksen tekemistä. Ehdotetussa törkeässä henkeen tai terveyteen kohdistuvassa rikoksessa palkkaaminen on myös nimenomainen tekomuoto.

Erityisesti rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta johtuva tunnusmerkistön tarkkarajaisuusvaatimus asettaa rajansa sille, että rahoittamisrikos kytkettäisiin yleisemmällä tasolla terroristiryhmän tai yksittäisen terroristin rahoittamiseen. Määritelmällisten ongelmien lisäksi huomiota on kiinnitettävä siihen, että varoja voidaan kerätä ja luovuttaa käytettäväksi myös laillisiin tarkoituksiin. Esimerkiksi YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1373 (2001) 1 ponsikappaleen d kohta ei sanamuotonsa mukaisesti (”prohibit”) velvoita kriminalisoimaan tällaisia muita varojen saataville saattamistilanteita. Kriminalisointivelvoitetta koskevan 1 ponsikappaleen b kohdan mukaan kriminalisoinnin tulee koskea tilanteita, joissa varojen antaminen tai kerääminen tapahtuu tarkoituksin tai tietoisena siitä, että ne tullaan käyttämään terroristisiin tekoihin. Ehdotetulla lailla varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi (HE 61/2012 vp) pyritään siihen, että varoja ei myöskään sellaisissa tilanteissa luovuteta mainitussa laissa tarkemmin säädetyllä tavalla terrorismirikoksiin kytkettäville luonnollisille henkilöille ja oikeushenkilöille.

Ehdotetun terroristivarojen jäädyttämistä koskevan lain 3 §:n nojalla jäädytettäisiin sellaisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden varat, joita on syytä epäillä, joille vaaditaan rangaistusta tai jotka on tuomittu rikoslain mukaisesta terrorismirikoksesta. Lisäksi jäädytettäisiin Euroopan unionin neuvoston yhteisen kannan liitteessä lueteltujen unionin alueella toimivien terroristien varat, joita ei ole jäädytetty neuvoston asetuksella 2580/2001 (Euroopan unionin sisäiset terroristit ja terroristiryhmät). Laki mahdollistaisi myös varojen jäädyttämisen toisen valtion tekemän jäädyttämispyynnön perusteella. Lisäksi laki mahdollistaisi edellä tarkoitettujen tahojen omistuksessa tai määräysvallassa olevien oikeushenkilöiden varojen jäädyttämisen. Lain 7 §:n mukaan kukaan ei saa suoraan tai välillisesti luovuttaa varoja luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, jonka varat on jäädytetty tämän lain nojalla, jollei luovuttaminen ole viranomaisen, luot-

tolaitoksen tai rahoituslaitoksen myötävaikutuksella järjestetty siten, että luovutettavat varat jäädytetään. Lain 7 §:n vastainen varojen luovuttaminen olisi rangaistavaa rikoslain 46 luvun 1—3 §:ssä tarkoitettuna säännöstelyrikoksena, törkeänä säännöstelyrikoksena tai lievänä säännöstelyrikoksena. Törkeästä säännöstelyrikoksesta voidaan tuomita neljä vuotta vankeutta. Ehdotettu sääntely täydentää asiayhteyteen sopivalla tavalla ja rikosoikeudellinen suhteellisuusperiaate huomioon ottaen terrorismin rahoittamista koskevia rangaistussäännöksiä. Euroopan unionin ulkoisten terroristien ja terroristiryhmien rahoittaminen on jo rangaistavaa säännöstelyrikossäännösten nojalla.

Kun arvioidaan rikoslain 34 luvun 5 §:n 2 momentin ulottamista 6 §:n 2 momentin mukaisen terroristiryhmän rahoittamiseen, on huomattava, että viimeksi mainittu on määritelmäsäännös. Sillä on käytännön sisältöä niiden terrorismirikoksia koskevien rangaistussäännösten kautta, joissa mainitaan terrorismiryhmä. Keskeiseksi tulkintakysymykseksi muodostuu, mitä tarkoittaa määritelmässä mainittu "toimii yhteistuumin tehdäkseen 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia". Käytännössä terroristiryhmä toimii tekemällä rikoslain 34 a luvussa rangaistavaksi säädettyjä, sen luvun 1 §:ssä tarkoitettuja rikoksia valmistelevia tai muuten edistäviä rikoksia. Tässä mietinnössä terrorismin rahoittaminen ehdotetaan ulotettavaksi näiden muiden terrorismirikosten rahoittamiseen.

Kaiken kaikkiaan katsomme, että terroristiryhmien toiminnan rahoittaminen on säädetty rangaistavaksi useiden sekä olemassa olevien että ehdotettujen rangaistussäännösten nojalla. Useampikertaisten päällekkäisten kriminalisointien välttämiseksi enemmistön kannan mukainen lisälaajennus saattaisi antaa aihetta siihen, että vastapainoksi luovutaan ainakin joltakin osin rikoslain 34 a luvun 5 §:n 2 momentin tässä mietinnössä ehdotetusta rangaistavuuden laajentamisesta rikoslain 34 a luvun 2-4 c §:ssä tarkoitettuihin rikoksiin.

Janne Kanerva

Maija Häyrinen

Jussi Matikkala

Kimmo Nuotio

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7105
ISBN 978-952-259-261-3 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi